

ЦІЛІ **СТАЛОГО**
РОЗВИТКУ
17 ЦІЛЕЙ ДЛЯ ЗМІН У НАШОМУ СВІТІ

КЕРІВНИЦТВО

Посилення ролі бізнесу в досягненні ЦСР в Україні

БЕРЕЗЕНЬ
2018

Автор публікації:

ЗАПАТРІНА І.В., доктор економічних наук, професор, Голова Правління Українського центру сприяння розвитку публічно-приватного партнерства, директор Науково-дослідного фінансового інституту Київського національного торговельно-економічного університету

У цьому керівництві здійснено огляд можливостей бізнесу в досягненні Цілей сталого розвитку, оцінено його потенціал у цій сфері, розглянуто переваги, які він може отримати від активної участі в цьому процесі. Наведено форми та механізми участі бізнесу в досягненні Цілей сталого розвитку, проаналізовано можливості застосування кращих світових практик у цій сфері в Україні. Оцінено роль публічної влади в цьому процесі, надано рекомендації щодо розвитку партнерських відносин між бізнесом і владою в досягненні національних індикаторів Цілей сталого розвитку для України.

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Публікацію підготовлено за підтримки Програми зеленої економіки, що фінансується Урядом Німеччини та виконується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH та у співпраці з Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН) в рамках проекту ПРООН/GIZ «Підтримка реалізації Цілей сталого розвитку в Україні».

Думки, висновки й рекомендації належать авторам та упорядникам цього звіту і не обов'язково відповідають поглядам ПРООН та GIZ.

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Цілі сталого розвитку як нова парадигма розвитку суспільства	7
1.1. Історія питання	7
1.2. ЦСР у глобальному вимірі.....	8
1.3. ЦСР в Україні.....	11
Розділ 2. ЦСР як платформа для об'єднання бізнесу, влади та суспільства	13
2.1. Бізнес як один з основних драйверів сталого зростання	13
2.2. ЦСР 17 як основа для розбудови механізмів участі бізнесу в забезпеченні сталого розвитку	15
Розділ 3. Бізнес і ЦСР: потенціал та можливості його реалізації	21
3.1. Переваги залучення бізнесу до участі в досягненні ЦСР	21
3.2. Вподобання бізнесу щодо окремих ЦСР.....	23
3.3. Участь бізнесу в зниженні нерівності (ЦСР 10) та досягненні миру і справедливості (ЦСР 16).....	25
Розділ 4. Форми та механізми участі бізнесу в досягненні ЦСР	30
4.1. Форми участі бізнесу в досягненні ЦСР	30
4.2. Механізми реалізації проектів, спрямованих на досягнення ЦСР	32
Розділ 5. ДПП як один з основних інструментів участі бізнесу в досягненні ЦСР	36
5.1. Світові тренди щодо розвитку ДПП в контексті ЦСР	37
5.2. ДПП в Україні: можливості для участі бізнесу в забезпеченні сталого розвитку	40
Розділ 6. Як бізнес може долучитися до процесу досягнення ЦСР	44
6.1. Внутрішня діагностика та пріоритизація завдань на перспективу в контексті ЦСР	46
6.2. Інтеграція завдань щодо досягнення ЦСР у корпоративну поведінку та бізнес-стратегії компаній.....	49
6.3. Запровадження системи моніторингу оцінки впливу на досягнення ЦСР	49
6.4. Встановлення та розвиток партнерських відносин для досягнення ЦСР	51
Розділ 7. Роль публічної влади в залученні бізнесу до ЦСР: кращі світові практики як приклад для України	52
7.1. Розвиток правового та інституційного середовища, сприятливого для ЦСР	52
7.2. Підвищення обізнаності суспільства щодо ЦСР	53
7.3. Розроблення довгострокових стратегій сталого розвитку (національної та місцевих)	54
7.4. Стимулювання бізнесу до участі в досягненні ЦСР	55
Розділ 8. Поради щодо створення сприятливих умов для залучення приватного сектора до участі в досягненні ЦСР в Україні	57
8.1. Поточна ситуація у сфері ЦСР.....	57
8.2. Рекомендації для публічної влади	60
8.3. Рекомендації для бізнесу.....	63
ДОДАТОК.....	64

СКОРОЧЕННЯ

Всесвітня ділова рада	Всесвітня ділова рада для сталого розвитку (World Business Council for Sustainable Development)
ВВП	Валовий внутрішній продукт
Глобальний договір	Глобальний договір ООН (UN Global Compact)
ДПП	Державно-приватне партнерство
Резолюція ООН	Резолюція ООН A/RES/70/1 «Перетворення нашого світу: Порядок денний для сталого розвитку до 2030 року»
Держенергозбереження	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України
ЄЕК ООН	Європейська економічна комісія ООН (United Nations Economic Commission for Europe (UNECE))
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD)
Ініціатива звітності	Глобальна ініціатива звітності (Global Reporting Initiative)
Компас ЦСР	SDGs Compass
Міжвідомча експертна група з показників ЦСР	Міжвідомча експертна група ООН з показників ЦСР (Inter-agency Expert Group on SDG Indicators (IAEG-SDGs))
Мінекономрозвитку	Міністерство економічного розвитку та торгівлі України
Міненерговугілля	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України
МТОТ	Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України
Мінрегіонбуд	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
Мінінфраструктури	Міністерство інфраструктури України
Мінприроди	Міністерство екології та природних ресурсів України
Міносвіти	Міністерство освіти та науки України
Мінагрополітики	Міністерство аграрної політики та продовольства України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МОП	Міжнародна організація праці (ILO)
МФК	Міжнародна фінансова корпорація (IFC)
Національна доповідь	Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна»
ОДР	Офіційна допомога з метою розвитку (ODA)
ООН	Організація Об'єднаних Націй (UN)
ОМС	Органи місцевого самоврядування
Порядок денний – 2030	Порядок денний до 2030 року «План дій для людей, планети та процвітання», затверджений Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 року (Agenda 2030)
ЦСР	Цілі сталого розвитку до 2030 року (SDGs)
ЦРТ	Цілі розвитку тисячоліття (MDGs)
ЮНІДО	Організація Об'єднаних Націй з Промислового Розвитку (United Nations Industrial Development Organization (UNIDO))
ЮНЕП	Програма ООН з навколишнього середовища (United Nations Environment Programme (UNEP))
AMP США (USAID)	Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)
Укравтодор	Державне агентство автомобільних доріг України
PWC	PricewaterhouseCoopers
Sida	Шведське агентство міжнародного співробітництва в галузі розвитку (Sida)

«Бізнес не буде процвітати, допоки не процвітатимуть люди та планета»¹

ВСТУП

Про важливість участі бізнесу в досягненні Цілей сталого розвитку (ЦСР) було наголошено вже на наступний день після їх схвалення. На Форумі приватного сектора Організації Об'єднаних Націй (ООН) 26 вересня 2015 року Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун (2007–2016 рр.) висловив сподівання, що приватний бізнес дасть змогу прискорити успіх у досягненні ЦСР, зазначивши, що «саме зараз настав час мобілізувати глобальну бізнес-спільноту. Справа зрозуміла. Досягнення ЦСР покращить умови для ведення бізнесу та розбудови ринків. Трильйони доларів з державних і приватних фондів мають бути переспрямовані на досягнення ЦСР, створюючи величезні можливості для відповідальних компаній у генеруванні рішень».²

У своєму виступі Пан Гі Мун наголосив, що схвалення ЦСР поставило перед бізнесом нові виклики, пов'язані з необхідністю розвитку світоглядних засад щодо забезпечення орієнтації його діяльності на потреби людей та покращення навколишнього середовища, поваги до своїх працівників, нульової толерантності до корупції, активного впровадження інновацій тощо.

Міжнародний бізнес вже активно включився в реалізацію Порядку денного до 2030 року «План дій для людей, планети та процвітання», що був затверджений Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 року, та поступово стає одним з основних драйверів забезпечення сталого розвитку в тих країнах, де він здійснює свої операції. Не має лишатись осторонь цього процесу й вітчизняний бізнес.

Наявний досвід довів, що зазначене потребує трансформації існуючих бізнес-моделей до таких, які сприятимуть досягненню ЦСР, оновлення стратегій розвитку бізнесу та уточнення пріоритетів його діяльності в контексті ЦСР.

Представлене Вашій увазі керівництво має на меті допомогти у вирішенні цих завдань тим компаніям, які вважатимуть за доцільне приєднатися до цього процесу.

У керівництві розкрито роль, потенціал та можливості бізнесу в забезпеченні сталого розвитку як на національному рівні, так і в світі в цілому; наведено результати аналізу переваг залучення бізнесу до участі в досягненні ЦСР як безпосередньо для самого бізнесу, так і для суспільства загалом; розглянуто вподобання великих міжнародних компаній щодо вибору пріоритетних для них ЦСР та результати реалізації їх стратегій щодо досягнення обраних цілей. Окремо надано оцінку можливостей участі бізнесу в таких важливих для України завданнях, як зниження нерівності та забезпечення миру й справедливості в суспільстві.

Зважаючи на необхідність ознайомлення українського бізнесу з кращими практиками, що існують у цій сфері у світі, та надання практичних порад щодо забезпечення орієнтації його діяльності на досягнення національних індикаторів ЦСР, у керівництві детально розглянуто форми та механізми участі бізнесу в досягненні ЦСР, які виявилися ефективними на міжнародному рівні. У цьому контексті окреслено як можливі дії бізнесу щодо вдосконалення своєї корпоративної поведінки, так і його роль в ініціюванні масштабних інфраструктурних проектів на умовах державно-приватного партнерства, й насамперед у тих сферах, які є критичними для досягнення ЦСР.

Однією з характерних рис «Плану дій для людей, планети та процвітання» є інклюзив-

¹ Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact. –<https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

² Secretary-General's remarks at the United Nations Private Sector Forum – 26 September 2015. –<https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2015-09-26/secretary-general-remarks-united-nations-private-sector-forum>

ність реалізації передбачених ним заходів та глобальне партнерство в досягненні ЦСР. З огляду на це, у керівництві, з одного боку, надано детальні рекомендації щодо того, яким чином бізнес може інкорпорувати ЦСР у свої плани та стратегії розвитку, а з іншого, проведено аналіз впливу публічної влади на зацікавленість бізнесу в залученні до цього процесу та на успішність запланованих для цього програм і заходів. Оцінка важливості діяльності публічної влади для залучення бізнесу до досягнення ЦСР здійснена за такими напрямками: розвиток правового та інституційного

середовища, сприятливого для ЦСР, підвищення обізнаності суспільства, розроблення довгострокових стратегій сталого розвитку (національної та місцевих), запровадження стимулюючих заходів.

Сподіваємося, що надані в цьому керівництві поради та рекомендації в разі їх застосування публічною владою та бізнесом дадуть змогу забезпечити активну участь вітчизняного бізнесу в досягненні ЦСР з урахуванням соціально-економічної та політичної ситуації, що склалася в країні.

Розділ 1

ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ЯК НОВА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

1.1. ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

Необхідність переходу до сталого розвитку на глобальному рівні вперше була визнана на конференції з охорони навколишнього середовища у Ріо-де-Жанейро в 1992 році. Саме на цій конференції представники понад 170 країн світу схвалили Декларацію, Рам-

кову конвенцію із зміни клімату, Конвенцію зі збереження біорізноманіття та «Порядок денний на XXI століття», які заклали основу для впровадження нової моделі розвитку цивілізації, засновану на ідеології сталого розвитку.

ВСТАВКА 1

Існують різні визначення терміну «сталий розвиток» («sustainable development»). Найуживанішим є визначення, надане в 1987 році Міжнародною комісією з охорони навколишнього середовища та розвитку. Відповідно до цього визначення сталим розвитком є економічний та соціальний розвиток, що задовольняє потреби нинішнього покоління, не обмежуючи при цьому можливості майбутніх поколінь у використанні ресурсів. Дещо по-іншому, більш широко та об'ємно, визначає цей термін член Римського клубу, російський академік Н. Моїсєєв: «Розвиток, що є допустимим або узгодженим із станом Природи та її законами»³

Наступним кроком у реалізації цієї ідеї стало затвердження Декларації тисячоліття ООН⁴, що містила у собі 8 Цілей розвитку тисячоліття (ЦРТ), які мали б бути досягнуті до 2015 року. Зазначені цілі були спрямовані на вирішення найбільш критичних для розвитку планети проблем: подолання крайньої бідності в усіх її проявах – від ліквідації голоду та скорочення дитячої смертності до забезпечення доступності освіти й медичного обслуговування, а також на збереження навколишнього середовища та гарантій гендерної рівності.

За 15 років у поставлених ООН цілях було досягнуто значного прогресу. Водночас проблемними лишилися питання, пов'язані з подоланням нерівності, поліпшенням навколишнього середовища, пом'якшенням соціального напруження в суспільстві, а також зі зменшенням конфліктних ситуацій та масштабів їх розповсюдження. Останнє питання викликало особливе занепокоєння,

оскільки кількість конфліктів у світі має стійку тенденцію до зростання – у 2014 році число насильно переміщених осіб унаслідок конфліктів у чотири рази перевищило аналогічний показник за 2010 рік⁵.

Україна досить непогано виглядала як на старті програми з досягнення ЦРТ, так і після її завершення. У той же час, за останні роки деякі з досягнутих нашою країною показників погіршилися внаслідок тимчасової окупації Криму й територій Донецької та Луганської областей, а також зниження рівня доходів громадян.

Програма досягнення ЦРТ завершилася у 2015 році. Але ще до її завершення, 25 вересня 2015 року на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 193 країнами-членами ООН, у тому числі Україною, було схвалено «План дій для людей, планети та процвітання» до 2030 року та затверджено 17 Цілей сталого розвитку, до яких входять 169 завдань.

³ Моїсєєв Н.Н. Судьба цивилизации. Путь разума. – М.: Языки русской культуры. – 2000 – С. 68.

⁴ Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций, принятая резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи ООН от 8 сентября 2000 года. – http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml

⁵ Цели развития тысячелетия: доклад за 2015 год. – Нью-Йорк: ООН, 2015. – <http://www.un.org/ru/millenniumgoals/mdgreport2015.pdf>

1.2. ЦСР У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

Затверджений ООН Порядок денний до 2030 року «План дій для людей, планети та процвітання»⁶ (далі – Порядок денний – 2030) поставив перед усіма країнами світу складні та амбіційні завдання щодо забезпечення сталого розвитку.

Фактично цим планом було визначено стандарти якості життя, які мають бути забезпечені для всіх людей планети до 2030 року. Цим документом також було встановлено вимоги до стану навколишнього середовища, умов щодо розвитку та процвітання особистостей, досягнення соціальної рівноваги в суспільстві та поставлено завдання щодо створення сприятливого середовища для розвитку партнерських відносин між країнами й соціальними групами (бізнес, влада, суспільство).

Затверджені ООН ЦСР зачіпають широке коло питань життєдіяльності людини. Усі вони тісно пов'язані між собою та мають інтегрований характер.

Що стосується завдань у рамках ЦСР, то умовно їх можна розділити на дві категорії:

- завдання щодо досягнення індикаторів ЦСР, які мають бути встановлені на національному рівні;
- завдання щодо формування стійких механізмів, застосування яких дасть змогу забезпечити реалізацію завдань ЦСР на національному та глобальному рівнях.

Завдання щодо ЦСР відображені в Резолюції ООН «Трансформуємо наш світ: Порядок денний для сталого розвитку до 2030 року»⁷ (далі – Резолюція ООН).

⁶ Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 – A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. – http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf

⁷ Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015 – A/RES/70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. – http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf

Ціль 1.

Подолання бідності в усіх її формах та повсюдно

Досягнення цієї цілі передбачає створення рівних прав для всіх людей на економічні та інші ресурси, а також забезпечення всіх доступом до базових послуг, у тому числі шляхом належного соціального захисту. Крайня бідність (на сьогодні це проживання на суму менше ніж 1,25 дол. США на день) має бути ліквідована в усьому світі до 2030 року.

Ціль 2.

Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства

У рамках цієї ЦСР має бути покинчено з голодом, усіма формами недоїдання, зокрема за рахунок подвоєння продуктивності сільського господарства, створення стійких систем виробництва продуктів харчування й упровадження інноваційних методів у цій сфері.

Ціль 3.

Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці

Цією ЦСР передбачено значне зменшення смертності (материнської, новонароджених і дітей віком до 5 років, неонатальної, від інфекційних захворювань, унаслідок дорожньо-транспортних пригод, впливу небезпечних хімічних речовин, забруднення й отруєння повітря, води і ґрунтів). Також планується покласти край епідеміям СНІДу, туберкульозу, малярії та тропічним хворобам й забезпечити боротьбу з гепатитом, захворюваннями, що передаються через воду, та іншими інфекційними захворюваннями, зловживаннями наркотичними засобами й алкоголем. Важливим завданням, що поставлено в рамках цієї ЦСР, є забезпечення загального доступу до послуг з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я, включаючи послуги з планування сім'ї, а також доступ до безпечних, ефективних, якісних і недорогих основних лікарських засобів і вакцин для всіх.

Ціль 4.

Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх

У рамках цієї ЦСР має бути забезпечено грамотність і закріплено навички із сталого способу життя для всіх, а також можливість доступу до недорогої та якісної освіти (від дошкільної до університетської) для будь-кого й у будь-якому віці.

Ціль 5.

Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток

Зазначена ЦСР має на меті повсюдно ліквідувати всі форми дискримінації та насилля щодо всіх жінок і дівчаток, забезпечити всебічну й реальну участь жінок та рівні можливості для лідерства на всіх рівнях прийняття рішень у політичному, економічному й суспільному житті.

Ціль 6.

Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх

Метою цієї ЦСР є забезпечення загального і рівноправного доступу до безпечної та недорогої питної води, а також належних санітарно-гігієнічних засобів. Необхідно покласти край відкритій дефекації, ліквідувати скидання відходів, звести до мінімуму викиди небезпечних хімічних речовин і матеріалів, удвічі скоротити частку неочищених стічних вод і значно збільшити їх повторне використання, запровадити ефективне управління водними ресурсами на всіх рівнях.

Ціль 7.

Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх

У рамках цієї ЦСР всім має бути забезпечено доступ до недорогого, надійного й сучасного

енергопостачання, значна частина якого здійснюватиметься за рахунок відновлюваних джерел енергії. Також має бути подвоєно глобальний показник підвищення енергоефективності.

Ціль 8.

Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх

Завдання в рамках цієї ЦСР спрямовані на підтримку економічного зростання; підвищення продуктивності в економіці та глобальної ефективності використання ресурсів у системах споживання й виробництва; створення гідних робочих місць і розвиток підприємництва, створення умов для творчості й інновацій із забезпеченням повної та продуктивної зайнятості, а також надійних і безпечних умов праці для всіх, рівної оплати за працю рівної цінності, викорінення примусової праці.

Ціль 9.

Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям

Зазначена ЦСР має на меті розвиток якісної, надійної, стійкої та сталої інфраструктури для підтримки економічного розвитку та добробуту людей, проведення всеохоплюючої та стійкої індустріалізації, забезпечення доступу підприємців до фінансових і логістичних послуг, широке застосування чистих та екологічно безпечних технологій і промислових процесів, активізацію наукових досліджень, стимулювання інноваційної діяльності.

Ціль 10.

Скорочення нерівності всередині країн і між ними

У рамках реалізації цієї ЦСР планується досягти й підтримувати зростання доходів найменш забезпечених 40% населення

на рівні, що перевищує середній по країні; заохочувати активну участь усіх людей у соціальному, економічному й політичному житті шляхом скасування дискримінаційних законів, політики і практики; удосконалити методи регулювання та моніторингу глобальних фінансових ринків і установ; приділяти більше уваги позиціям країн, які розвиваються, у процесах прийняття рішень у глобальних міжнародних економічних і фінансових установах; впровадити на глобальному рівні сплановану й добре продуману міграційну політику.

Ціль 11.

Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів

ЦСР 11 ставить за мету перетворення міст у сталі та розумні шляхом забезпечення їх мешканцям загального доступу до достатнього, безпечного і недорогого житла; безпечних, недорогих та екологічно стійких транспортних систем; доступних і відкритих для всіх зелених зон і громадських місць; а також гарантування належної якості повітря, землі та ґрунтів; захист і збереження всесвітньої культурної та природної спадщини, залучення громадськості до процесу комплексного і сталого планування населених пунктів та управління ними.

Ціль 12.

Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва

У рамках цієї ЦСР планується забезпечити перехід усіх країн з урахуванням їх розвитку й потенціалу до використання раціональних моделей споживання і виробництва, а також до раціонального освоєння й ефективного використання природних ресурсів, у тому числі шляхом донесення до суспільства інформації про сталий розвиток і спосіб життя в гармонії з природою. Передбачається суттєво зменшити обсяг відходів, зокрема скоротити вдвічі на одну особу загальносвітовий обсяг харчових відходів; зменшити втрати продовольства; запровадити сталу практику державних закупівель відповідно до національних стратегій і пріоритетів.

Ціль 13.

Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками

У рамках цієї ЦСР планується підвищити здатність усіх країн до адаптації до небезпечних кліматичних явищ та стихійних лих, у тому числі шляхом запровадження заходів реагування на зміни клімату в політику, стратегії та планування на національному рівні, а також забезпечити просвітницьку діяльність і поширення інформації з цих питань.

Ціль 14.

Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку

Метою цієї ЦСР є суттєве скорочення будь-якого забруднення морського середовища, зокрема внаслідок діяльності на суші, включаючи забруднення морським сміттям; раціональне використання та захист морських і прибережних екосистем, підвищення їх стійкості; забезпечення екологічно раціональної організації рибного господарства, аквакультури й туризму.

Ціль 15.

Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття

Завдання на виконання цієї ЦСР включають збереження, відновлення та раціональне використання наземних і внутрішніх прісноводних екосистем, у тому числі лісів, водно-болотних угідь, гір і посушливих земель, гірських екосистем; забезпечення раціонального їх використання та відновлення; збереження біорізноманіття; справедливий розподіл благ від використання генетичних ресурсів; покладення краю браконьєрству і контрабандній торгівлі.

Ціль 16.

Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях

ЦСР 16 спрямована на забезпечення мирного та спокійного життя для всіх мешканців планети Земля. В її рамках планується значно скоротити поширеність усіх форм насильства та експлуатації; забезпечити верховенство права та рівний доступ до правосуддя; зменшити незаконні фінансові потоки й обіг зброї, вести боротьбу з усіма формами організованої злочинності, корупцією та хабарництвом у всіх їхніх формах; забезпечити ефективність, підзвітність і прозорість публічних установ та від-

повідальне прийняття ними рішень за участю всіх верств суспільства.

Ціль 17.

Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку

ЦСР 17 присвячена механізмам, які мають бути застосовані на національному та міжнародному рівні, для реалізації перших шістнадцяти ЦСР. Зазначені механізми згруповано у фінансові механізми, механізми у сфері трансферу технологій, підвищення інституційної спроможності, торгівлі, механізми системного характеру, механізми багатовекторного співробітництва, даних, моніторингу та звітності. Детальніше механізми досягнення ЦСР буде розглянуто в розділі 2.2.

1.3. ЦСР В УКРАЇНІ

Резолюцією ООН визначено, що ЦСР є інтегрованими та неподільними, глобальними за своїм характером та єдиними для всіх країн з урахуванням їх національних реалій, можливостей, рівнів розвитку та державних пріоритетів.

Кожен уряд з урахуванням глобального рівня своїх амбіцій і національних обставин має визначити власні національні цілі, що базуються на глобальних ЦСР. Зазначене обумовлено тим, що стартові позиції різних країн світу щодо показників, які характеризують ЦСР, дуже сильно різняться. Відповідно й показники національних ЦСР можуть суттєво відрізнятися для різних країн. Водночас усі країни повинні намагатися забезпечити для своїх громадян мінімальні стандарти якісного та комфортного життя в тому сенсі, як це розуміють у світі в цілому й прописано в ЦСР, та прикладати до цього максимум зусиль. Для цього вони можуть застосовувати різні підходи, бачення, моделі та інструменти.

Успішне просування країн до виконання завдань, що містяться в ЦСР, неможливо без схвалення національних стратегій сталого розвитку та забезпечення їх реалізації в рамках можливостей локального фінансування.

Зусилля національних урядів у напрямку забезпечення сталого розвитку підтримуються з боку міжнародного співтовариства, зокрема за рахунок забезпечення трансферу відповідних знань і технологій, а також підвищення інституційної спроможності публічної влади та національного бізнесу у сфері сталого розвитку.

Уряд України зробив перший крок щодо реалізації Порядку денного – 2030, розробивши та представивши суспільству Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»⁸ (далі – Національна доповідь), яка визначає базові показники для досягнення ЦСР у нашій країні за результатами адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку. У зазначеному документі була представлена національна система ЦСР, яка складається з 86 завдань розвитку, та визначено 172 показники для моніторингу їх виконання.

У цілому ЦСР для України відповідають духу та принципам Порядку денного –2030 та завданням глобальних ЦСР.

⁸ Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» – 2017. –https://menr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf

Серед завдань, які визначені Україною в цій сфері, є надзвичайно амбіційні та складні, що вимагатимуть залучення для їх реалізації приватного бізнесу, зокрема:

- у 4 рази зменшити рівень бідності (ЦСР 1);
- удвічі підвищити продуктивність сільського господарства за рахунок використання інноваційних технологій (ЦСР 2);
- довести до 100 % частку міського та сільського населення, яке має доступ до питної води гарантованої якості (ЦСР 6);
- майже втричі скоротити обсяги скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти (ЦСР 6);
- у 3,5 рази збільшити частку енергії, виробленої з відновлюваних джерел (ЦСР 7);
- удвічі знизити енергоємність ВВП (ЦСР 7);
- забезпечити підвищення рейтингу України в легкості ведення бізнесу, піднявшись з 81 на 20 місце (ЦСР 8);
- у 10 разів зменшити частку сільського населення, яке проживає на відстані понад 3 км від доріг із твердим покриттям (ЦСР 9);
- у 3,3 рази підвищити частку транспорту громадського користування та в 4 рази – частку транспортної інфраструктури й дорожнього сервісу, що враховують потреби людей з інвалідністю (ЦСР 9);
- у 7 разів підвищити частку доріг загального користування державного значення з твердим покриттям, що відповідають нормативним вимогам (ЦСР 9);
- у 5 разів підвищити витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт, а також більш ніж у 10 разів – частку реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової (ЦСР 9);
- забезпечити 100 % затвердження регіонами стратегій розвитку та планів заходів щодо їх реалізації за участю громадськості (ЦСР 11);
- майже в 3 рази збільшити площу природно-заповідного фонду загальнодержавного значення (ЦСР 11);
- майже вдвічі збільшити кількість робочих місць у сфері туризму (ЦСР 11);
- майже у 2 рази збільшити частку спалених та утилізованих відходів у загальному обсягу їх утворення (ЦСР 12);
- втричі скоротити частку скидів забруднених стічних вод у загальному обсязі скидів до морського середовища (ЦСР 14);
- забезпечити 100 % задоволення населення Донецької та Луганської областей користуванням інфраструктурними об'єктами та рівнем надання послуг у сфері адміністративного управління (ЦСР 16);
- майже в 6 разів збільшити чистий притік іноземних інвестицій (ЦСР 17);
- збільшити кількість проектів, що реалізовані на умовах державно-приватного партнерства, до 45 (ЦСР 17).

Національну доповідь було підготовлено Міністерством економічного розвитку та торгівлі України й затверджено Міжвідомчою робочою групою високого рівня з питань організації процесу впровадження ЦСР в Україні під головуванням Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України Степана Кубіва та Координатора з гуманітарних питань, Координатора системи ООН в Україні, Постійного представника Програми розвитку ООН в Україні Ніла Вокера.

Розділ 2

ЦСР ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ ОБ'ЄДНАННЯ БІЗНЕСУ, ВЛАДИ ТА СУСПІЛЬСТВА

2.1. БІЗНЕС ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ДРАЙВЕРІВ СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ

«У той час, коли доходи великих компаній перевищують ВВП багатьох країн, а їх ланцюжки впливу простягаються через увесь світ, приватний сектор відіграє ключову роль у досягненні ЦСР»⁹

Тім Мохін,
Виконавчий директор, GRI

Резолюцією ООН визнається важливість участі в досягненні ЦСР приватного сектора: як транснаціональних компаній, так і мікропідприємств, кооперативів, інститутів громадянського суспільства та благодійних організацій.

Приватна підприємницька діяльність, інвестиції та інновації є основними чинниками підвищення продуктивності, економічного зростання та створення робочих місць. З огляду на це, динамічний та добре функціонуючий бізнес у разі його залучення до процесу досягнення ЦСР може значно поліпшити результативність діяльності урядів у напрямку реалізації Порядку денного – 2030 та забезпечення сталого розвитку.

Перш за все, за рахунок бізнесу можна залучити додаткові фінансові ресурси для створення (модернізації) інфраструктури, без якої досягнення більшості із ЦСР не вважається можливим. Особливо це стосується країн з низьким і середнім рівнем доходу, де інфраструктура у сфері життєзабезпечення є вкрай нерозвинутою та не дає змоги надавати населенню ті послуги, наявність яких є обов'язковим атрибутом комфортного та якісного життя.

За інформацією Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК ООН), сьогодні у світі *«більш ніж 700 млн людей живуть в умовах крайньої бідності, не маючи можливості покрити необхідні потреби в інфраструктурі. Якщо поточні наслідки зміни клімату продовжуватимуться, населення, що перебуває в стані крайньої бідності, до 2030 року може зрости до 1026 млн. Близько 1,3 млрд людей у всьому*

світі все ще не мають доступу до електропостачання, 2,6 млрд – до удосконалених санітарних закладів, а близько 800 млн сільських мешканців не мають доступу до асфальтованих доріг та лишаться відрізнаними від цивілізації в сезон дощів. Близько 844 млн людей не мають доступу до чистої питної води, принаймні 2 млрд людей використовують забруднені джерела питної води. За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я до 2025 року половина населення світу буде жити в районах, де існують проблеми з водою»¹⁰. Розв'язання цих та інших проблем, з якими зіткнувся сьогодні світ, навіть не можна уявити без розбудови відповідної інфраструктури, яка потребує величезних коштів.

Водночас розрив між потребами у фінансуванні критичної для ЦСР інфраструктури в країнах, що розвиваються, та наявними публічними ресурсами складає від 3,3 до 4,5 трлн доларів США щорічно¹¹. І це стосується лише потреб

⁹ Analysis of the Goals and Targets. Business Reporting on SDGs – United Nations Global Compact. –<https://www.unglobalcompact.org/library/5361>

¹⁰ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda Official Development Assistance for the development of People-First Public-Private Partnerships. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.13

¹¹ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

у капітальних інвестиціях. Необхідно також передбачити додаткові ресурси на експлуатацію та обслуговування нових (модернізованих) активів, насамперед тих, які побудовані з використанням дорогих технологій, є безпечними з точки зору впливу на навколишнє середовище або важливими для досягнення певного ефекту від їх застосування. Наприклад, для компенса-

ції додаткових витрат підприємств на експлуатацію обладнання для очищення промислових викидів в атмосферу або застосування інноваційних медичних технологій. Для більшості урядів забезпечити фінансування подібних проектів лише за рахунок національних (місцевих) бюджетів не вважається можливим. Отже, існує потреба у приватному фінансуванні.

ВСТАВКА 2

Дослідження, проведене компанією Deloitte у 2014 році, продемонструвало, що молодші власники бізнесу є більш соціально й екологічно свідомими та очікують, що й інші будуть діяти відповідно. За результатами опитування майже 30 % представників покоління 2000-х років зазначили, що пріоритетним завданням бізнесу має стати задоволення суспільних інтересів. Керівники компаній упевнені, що бізнес може зробити більше для вирішення проблем, пов'язаних зі скороченням ресурсів (56 % опитаних), зміною клімату (55 % опитаних) та нерівністю доходів (49 % опитаних).

Одним із прикладів, що наводиться в цій доповіді як характеристика настроїв бізнес-суспільства, є заява засновника Facebook Марка Цукерберга про спрямування більшості свого капіталу, наразі близько 45 млрд доларів, на заходи, що здійснюватимуть позитивний вплив на світ.

На відміну від Цукерберга, більшість представників покоління 2000-х років, які взяли участь в опитуванні, ще не контролюють значну частку інвестиційних активів, якими вони управляють. Водночас за їх очікуваннями в наступні кілька десятиліть вони успадкують від своїх батьків та дідусів значні капітали (за оцінками ЄЕК ООН у найближчі 20 років 460 мільярдів передадуть своїм спадкоємцям 2,1 трлн доларів США, що відповідає розміру ВВП Індії¹²) та зможуть спрямувати частину цього ресурсу для перетворення світу. Вони також очікують, що орієнтація на так звані інвестиції впливу (impact investments) дасть їм змогу збільшити свої капітали за рахунок нових (нетрадиційних) та інноваційних підходів.

Реалістичність цих намірів підтверджується тим, що вже сьогодні близько 40 % мільйонерів з представників покоління 2000-х у середньому спрямовують на добродійність понад 30 тис. доларів США щорічно.

Джерело: Extract from the UBS Report «Doing Well by Doing Good», наведено у¹³

Водночас думка про те, що залучати приватний бізнес до процесу досягнення ЦСР має сенс лише зважаючи на його фінансову спроможність, є дуже спрощеною. Участь приватного сектору важлива й з огляду на інші притаманні йому риси, зокрема такі, як володіння новими сучасними технологіями, можливість залучати висококваліфіковані кадри, гнучкість і цілеспрямованість у схваленні управлінських рішень й досягненні результатів.

Позитивною рисою сучасного бізнесу є й його соціальна відповідальність та прагнення поліпшити стан справ на територіях, де він здійснює свою діяльність, у тому числі в контексті ЦСР. На сьогодні все більше представників бізнесу опікуються питаннями сталого розвитку та діють у напрямку досягнення ЦСР іноді навіть

активніше, ніж національні уряди, на яких лежить безпосередня відповідальність у цій сфері. Так, експертне дослідження¹⁴, проведене у 2015 році компанією PricewaterhouseCoopers (PWC), засвідчило, що 71 % з 986 компаній, що здійснюють свою діяльність у 10 економічних секторах, уже спланували, як долучитися до досягнення ЦСР; 13 % – ідентифікували заходи, які вони мають впровадити для досягнення ЦСР; 41 % компаній засвідчили про намір інтегрувати ЦСР у свої бізнес-стратегії протягом найближчих 5 років.

У той же час, у багатьох країнах економік, що розвиваються, для яких досягнення ЦСР до 2030 року є надзвичайно складним завданням для публічної влади, значна частина бізнесу майже не залучена до цього процесу. Не є активним у цій сфері й український бізнес.

Причиною такого стану справ є: обмеженість у відкритому доступі інформації з питань сталого

¹² Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

¹³ Там же.

¹⁴ Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

розвитку та ЦСР; зосередження бізнесу здебільшого на короткострокових цілях та стримане ставлення до вирішення суспільно значущих завдань, які можуть дати позитивний ефект у довгостроковому вимірі. Останнє переважно

обумовлюється нестабільною політичною ситуацією, частими змінами в уряді, відсутністю довіри й порозуміння між бізнесом, владою та суспільством, а також партнерських відносин між ними. Усі ці фактори характерні й для України.

2.2. ЦСР 17 ЯК ОСНОВА ДЛЯ РОЗБУДОВИ МЕХАНІЗМІВ УЧАСТІ БІЗНЕСУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Участь бізнесу в досягненні ЦСР є надзвичайно важливим для будь-якої країни, але особливо зацікавленість у цьому має відчувати публічна влада в країнах, що розвиваються, та країнах перехідної економіки.

Вступаючи в діалог з бізнесом щодо його участі в реалізації Порядку денного – 2030, влада має розуміти, що будь-який бізнес, навіть соціально-відповідальний і налаштований на загальносвітові цінності, може та буде готовий здійснювати ті чи інші заходи на підтримку ЦСР лише у випадку:

- якщо це не призводитиме до збитковості його діяльності, а в реальності – за умов забезпечення її прибутковості;
- якщо він спостерігатиме реальний, а не формальний рух у цьому напрямку з боку публічної влади та відчуватиме, що влада підтримує, поважає та цінує його зусилля, спрямовані на досягнення ЦСР.

Задля створення таких умов як національні уряди, так й міжнародне співтовариство має запропонувати бізнесу прийнятні та зрозумілі йому механізми участі в цьому процесі на партнерських засадах.

Що пропонується в цьому сенсі безпосередньо в ЦСР?

Які завдання поставлені перед національними урядами та міжнародним співтовариством у цій сфері?

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА

Необхідність надання фінансової підтримки в досягненні ЦСР з боку національних урядів і міжнародного співтовариства, зокрема у разі участі в цьому процесі бізнесу, зумовлена такими факторами:

- найбільш затребуваною участю бізнесу в реалізації стратегій сталого розвитку від-

значається в країнах, що розвиваються, й особливо у слабо розвинутих країнах та тих, у яких тривають конфлікти;

- реалізація інфраструктурних проектів за участю приватного бізнесу в таких країнах зазвичай пов'язана з високими ризиками, здійснення таких проектів на комерційних засадах у багатьох випадках є неможливим;
- у країнах, що розвиваються, механізми участі бізнесу в реалізації суспільно значущих проектів є нерозвинутими або відсутніми, а інституційна спроможність публічної влади та її готовність до рівноправного діалогу з приватним сектором – низькою.

Для розв'язання зазначених проблем у ЦСР запропоновано застосовувати такі підходи (табл. 1).

Як бачимо, найпотужнішим джерелом надання підтримки країнам, що розвиваються, та з перехідною економікою в досягненні ними ЦСР з боку міжнародної спільноти є офіційна допомога з метою розвитку (ОДР). У 2014 році на надання ОДР було витрачено орієнтовно 79 млрд доларів США. Більшу частину цієї допомоги отримала Азія – 46 %, Африка – 31 %, Америка – 15 %, Європа – 8 %¹⁵.

Використання цієї допомоги може принести багато користі країнам-реципієнтам у досягненні ними ЦСР. Водночас за рахунок ОДР неможливо заповнити наявні прогалини в інвестиціях в інфраструктурні проекти у країнах, що розвиваються, та найменш розвинутих країнах. Як уже було зазначено вище, на це щорічно потрібно витратити 3–4 трлн доларів США. Отже, необхідні інші фінансові джерела, зокрема фінансування з боку приватного сек-

¹⁵ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda Official Development Assistance for the development of People-First Public-Private Partnerships. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.13

тору, у тому числі на засадах державно-приватного партнерства (ДПП). Останнє, у свою чергу, вимагає застосування національними

урядами режиму заохочення інвестицій та впровадження нових інноваційних моделей залучення бізнесу в інфраструктуру.

Таблиця 1. Фінансова підтримка в рамках ЦСР

Заходи фінансової підтримки	Відповідальність за впровадження		Наявність у ЦСР	
	Національні уряди країн, що розвиваються	Міжнародна спільнота	 17 Співпраця між державами	Інші ЦСР
Забезпечення виконання зобов'язання розвинутих країн з надання офіційної допомоги з метою розвитку країнам, що розвиваються, на рівні 0,7 % та найменш розвинутих країнам на рівні 0,15–0,20 % свого валового національного доходу		X	X	
Мобілізація додаткових фінансових ресурсів з найрізноманітніших джерел для країн, що розвиваються		X	X	
Допомога країнам, що розвиваються, у фінансуванні за рахунок позикових коштів, полегшення боргового тягаря та реструктуризації заборгованості		X	X	
Застосування режиму заохочення інвестицій в інтересах найменш розвинутих країн	X	X	X	
Збільшення інвестування, у тому числі шляхом активізації міжнародного співробітництва, в сільську інфраструктуру, сільськогосподарські дослідження й агропропаганду, розвиток технологій і створення генетичних банків рослин і тварин	X	X		
Істотне збільшення фінансування охорони здоров'я	X	X		
Надання найменш розвинутих країнам фінансової та технічної допомоги в будівництві екологічно стійких і міцних будівель з використанням місцевих матеріалів		X		
Виконання зобов'язань Рамкової конвенції ООН про зміну клімату щодо щорічної мобілізації до 2020 року 100 млрд доларів США з усіх джерел для задоволення потреб країн, що розвиваються; забезпечення повномасштабного функціонування Зеленого кліматичного фонду шляхом його капіталізації		X		
Мобілізація і значне збільшення фінансових ресурсів з усіх джерел з метою збереження та раціонального використання біологічного різноманіття та екосистем, а також раціонального лісокористування	X	X		

Важливим для залучення приватного бізнесу в інфраструктуру є забезпечення політичної стабільності. Приватний сектор зазвичай не бажає вкладати кошти в країни з недостатньою політичною стабільністю та в ті, що перебувають у стані конфлікту. Водночас саме ці країни вимагають найбільшої уваги в контексті ЦСР. З огляду на це важливим вважається спрямування частки ОДР для посилення регуляторних, інституційних та проектних можливостей щодо залучення приватного бізнесу в країни, що розвиваються, та з перехідною

економікою, у тому числі впровадження моделей інноваційного партнерства, які позитивно впливають на економічні, соціальні та екологічні аспекти розвитку.

Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» передбачає лише 3 завдання та визначає 4 індикатори в рамках ЦСР 17. Усі вони стосуються фінансової підтримки, зокрема передбачено збільшення притоку іноземних інвестицій майже в 6 разів і забезпечення збільшення кількості проектів, реалізованих

на умовах ДПП, до 45. Водночас лишається не зрозумілим, які заходи планується здійснити владою для досягнення цих показників та які механізми мають бути застосовані в цій сфері.

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

Не менш важливим для досягнення ЦСР є сприяння трансферу сучасних екологічно безпечних технологій до країн, що розвиваються, та з перехідною економікою. Зазначене пояснюється тим, що зазвичай при реалізації інфраструктурних проектів у цих країнах перевагу віддають рішенням, які передбачають застосування ста-

рих і недорогих технологій, що зумовлено відсутністю необхідних знань у цій сфері або високою вартістю сучасних технологій. Збереження такого підходу при реалізації інвестиційної політики в таких країнах негативно вплине на досягнення більшості ЦСР. Отже, впровадження механізмів, що сприятимуть використанню сучасних технологій, є важливим в цьому контексті та знайшло своє відображення у ЦСР 17 та інших Цілях сталого розвитку.

Для розв'язання зазначених проблем у ЦСР запропоновано застосовувати такі підходи (табл. 2).

Таблиця 2. Застосування сучасних технологій в рамках ЦСР

Заходи з підтримки застосування сучасних технологій	Відповідальність за впровадження		Наявність у ЦСР	
	Національні уряди країн, що розвиваються	Міжнародна спільнота	 17	Інші ЦСР
Розширення регіонального і міжнародного співробітництва в галузях науки, техніки й інновацій та доступу до відповідних досягнень; активізація обміну знаннями	X	X	X	
Розробка, передача, поширення та освоєння екологічно безпечних технологій країнами, що розвиваються, на пільгових і преференційних умовах		X	X	
Забезпечення повномасштабного функціонування банку технологій і механізму розвитку науки, технологій та інновацій в інтересах найменш розвинутих країн		X	X	
Сприяння дослідженням і розробкам вакцин і лікарських препаратів для лікування інфекційних та неінфекційних хвороб	X	X		
Активне використання високоефективних технологій, зокрема інформаційно-комунікаційних, для сприяння розширенню прав і можливостей жінок	X	X		
Активізація міжнародного співробітництва з метою полегшення доступу до досліджень і технологій у галузі екологічно чистої енергетики (включаючи відновлювану енергетику, підвищення енергоефективності) та передових й чистіших технологій використання викопного палива	X	X		
Розширення інфраструктури і модернізація технологій для сучасного та сталого енергопостачання в усіх країнах, що розвиваються	X			
Підтримка розробки, дослідження та інновації у сфері вітчизняних технологій	X	X		
Істотне розширення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі загального і недорогого доступу до Інтернету	X			
Збільшення обсягу наукових знань, розширення наукових досліджень і забезпечення передачі морських технологій	X	X		

Як бачимо, на відміну від заходів у сфері фінансування ЦСР, значна частина запропонованих механізмів щодо впровадження нових технологій може бути реалізована на національному рівні. Водночас більшість з наведених механізмів не знайшла свого відображення при визначенні завдань та індикаторів ЦСР України. У цьому документі передбачено лише два завдання в цій сфері: підтримка розробки, дослідження та інновацій у сфері вітчизняних технологій, а також істотне розширення доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі загального і недорогого доступу до Інтернету. Крім того, осторонь національних завдань ЦСР, визначених для України, лишилося питання забезпечення належного фінансування наукових досліджень та створення механізмів, що стимулюватимуть бізнес до співробітництва з науковими та освітніми установами,

без чого складно розраховувати на широке впровадження нових технологій.

НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ

Для того щоб бізнес міг активно включитися в процес досягнення ЦСР, й особливо у країнах, що розвиваються, він має бути озброєним відповідними знаннями у цій сфері та розуміти – що та як він має робити, щоб допомогти публічній владі забезпечити сталий розвиток.

У свою чергу, публічна влада також має бути добре обізнаною з питань ЦСР та ініціювати залучення до цього процесу бізнесу та суспільства. Усе це потребує розвитку інституційної спроможності у сфері сталого розвитку.

Для виконання цього завдання у ЦСР запропоновано застосовувати такі підходи (табл. 3).

Таблиця 3. Нарощування потенціалу в рамках ЦСР

Заходи у сфері нарощування потенціалу	Відповідальність за впровадження		Наявність у ЦСР	
	Національні уряди країн, що розвиваються	Міжнародна спільнота	17 ЦІЛЬНИХ ПОСІЛКІВ	Інші ЦСР
Посилення міжнародної підтримки ефективного й цілеспрямованого нарощування потенціалу країн для сприяння реалізації національних планів досягнення всіх цілей у сфері сталого розвитку		X	X	
Істотне збільшення професійної підготовки медичних кадрів; нарощування потенціалу у сфері раннього попередження, зниження ризиків і регулювання національних і глобальних ризиків для здоров'я	X	X		
Збільшення кількості стипендій, які надаються країнам, що розвиваються, для здобуття вищої освіти, включаючи професійно-технічну освіту і навчання з питань інформаційно-комунікаційних технологій	X	X		
Активізація міжнародного співробітництва в підготовці вчителів у країнах, що розвиваються		X		
Розширення міжнародного співробітництва і підтримки в справі зміцнення потенціалу країн, що розвиваються, щодо здійснення діяльності та програм у галузі водопостачання й санітарії		X		
Надання країнам, що розвиваються, допомоги в нарощуванні їх науково-технічного потенціалу для переходу до більш раціональних моделей споживання і виробництва		X		
Зміцнення національних установ та потенціалу у справі запобігання насильству та боротьби з тероризмом і злочинністю	X	X		

Слід зауважити, що зазначеним вище завданням, як і заходам щодо забезпечення трансферу технологій, при визначенні індикаторів і завдань ЦСР для України не було приділено належної уваги. А такі важливі завдання, як проведення навчальних і просвітницьких заходів з питань сталого розвитку та застосування механізмів, що сприятимуть досягненню ЦСР, не знайшли відображення у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна».

МОНІТОРИНГ ТА ПІДЗВІТНІСТЬ

Досягнення національних і глобальних індикаторів, визначених за завданнями ЦСР на довгострокову перспективу, неможливо без вжиття заходів щодо здійснення оцінки впливу дій публічної влади та бізнесу на досяг-

нення ЦСР (як негативного, так і позитивного). Зазначене є необхідним для своєчасного коригування наявних стратегічних документів і заходів, запланованих для їх виконання. З огляду на зазначене, питанням організації моніторингу та забезпечення підзвітності реалізації Порядку денного – 2030 приділяється значна увага як безпосередньо в самих ЦСР, так і в поточній діяльності міжнародного співтовариства, у тому числі бізнес-асоціацій.

У рамках реалізації цього завдання за сприяння ООН була започаткована низка ініціатив щодо запровадження моніторингу та підзвітності процесу залучення бізнесу до досягнення ЦСР. Детальніше це питання буде розглянуто в розділі 6.3. Нижче наведені заходи в цій сфері, здійснення яких передбачено безпосередньо в ЦСР (табл. 4).

Таблиця 4. Моніторинг і підзвітність у рамках ЦСР

Заходи щодо моніторингу та підзвітності в рамках ЦСР	Відповідальність за впровадження		Наявність у ЦСР	
	Національні уряди країн, що розвиваються	Міжнародна спільнота	 17 Співпраця заради розвитку	Інші ЦСР
Запровадження вимірювань прогресу із сталого розвитку, що доповнюють ВВП	X	X	X	
Підтримка інституційної спроможності з питань статистики в країнах, що розвиваються	X	X	X	
Упровадження інструментів моніторингу впливу на сталий розвиток стійкого туризму, який сприяє створенню робочих місць, розвитку місцевої культури та виробництву місцевої продукції	X			 12 Відповідальне споживання

На жаль, зазначені вище завдання не містяться серед завдань та індикаторів ЦСР для України.

ІНШІ ЗАВДАННЯ В РАМКАХ СПРИЯННЯ ЦСР

Існує низка інших важливих завдань для міжнародних організацій та національних урядів, які мають бути запроваджені в рамках реалізації Порядку денного – 2030 та дадуть змогу полегшити участь бізнесу в досягненні ЦСР й надати йому можливість зорієнтуватися із стратегічним баченням національних урядів і місцевої влади у цій сфері (табл. 5).

Важливим комплексом заходів, які пропонується вжити в цій сфері, є запровадження процесу планування сталого розвитку на

всіх рівнях: національному, галузевому, місцевому. Зазначені питання відображені в завданнях та індикаторах ЦСР для України, що є позитивним сигналом, у тому числі для бізнесу. Приємним є й те, що в цьому напрямі як Уряд України, так і окремі населені пункти вже розпочали робити перші кроки. Водночас цій діяльності має бути приділено більше уваги, як і в цілому питанням розроблення та впровадження механізмів досягнення ЦСР, зокрема тих, що стимулювали б залучення до реалізації Порядку денного – 2030 приватного бізнесу. Саме на цьому напрямі важливо було б зосередитися публічній владі в контексті досягнення ЦСР та залучення до цього процесу всіх груп інтересів, включаючи бізнес.

Таблиця 5. Інші заходи щодо сприяння ЦСР

Інші заходи щодо сприяння ЦСР	Відповідальність за впровадження		Наявність у ЦСР	
	Національні уряди країн, що розвиваються та місцева влада	Міжнародна спільнота	 17 Співпраця між державами	Інші ЦСР
Забезпечення своєчасного надання всім найменш розвинутим країнам на довгостроковій основі безмитного і безквотного доступу на ринки, у тому числі простоти та прозорості преференційних правил походження, які застосовуються щодо товарів, імпортованих із найменш розвинутих країн		X	X	
Усунення та припинення введення торгових обмежень, ліквідація всіх форм субсидування експорту сільськогосподарської продукції та всіх експортних заходів, що мають аналогічні наслідки	X	X		 2 Зменшення нерівності
Сприяння своєчасному доступу до ринкової інформації, у тому числі про продовольчі резерви	X			 2 Зменшення нерівності
Скорочення операційних витрат, пов'язаних з переведенням мігрантами грошових коштів, до менш ніж 3 % від суми переказу і ліквідація каналів грошових переказів, у яких ці витрати перевищують 5 %	X			 10 Зменшення нерівності
Раціоналізація неефективного субсидування використання викопного палива, зокрема шляхом реорганізації оподаткування та поступової відмови від шкідливих субсидій	X			 12 Відповідальне споживання
Активізація глобальних зусиль у боротьбі з браконьєрством і контрабандною торгівлею видами, які охороняються	X	X		 15 Збереження життя на землі
Створення на національному, регіональному та міжнародному рівнях надійних стратегічних механізмів, в основі яких лежали б стратегії розвитку	X	X		 1 Подолання бідності
Схвалення й удосконалення стратегій та законів щодо заохочення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчаток на всіх рівнях	X			 5 Гендерна рівність
Розробка і введення в дію глобальної стратегії забезпечення зайнятості молоді та імплементація Глобального пакту про робочі місця Міжнародної організації праці		X		 8 Достойна робота та економічне зростання
Підвищення якості планування національного та регіонального розвитку, збільшення кількості міст і населених пунктів, що прийняли та реалізують комплексні стратегії та плани, спрямовані на усунення соціальних бар'єрів, підвищення ефективності використання ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптацію до його зміни та здатність протистояти стихійним лихам; упровадження заходів з комплексного управління ризиками, пов'язаними з лихами	X			 11 Міста та спільноти: інклюзивні, безпечні та стійкі
Сприяння створенню механізмів із зміцнення можливостей планування й управління, пов'язаних зі зміною клімату	X	X		 13 Стійкість клімату
Підтримка і зміцнення участі місцевих громад у поліпшенні водного господарства та санітарії	X			 6 Чиста вода та санітарія
Просування та пропагування ефективного публічного, публічно-приватного партнерства та партнерства з громадянським суспільством, що побудоване на досвіді та ресурсних стратегіях партнерства	X	X	X	

Розділ 3

БІЗНЕС І ЦСР: ПОТЕНЦІАЛ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

«Інвестиції в сталий розвиток важко виправдовувати в рамках економічної системи, яка заохочує максимізацію короткострокового прибутку та перешкоджає довгостроковим інвестиціям і зростанню»¹⁶

Діяльність будь-якого бізнесу нерозривно пов'язана із соціально-економічним розвитком. Обидва процеси впливають один на одного як у позитивному, так і в негативному сенсі. Навряд чи можна очікувати на розвиток серйозного системного бізнесу в країнах з нерозвинутою системою державного планування та низькими темпами економічного зростання. У той же час, за умов панування олігархічної економічної моделі та зацікавленості великого бізнесу в збереженні системи «ручного управління» державою та територіями, дуже важко впроваджувати системні підходи до забезпечення сталого розвитку країни на довгострокову перспективу.

Безумовно, що «першу скрипку» в забезпеченні сталого розвитку країни має відігравати публічна влада. Водночас не можна не погодитися і з думкою авторів дослідження «Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals», опублікованого Oxfam International¹⁶, про те, що бізнес також має активно включитися в цей процес, оскільки він «у боргу перед суспільством» – його «внесок» у сталий розвиток до цього часу був двояким. З одного боку, завдяки бізнесу відбулося суттєве зростання світового багатства, створено робочі місця тощо. З іншого боку, значною мірою саме внаслідок діяльно-

сті бізнесу збільшилася нерівність, нанесено значну шкоду навколишньому середовищу та спровоковано негативний вплив на зміну клімату. Отже, бізнес має зайняти провідну роль у досягненні ЦСР навіть у тому випадку, якщо національні уряди дуже повільно просуватимуться в цьому напрямку, зважаючи на свою відповідальність перед суспільством, потенціал щодо трансформацій, здатність інвестувати та впроваджувати інновації.

Проте для того, щоб компанії дійсно сприяли досягненню ЦСР, а не суто формально звітували про своє залучення до цього процесу, вони мають «вийти за рамки свого бізнесу, відмовитися від вузького зосередження уваги на ЦСР як на можливості збільшити корпоративний прибуток та взяти на себе більш широкі зобов'язання перед суспільством, яке проживає на територіях діяльності бізнесу»¹⁸. Лише в разі комплексного підходу до оцінки впливу діяльності того чи іншого бізнесу на всі ЦСР можна розраховувати на успіх та задовольнити очікування суспільства від ЦСР. Поверхневе ставлення до вирішення цього завдання та орієнтація на окремі, не пов'язані між собою й націлені на короткострокові корпоративні цілі заходи щодо отримання прибутку, які лише формально співвідносяться із завданнями ЦСР, не призведе до бажаних результатів.

3.1. ПЕРЕВАГИ ЗАЛУЧЕННЯ БІЗНЕСУ ДО УЧАСТІ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР

Залучення бізнесу до процесу реалізації Порядку денного – 2030 потрібно як суспіль-

ству загалом, так і безпосередньо самому бізнесу. Це той випадок, коли спільний інтерес і партнерство бізнесу, публічних інституцій та громадянського суспільства можуть забезпечити синергію в досягненні ЦСР (табл. 6).

¹⁶ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

¹⁷ Там же.

¹⁸ Там же.

Таблиця 6. Переваги залучення бізнесу до досягнення ЦСР

Суспільні переваги в залученні бізнесу до досягнення ЦСР	Переваги для бізнесу від залучення до досягнення ЦСР
<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання суттєвого впливу бізнесу на забезпечення економічного зростання, підвищення продуктивності праці та створення робочих місць – основних двигунів прогресу. 2. Доступ до інновацій приватного сектора щодо технологій, продуктів, послуг, процесів та бізнес-моделей. 3. Створення можливостей для досягнення масштабу за рахунок використання знань компаній щодо розробки бізнес-моделей для задоволення конкретних потреб клієнтів шляхом масштабування. 4. Поєднання інвестицій державного сектора в рамках державної допомоги з корпоративними благодійними, соціальними чи комерційними інвестиціями бізнесу. 5. Доступ до додаткових ноу-хау та навичок. 6. Створення альянсів для сприяння відповідальній соціальній та екологічній практиці, а також розповсюдження більш широких цінностей і норм, таких як захист і повага до прав людини, сприяння ефективному управлінню та підзвітності, а також посилення інтеграції та рівності 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення довгострокового процвітання бізнесу за рахунок поліпшення стану навколишнього середовища та екосистем у сферах діяльності підприємств. 2. Визначення та ефективне управління матеріальними ризиками та витратами. 3. Створення репутації, стратегічне позиціонування на ринку та забезпечення так званої ліцензії на діяльність на відповідному ринку (створення владою сприятливого клімату для розвитку бізнесу на певній території). 4. Зміцнення відносин з працівниками, споживачами та іншими зацікавленими сторонами на основі спільних цінностей і прагнень. 5. Створення або спрощення доступу до нових ринків. Інновації технологій, продуктів, послуг та бізнес-моделей, які сприяють розвитку ЦСР, поряд з іншим забезпечують для бізнесу можливість отримати доступ до нових ринків та сприяють зростанню існуючих ринків за рахунок зміцнення конкурентоспроможності компанії. 6. Вирівнювання ділової активності з баченням лідерства компанії та очікуванням своїх співробітників, споживачів і клієнтів

Джерело: Universality and the SDGs: A Business Perspective – 2016 SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/universality-and-sdgs>

Двигуном будь-якого бізнесу є отримання прибутку. Тому першим питанням, яке поставить перед собою бізнес, – чи не завадить його діяльність щодо досягнення ЦСР отриманню ним прибутку?

Базуючись на наявному на сьогодні досвіді та проведених у цій сфері дослідженнях, можна зазначити, що активна участь бізнесу в реалізації Порядку денного – 2030 позитивно вплине на його **прибутковість**. Безумовно, якщо прибутковість бізнесу розглядати в широкому сенсі та в довгостроковій перспективі.

Сталість бізнесу та прибутковість компаній перебуває під загрозою політичної нестабільності. Вирішення завдань, що поставлені перед міжнародним співтовариством і національними урядами в Порядку денному – 2030, дасть змогу забезпечити ефективність, підзвітність і прозорість публічних установ та відповідальне прийняття ними рішень за участю всіх верств суспільства, а отже, сприятиме політичній стабільності.

Додатковою перевагою бізнесу від досягнення ЦСР є **перспектива розширення існуючих та відкриття нових потужних ринків збуту** в країнах, що розвиваються. Потенціал останніх є надзвичайно високим. За оцінками, наведе-

ними в дослідженні Міжнародного інституту миру, «**досягнення ЦСР може відкрити для бізнесу нові ринкові можливості обсягом близько 12 трлн доларів США лише в таких економічних сферах, як харчова промисловість та сільське господарство, міська інфраструктура, енергія та матеріали, охорона здоров'я, а також створити 380 млн нових робочих місць. Отже, ЦСР мають сенс для бізнесу**»¹⁹.

Нині до таких нових ринків бізнес ставиться дуже обережно. У нього виникає багато питань до якості правового та інституційного середовища в країнах, що розвиваються, та з перехідною економікою. Ризики ведення бізнесу в таких країнах є надзвичайно високими. Темп схвалення рішень, необхідних для старту інфраструктурних проектів, занадто повільний. Водночас зміни в керівництві та, як наслідок, у позиціях публічної влади щодо доцільності здійснення тих чи інших проектів, можуть відбуватися дуже швидко та непередбачувано. Ситуація ускладнюється тим, що платоспроможний попит на інфраструктурні послуги в таких країнах зазвичай є низьким, а механізмів залучення змішаного фінансу-

¹⁹ A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

вання інвестиційних проектів не існує. Отже, величезний потенціал бізнесу на цих ринках поки що лишається нереалізованим.

З іншого боку, неефективна стара інфраструктура, бідність та злидні в країнах, у розвитку яких бізнес не відіграє активної ролі, призводять до соціального напруження та провокують розгортання конфліктів. Останнє вже сьогодні продемонструвало свою небезпеку не лише для країн, що перебувають у стані конфлікту, а й для розвинутих і благополучних країн та територій. Наприклад, зростаюча міграція населення із зон конфлікту в країни Європейського Союзу (ЄС) вже сьогодні стала серйозним викликом не лише для урядів цих країн, а й для бізнесу. Отже, й з цієї точки зору забезпечення досягнення ЦСР як на рівні країн, в яких зосереджена діяльність того чи іншого бізнесу, так і в інших країнах світу, інвестиційний клімат в яких поки що не можна вважати привабливим, для бізнесу навіть важливіше, ніж для чиновників, які здебільшого керуються короткостроковими інтересами.

Існують й більш прості та видимі мотивації для бізнесу в залученні до ЦСР. Наприклад, **отримання конкурентних переваг**.

Відповідно до опитування, проведеного компанією PWC²¹, 90 % громадян, які брали участь в інтерв'юванні, засвідчили, що вони вважають важливим, щоб бізнес залучився до досягнення ЦСР. При цьому 78 % з них відзначили, що готові віддати перевагу при купівлі товарів і послуг тим компаніям, які беруть участь у ЦСР²¹. В Україні таких опитувань не проводили й у разі

їх проведення результати швидше за все будуть іншими, але це на сьогодні. У перспективі позиція з цього питання наших громадян з великою вірогідністю відповідатиме світовим трендам.

Крім того, у ситуації, коли все більше урядів посилаються (базуються) на ЦСР для того, щоб формувати свою політику та удосконалювати правове регулювання, високою є вірогідність, що цілі, визначені в стратегіях розвитку бізнесу, які базуються на ЦСР, та моделі ведення бізнесу будуть відповідати напрямам і пріоритетам розвитку держави у довгостроковій перспективі. З огляду на це, бізнес, який працює за принципами ЦСР та привів у відповідність до національних пріоритетів у цій сфері свої стратегії розвитку, завжди буде перебувати у привілейованому становищі при входженні на ринок завдяки підтримці його діяльності публічною владою та громадянами²². Не випадково, дослідження, проведене Массачусетським технологічним інститутом (MIT SMR) та Boston Consulting Group (BCG), опубліковане у 2016 році, показало, що майже 90 % компаній, які брали участь в опитуванні, вважають наявність стратегій сталого розвитку бізнесу важливою для забезпечення конкурентоспроможності²³.

Ще раз підкреслимо, що Порядок денний – 2030 є довгостроковим проектом, що має глобальний і комплексний характер. Тому й переваги бізнесу від включення в цей процес слід оцінювати в довгостроковій перспективі. Сподіватися на швидкий результат унаслідок окремих, не пов'язаних між собою заходів, формально орієнтованих на ЦСР, не варто.

3.2. ВПОДОБАННЯ БІЗНЕСУ ЩОДО ОКРЕМИХ ЦСР

Процес залучення бізнесу до реалізації Порядку денного – 2030 починається з вибору цілей, які мають стати для нього пріоритетними при плануванні та організації відповідної діяльності.²⁰²¹

Незважаючи на те що всі ЦСР тісно пов'язані між собою й досягнення завдань однієї з них може як позитивно, так і негативно відбитися на індикаторах інших ЦСР (національних і глобальних), бізнес дуже рідко обирає для себе як орієнтир усі ЦСР одночасно. Більшість компа-

ній зосереджуються на трьох-п'яти ЦСР, які, на їх думку, є найбільш дотичними до їх бізнесу та щодо яких їх вплив (як негативний, так і позитивний) може бути визначальним.²²²³

Цікавий аналіз щодо уподобань бізнесу у виборі пріоритетних для нього ЦСР провела у 2015 році компанія PWC²⁴. За результатами опитування 986 підприємств у 10 економічних

²⁰ Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

²¹ Там же.

²² Там же.

²³ Universality and the SDGs: A Business Perspective – 2016. – SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/universality-and-sdgs>

²⁴ Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

секторах було оцінено найбільш пріоритетні для бізнесу ЦСР та проранжовано (розташовано) їх у порядку пріоритетності відповідно до того, як вони відображені в бізнес-стратегіях приватних компаній.

ЦСР відповідно до їх пріоритетності для бізнесу (починаючи з найбільш пріоритетної ЦСР до найменш пріоритетної), а також висновки за результатами дослідження PWC наведено нижче.

ВСТАВКА 3

Основні висновки за результатами опитування бізнес-компаній щодо пріоритетних для них ЦСР

1. На момент проведення дослідження 52 % опитаних компаній перебували в процесі ідентифікації ЦСР, релевантних їх бізнесу; 34 % – у процесі ідентифікації проектів, які сприятимуть досягненню ЦСР; 29 % – уже визначилися з цілями або готові були встановити цілі, спрямовані на досягнення ЦСР, що є релевантними до їх бізнесу.
2. Пріоритизація ЦСР у стратегічних документах приватних компаній в основному базується на сферах, де вони бачать найбільший потенціал для свого зростання. Бізнес шукає «вишеньку на торті», обираючи ті ЦСР, на яких він хоче зосередитися, та ігноруючи ті, які не відповідають його корпоративним пріоритетам та/або загрожують його «зоні комфорту». Лише 1 % з компаній, які взяли участь в опитуванні, зазначили, що вони планують здійснити заходи, які сприятимуть досягненню всіх сімнадцяти ЦСР; 34 % компаній зазначили, що вони розглядають лише ті ЦСР, які релевантні до їх бізнесу.
3. Майже не розглядаються як такі, що заслуговують на увагу бізнесу, ЦСР 14 (Забезпечення життя під водою), ЦСР 10 (Зменшення нерівності), ЦСР 1 (Подолання бідності), ЦСР 2 (Вирішення проблем голоду) та ЦСР 16 (Мир і справедливість). Зазначені ЦСР не входять до 5 перших пріоритетів 80 % компаній, які брали участь в опитуванні.
4. Пріоритети бізнесу щодо ЦСР не збігаються з пріоритетами, визначеними відповідно до Порядку денного – 2030. Так, наприклад, ЦСР 1 (Подолання бідності) вважається одним з важливих пріоритетів ООН, у той же час вона майже не цікава для бізнесу. Найвищий пріоритет для бізнесу має ЦСР 8 (Гідні робочі місця й економічне зростання). Водночас, якщо уважніше поглянути на цю ЦСР, то її досягнення певною мірою сприятиме й досягненню ЦСР 1, оскільки відсутність гідної роботи є однією з основних причин бідності. Отже, поглиблений аналіз пріоритетів бізнесу в досягненні ЦСР дає змогу зрозуміти його вплив на ширше коло ЦСР.
5. «Усі ЦСР є рівними, але деякі з них «рівніші», ніж інші – з огляду на те, куди спрямовані розумні гроші». Тобто деякі ЦСР дають змогу забезпечити краще повернення вкладених коштів, ніж інші. Так, якщо вкладати кошти рівномірно за кожним з 169 завдань ЦСР, то на кожен вкладений долар можна отримати 7 доларів соціального ефекту. А якщо зосередитися на вузкому колі завдань (наприклад, короткому списку з 19 завдань, визначених відповідно до Копенгагенського консенсусу), то кожен долар, витрачений на їх досягнення може забезпечити 32 долари у вигляді соціального ефекту.
6. Будь-який бізнес залежить від суспільства (працівників і споживачів) та від репутації бізнесу. Настрої суспільства зазвичай досліджують у рамках проведення маркетингових досліджень, розроблення стратегій просування продукту та надання послуг споживачам. Відповідно до опитування, проведеного в країнах діяльності PWC, 78 % з громадян, які взяли в ньому участь, налаштовані віддати свій пріоритет у придбанні товарів і послуг компаніям, які задекларували залученість до ЦСР.
7. Більшість компаній, що взяли участь в опитуванні (51 %), здійснюють свою діяльність базуючись на трирічних планах, що не є ефективним у контексті планування інвестицій для досягнення ЦСР на горизонті 15 років.
8. При здійсненні пріоритизації ЦСР бізнес не враховує необхідність пом'якшення ризиків, які є вірогідними та можуть негативно вплинути на його діяльність у майбутньому. Так, відповідно до опитування, проведеного World Economic Forum, найбільшими ризиками для бізнесу визнані такі (від найвищого до найнижчого пріоритету): криза у водопостачанні; провал стратегії щодо зміни клімату; безробіття та неповна зайнятість; фінансові кризи; поширення інфекційних захворювань; харчова криза; стрімке зростання цін на енергію; втрата біодиверсифікації та колапс екосистеми; застарілість (відсутність) критичної інфраструктури; проблеми з міським плануванням.

Джерело: Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

3.3. УЧАСТЬ БІЗНЕСУ В ЗНИЖЕННІ НЕРІВНОСТІ (ЦСР 10) ТА ДОСЯГНЕННІ МИРУ І СПРАВЕДЛИВОСТІ (ЦСР 16)

Відповідно до дослідження²⁵, проведеного PWC, ЦСР 10 та 16 виявилися одними з найменш пріоритетних для бізнесу. Водночас, якщо глибоко проаналізувати вплив досягнення цих цілей на розвиток бізнесу та оцінити його можливості пришвидшити процес їх досягнення, вони б мали зайняти більш високе місце. Особливо це стосується України, де подолання нерівності серед населення, а також забезпечення мирного врегулювання наявного конфлікту на Сході й створення умов для запобігання майбутнім конфліктам на сьогодні мають стати одними з головних пріоритетів діяльності Уряду. Отже, заплановані в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» завдання та індикатори для ЦСР 10 і 16 доцільно було б розширити з урахуванням міжнародного досвіду в цій сфері.

Зважаючи на це, надзвичайно важливим є вивчення позитивного досвіду бізнесу, який обрав ці ЦСР як свої цільові орієнтири.

ЦСР 10

Посилення нерівності на сьогодні є одним з найсерйозніших викликів сучасності. Небезпека непропорційного розподілу серед населення переваг економічного зростання збільшується. У дослідженні Oxfam²⁶, опублікованому у 2017 році в рамках Всесвітнього економічного форуму в Давосі, наводяться дані, що підтверджують негативні тенденції в цій сфері: у період з 1988 по 2011 рік доходи найбідніших 10 % у світі в середньому зросли лише на 65 доларів США, а доходи 1 % найбагатших – на 11 800 доларів США, тобто темп зростання доходів відрізняється у 182 рази.

Слід зазначити, що інтерес бізнесу до досягнення ЦСР 10 лишається доволі низьким. Так, відповідно до звіту PWC²⁷ ЦСР 10 розміщується на передостанньому серед усіх ЦСР місці з

точки зору її привабливості для бізнесу. Вона не входить до перших п'яти пріоритетів бізнесу в будь-якому з економічних секторів.^{28 29}

ВСТАВКА 4

Україна: завдання щодо подолання нерівності

За даними Національної доповіді на сьогодні доходи 10 % найбільш забезпечених та 40 % найменш забезпечених в Україні відрізняються майже в 17 разів. До 2030 року це співвідношення планується довести до 10. За спостереженнями Е. Лібанової, директора Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України ім. М.В. Птухи, доходи 10 % найбагатших і 10 % найбідніших українців з урахуванням тіньових доходів відрізняються у 40 разів²⁸.

Частка сільських домогосподарств, які потерпають від незабезпеченості послугами швидкої допомоги, в Україні складає 39,9 %, від відсутності поблизу житла медичного закладу – 26,3 %, від відсутності регулярного щоденного транспортного сполучення – 22,7 %. У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» планується покращити ці показники відповідно до 15, 10 та 10 %. На нашу думку, подолати цю нерівність без залучення приватного бізнесу неможливо.

Важливим питанням щодо подолання нерівності, яке не знайшло свого відображення в Національній доповіді, є «нерівність на глобальному рівні».

За оцінками, наведеними в дослідженні «Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals»²⁹, незаконні фінансові потоки в світі складають близько 1 трлн доларів США щорічно; податкові надходження, які втрачаються країнами, що розвиваються, внаслідок виводу капіталу та ухиляння від сплати податків – 170 млрд доларів США. Отже, країни, що розвиваються, та з перехідною економікою продовжують втрачати величезні суми внаслідок виводу капіталу, зловживання податками та незаконними фінансовими потоками. Тим самим їх можливості щодо забезпечення гідного життя для своїх громадян та конкурентних переваг для бізнесу постійно зводяться нанівець. Інформації стосовно подібних втрат України у відкритому доступі немає, але зважаючи на високий рівень корупції ці втрати можуть бути дуже високими.

Для того щоб уникнути посилення розриву між країнами та підвищити потенціал для сталого розвитку в Україні, публічна влада має створити сприятливі умови для приватного бізнесу, як міжнародного, так і вітчизняного. Бізнес має бути спокійним за свої капітали в Україні та бачити, що його податки витрачаються ефективно з огляду на досягнення публічного інтересу в розумінні ЦСР

²⁵ Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

²⁶ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

²⁷ Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. – www.pwc.com/sdg

²⁸ <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2162366-nerivnist-dohodiv-poukrainski-girse-niz-u-gondurasi-krase-niz-u-svecii.html>

²⁹ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Отже, по факту бізнес усувається від однієї з нагальних проблем нашого часу, розглядаючи нерівність здебільшого як соціальну проблему. Відповідальність бізнесу за формування зростання нерівності (наприклад, через його податкові та зарплатні стратегії) є недооціненою. У той же час недостатня увага до цієї ЦСР у довгостроковій перспективі призведе до серйозних проблем не лише соціального характеру, а і з веденням бізнесу. Зокрема внаслідок нерівності бізнес може відчути проблеми з платоспроможним попитом на свої товари/послуги, наявністю освіченої робочої сили, безпекою тощо.

ЯКИМ ЧИНОМ БІЗНЕС МОЖЕ СПРИЯТИ ЗМЕНШЕННЮ НЕРІВНОСТІ?

По-перше, для подолання нерівності урядам потрібні достатні й постійні джерела для спрямування їх на фінансування найважливіших публічних послуг для найбільш вразливих громадян. Основним з цих джерел є надходження від оподаткування, які забезпечує бізнес. Отже, якщо бізнес не відсторонюється від сплати податків, він вносить вклад у зменшення нерівності, точніше створює умови, за яких уряд може забезпечити зменшення нерівності в суспільстві.

ВСТАВКА 5

Вклад бізнесу в подоланні нерівності має передбачати:

- визначення загальних та опосередкованих соціальних наслідків своєї діяльності для нерівності та врахування їх у відносинах із суспільством;
- оцінку впливу нерівності на бізнес-функції, включаючи винагороду, розподіл прибутку, вплив на вартість продукту, податкову практику та ланцюги поставок;
- реформування бізнес-моделей (включаючи корпоративну стратегію, відносини управління та власності) для більш справедливого розподілу прибутку;
- сплату належних податків, розкриття платежів та публічну підтримку податкових режимів, які зменшують нерівність.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

По-друге, вплив бізнесу на подолання нерівності може бути забезпечено як результат його участі у створенні (модернізації) сучасної інфраструктури (енергетичної, житлово-комунальної, транспортної, соціальної). Забезпечення надання населенню таких важливих послуг, як електро-, тепло-, водопостачання та водовідведення, організація зручного та надійного транспортного сполучення, безпеки дорожнього руху має гарантуватися державою незалежно від того, хто надає такі послуги: державні (комунальні) підприємства або приватний бізнес. Надання цих послуг у певних обсягах і стандартизованої якості не

можливе без сучасної, надійної та дружньої до навколишнього середовища інфраструктури. Відсутність такої інфраструктури призводить до збільшення нерівності в суспільстві, оскільки бідні люди навіть теоретично не в змозі забезпечити себе індивідуальними системами тепlopостачання, чистою водою та сучасними засобами санітарії, надійним транспортним сполученням тощо. Отже, розбудова сучасної інфраструктури є одним з найважливіших заходів із подолання нерівності, до яких може залучитися приватний бізнес, зокрема на умовах державно-приватного партнерства.

ВСТАВКА 6

Сьєрра-Леоне

Район Коно у Сьєрра-Леоне, багатий на копалини алмазів та золота, протягом багатьох років характеризувався нужденним становищем його мешканців, порушенням прав і насиллям по відношенню до жінок, обмеженістю безпечної питної води. Значною мірою це зумовило розгортання десятирічної громадянської війни в цьому регіоні (1991–2002 рр.).

Ситуація змінилася у 2015 році, коли за ініціативою Фонду ЦСР місцева влада та бізнес розробили й запровадили спільну програму щодо впровадження інклюзивної, прозорої, підзвітної населенню та сприятливої для жінок стратегії поведінки. Відповідно до цієї програми, видобувні компанії, що працювали в цьому регіоні, погодилися спрямовувати 0,25 % загальних доходів від свого експорту на інвестиції в розвиток громади. При цьому визначення плану інвестування, моніторинг та оцінка його реалізації мали здійснюватися за широкою участю місцевої влади та громадськості.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – RAISING THE BAR. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Бізнес може впливати на подолання нерівності й іншими способами. Наприклад, застосовуючи нові принципи до розподілу прибутку, зокрема збільшуючи його лише за рахунок підвищення рентабельності, а не внаслідок пониження ролі своїх співробітників і партнерів у досягненні запланованих ним результативних показників.

На сьогодні прикладів успішної діяльності бізнесу в досягненні ЦСР 10 не дуже багато. Однак такі приклади існують й цілком можуть бути запозичені українським бізнесом, який обере цю ціль як один з пріоритетів у забезпеченні сталого розвитку.

ЦСР 16

У Резолюції ООН зазначено, що «сталий розвиток не може бути досягнений без миру та безпеки; мир і безпека опиняться під загрозою без стійкого розвитку». З огляду на це, одним з найважливіших пріоритетів Порядку денного – 2030 вважається створення мирних, справедливих і всеохоплюючих суспільств, які забезпечуватимуть рівний доступ до правосуддя, будуть засновані на повазі до прав людини (включаючи право на розвиток), верховенстві права та належному управлінні на всіх рівнях, а також на прозорих, ефективних та відповідальних інститутах.

ЦСР 16 «Мир і справедливість» має широке значення та розглядається у трьох вимірах (рис. 1).

Для нашої країни всі ці три виміри є надзвичайно актуальними як для суспільства загалом, так і для бізнесу. Найбільш проблемним для України на сьогодні є досягнення миру, відновлення територіальної цілісності країни; відбудова інфраструктури на територіях, що постраждали від конфлікту; створення умов для запобігання розвитку нових конфліктів.

Діяльність щодо забезпечення миру зазвичай не асоціюється з бізнесом та не розглядається як така, на яку може вплинути бізнес, навіть у контексті ЦСР. Встановлення миру є завданням держави. Водночас, якщо більш уважно подивитися на всі три виміри ЦСР 16, то можна побачити, що і бізнес може відіграти дуже важливу роль у досягненні цієї цілі.

По-перше, завдяки бізнесу можуть бути забезпечені інвестиції у відновлення інфраструктури на територіях, які перебували в стані конфлікту, та закладено основу для створення нових партнерств, що сприятимуть суспільній єдності.

По-друге, бізнес може сприяти підвищенню зайнятості, у тому числі серед молоді, що забезпечить країну від створення екстремістських угруповань, збільшення озброєних нападів тощо.

Рис. 1. Три виміри ЦСР 16

Джерело: Business and SDG 16 contributing to peaceful, just and inclusive societies – 2017 – SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/business-and-SDG16>

ВСТАВКА 7

Латинська Америка

Один з найбільших конгломератів у Латинській Америці, компанія **ARDILA LULLE**, що включає в себе близько 30 компаній у секторі телекомунікацій, безалкогольних напоїв, спорту, автомобільної та харчової промисловості, у рамках досягнення ЦСР вирішила зосередитися на розвитку людського капіталу, створенні сталих продуктових ланцюгів та мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище. У межах досягнення ЦСР 16 компанія створила «мільну» оперу «Ви ніколи не забудете моє ім'я», яка підсилює готовність людей до примирення, а також взяла участь у запровадженні франчайзингової моделі допомоги бувшим комбатам (військовим) для початку ними нового життя. Мікрофінансова інституція **BBVA Microfinance Foundation Group** за підтримки Міжнародної фінансової корпорації (МФК) та Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) запровадила програму з підтримки населення з низькими доходами, що мешкає на територіях, які найбільше постраждали від збройних конфліктів, в отриманні ними фінансових послуг.

Нігерія

Конгломерат **Sahara Group**, що спеціалізується у нафтогазовому секторі та має близько 20 офісів на 4 континентах, бере активну участь у досягненні ЦСР в Нігерії та в інших країнах Африки. У рамках досягнення ЦСР 16 компанія створила центри для відпочинку, навчання та консультування молоді, запроваджує програми підтримки підприємництва, підвищення грамотності, підтримки працевлаштування, а також забезпечення соціальних вигод для місцевих відділів поліції.

Джерело: Business and SDG 16 contributing to peaceful, just and inclusive societies – 2017 – SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/business-and-SDG16>

По-третє, він може проводити роботу серед населення з питань примирення та відновлення довіри для побудови сталого миру та запобігання розгортанню конфліктів у майбутньому.

Останні два пункти є надзвичайно важливими, оскільки *«просте вкладання грошей у такі країни (країни, що перебувають у стані конфлікту) не допоможе побудувати мир; фактично це може нанести шкоду»³⁰.*

Не менш важливим для України є такий вектор ЦСР 16, як «право». Боротьба з корупцією та хабарництвом, зменшення тіньових фінансових потоків та озброєнь, відновлення і повернення викрадених коштів та боротьба з організованою злочинністю, гарантування справедливого суду та рівного доступу до судочинства до сьогодні лишається одним з найважливіших пріоритетів для українського суспільства, включаючи бізнес. У вирішенні цих завдань також є місце для бізнесу.

ВСТАВКА 8

Камбоджа

Антикорупційний інститут Камбоджі ініціював спільну з бізнесом програму щодо боротьби з корупцією, підписавши відповідні меморандуми із 183 компаніями. У рамках цієї програми «Камбоджа Транспаренсі Інтернашенал» розповсюджувала антикорупційні картки громадянам, які підписалися під Резолюцією проти корупції. Бізнес-компанії, що брали участь у цій програмі, надавали власникам цих карток дисконти на товари й послуги.

Колумбія

Одна з найбільших харчових компаній Латинської Америки **Grupo NUTRECA**, що має 45 переробних підприємств, 46 тис. працівників та понад мільйон споживачів, серед шести своїх пріоритетних ЦСР обрала ЦСР 16. У рамках досягнення цієї цілі компанія проводить широку просвітницьку діяльність з питань боротьби з корупцією, а також розробила та впроваджує Програму бізнес-етики на всіх своїх підприємствах. Крім того, компанія вкладає інвестиції у створення кластеру какао в різних регіонах країни, головним чином у тих, які перебували в стані конфлікту та в тих, де найбільше спостерігалось порушення прав населення.

Джерело: Business and SDG 16 contributing to peaceful, just and inclusive societies – 2017 – SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/business-and-SDG16>

³⁰ A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

Бізнес має запроваджувати у своїй діяльності нетерпимість до корупції та просувати цю ідеологію в суспільстві. Важливим є й впровадження транспарентної системи корпоративного управління, а також недопущення практики ухилення від сплати податків. Водночас бізнес, що своєчасно та в повному обсязі сплачує податки, має право вимагати від державної та місцевої влади не лише підзвітності щодо витрачання бюджетних коштів, а й гарантування ефективного та кваліфікованого виконання ними своїх повноважень щодо забезпечення населення якісними та надійними послугами за стандартами, визначеними ЦСР.

Багато чого слід зробити Україні й у сфері впровадження ефективних, підзвітних та прозорих інститутів, які забезпечать відповідальне по відношенню до суспільства та інклюзивне схвалення рішень; швидкий і зручний доступ до публічної інформації; проведення недискримінаційної політики згідно із недискримінаційними законами. Цей вектор ЦСР 16 має бути забезпечено публічною владою. Водночас, зважаючи на суттєвий вплив інституційної спроможності публічної влади та її готовності співпрацювати з бізнесом на бажання приватних компаній брати активну участь у досягненні ЦСР, влада має звернути особливу увагу на ці питання. У цьому контексті корисним було б запровадити проведення незалежних

опитувань бізнесу щодо оцінки ним дій органів публічної влади на предмет відповідності їх кваліфікації та дій тим завданням, які поставлені в рамках ЦСР.

ВСТАВКА 9

Компанія **EBRO FOODS**, що має виробництво у 52 країнах на 4 континентах, є лідером у рисовому секторі та другим за обсягами виробником макаронних виробів, здійснює свою діяльність на транспарентних засадах з повагою до споживачів та працівників, базуючись на сталому використанні ресурсів. Основними ЦСР для цієї компанії визначено ЦСР 2, 12, 13 та 15, за якими вона постійно звітує. Компанія не впроваджує спеціальних заходів для просування миру, водночас її діяльність вносить значний вклад у соціальний та економічний розвиток громад, де вона здійснює свої операції. Крім того, вона впроваджує програми у сфері охорони здоров'я.

Міжнародна корпорація **Intel** в рамках досягнення ЦСР 16 запровадила такі заходи: реалізувала проект з використання технологій штучного інтелекту для допомоги неприбутковим організаціям боротися з насильством, сприяє залученню молоді та жінок до оволодіння сучасними технологіями. Юридичний відділ компанії на безоплатних засадах надає консультації населенню щодо захисту їх прав. Крім того, компанія підтримує освітні та дослідницькі програми шляхом фінансування діяльності дослідницьких інститутів та окремих програм.

Джерело: Business and SDG 16 contributing to peaceful, just and inclusive societies – 2017 – SDG Fund. – <http://www.sdgfund.org/business-and-SDG16>

Розділ 4

ФОРМИ ТА МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ БІЗНЕСУ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР

Схвалення ЦСР обумовило необхідність розбудови нової глобальної економічної моделі, що працюватиме на засадах сталого розвитку. *«У рамках цієї моделі бізнес має вийти за межі «звичайної поведінки» та почати відбудовувати свою діяльність на нових більш прогресивних ідеях і принципах, намагаючись працювати для суспільства загалом, а не лише для «привілейованих небагатьох». У цій новій моделі всі суб'єкти (громадянське суспільство, бізнес, уряди тощо) мають працювати разом, щоб досягти більш людської економіки, в якій всі однаково оцінюються; де підприємства опікуються своїми працівниками, громадою та планетою на тому ж рівні, як і своїми акціонерами та членами правління»³¹.*

Для відбудови нової моделі співпраці бізнесу та публічної влади, що відповідає ідеології ЦСР, обидві сторони мають визначитися із ступенем своєї відповідальності за майбутнє суспільства та своєю роллю у забезпеченні сталого розвитку.

Публічна влада має зробити крок назустріч приватному бізнесу та розпочати з ним діалог. У свою чергу, бізнес має знайти баланс між бажанням максимізувати прибуток й підвищити вартість своїх активів, з одного боку, та забезпеченням соціального внеску в розвиток території та підвищення якості життя людей – з іншого.

4.1. ФОРМИ УЧАСТІ БІЗНЕСУ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР

НОВА КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА

Одним з важливих напрямів участі бізнесу в досягненні ЦСР є запровадження нової корпоративної культури, сумісної з принципами Порядку денного для сталого розвитку, як у діяльність власної компанії, так і в оточуюче середовище.³¹

Що можна здійснити в цій сфері безпосередньо в рамках діяльності приватної компанії:

- встановити прозорі та зрозумілі процедури для всіх співробітників компанії, які не містять ознак дискримінації за статтю, національністю, політичними вподобаннями;
- впроваджувати навчальні програми для оволодіння співробітниками новими технологіями та сучасними підходами до ведення бізнесу, а також знаннями й навичками з питань сталого розвитку;
- передбачити соціальні заходи для співробітників компанії (медичне страхування, часткову оплату відпочинку, організацію програм для дітей співробітників компанії тощо);
- схвалити корпоративний кодекс етики та дотримуватися його норм у своїй поточній діяльності.

ВСТАВКА 10

GSMA – одна з найбільших асоціацій операторів мобільного зв'язку – забезпечує тренінги для працівників своїх членів з питань ЦСР, проведення комунікацій щодо впливу їх діяльності на ЦСР.

Siemens взяла на себе зобов'язання стати карбон-нейтральною та широко оприлюднює виконання своїх зобов'язань у цій сфері.

Coca-Cola та **Nestle** взяли на себе зобов'язання використовувати сталі та локальні інгредієнти при виробництві своєї продукції.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

³¹ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Також важливе завдання – розповсюдити додержання принципів, на яких побудовані ЦСР, у діяльність компаній, які входять до

продуктових ланцюгів бізнесу, особливо якщо вони розташовані в країнах, що розвиваються.

ВСТАВКА 11

Бізнес підтримує гендерну рівність у рамках ЦСР 5

Гендерна рівність гарантована конституціями 143 країн світу. Однак дискримінація за ознакою статі досі ще існує в багатьох з них. Так, наприклад, у 2013 році три компанії – найбільші покупці какао у світі – *Mars, Mondelez* і *Nestlé* – під час оцінки свого впливу на ЦСР не змогли продемонструвати розуміння ролі жінок у їх ланцюжках поставок. Й це незважаючи на те, що ці компанії є дуже критичними до свого виробничого процесу. Зокрема при виробництві какао в Гані відзначали значні гендерні розбіжності: жінки-фермери мали рівень продуктивності та доходу на 25–30 % нижче, ніж чоловіки. У жінок існувало набагато менше можливостей щодо навчання (на 25 % менше, ніж у чоловіків) або отримання кредиту (на 20 % менше), вони були меншою мірою здатні використовувати добрива (30–40 % різниці у їх використанні) тощо. Переосмислення ставлення до цього питання зазначеними компаніями призвело до того, що вони взяли на себе значні зобов'язання щодо забезпечення гендерної рівності в усіх ланках своєї виробничої діяльності та здійснюють моніторинг прогресу в цій сфері. Зазначене впливає не лише на ЦСР 5, а й майже на всі інші ЦСР. Адже коли жінки контролюють свій власний дохід чи сімейні заробітки, вони здійснюють реінвестиції в свої родини, дітей та громади.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Окремим, але важливим напрямом, є участь бізнесу у впровадженні нової культури поведінки на територіях, де бізнес здійснює свою діяльність. Наприклад, проведення просвітницьких заходів з питань сталого розвитку; організація тренінгів і семінарів з питань оволодіння навичками ощадного використання

наявних ресурсів та збереження навколишнього середовища для дітей та юнацтва; публічна підтримка заходів, що запроваджуються державою в рамках національних програм з досягнення ЦСР, навіть у тих випадках, якщо бізнес має поступитися часткою свого прибутку на користь соціальних цінностей.

ВСТАВКА 12

Бізнес підтримує ЦСР 8 «Гідна робота та економічне зростання»

Уряд М'янми 29 червня 2015 року після консультацій між профспілками та роботодавцями оголосив про намір збільшити мінімальну заробітну плату до 3600 кят (близько 3 доларів США) на день.

Бізнес по-різному відреагував на цю ініціативу. Деякі китайські та південнокорейські виробники одягу повідомили Уряд, що таке рішення підірве їх комерційну життєздатність і погрожували закрити свої заводи, якщо запропонована мінімальна заробітна плата буде запроваджена.

Водночас Ініціатива «Етична торгівля» (ETI) від імені своїх компаній-членів (включаючи *Gap, H & M, Marks & Spencer* і *Primark*) та *Fair Work Association* (FLA) та 17 його дочірніх компаній (у тому числі *Adidas*) направили листа уряду М'янми про те, що вони підтримують вимогу, щоб запропонована мінімальна заробітна плата застосовувалася до сектору одягу.

Запропонована Урядом мінімальна заробітна плата набула чинності 1 вересня 2015 року. Для прийняття цього рішення важливу роль відіграли багато факторів. Підтримка великого бізнесу значною мірою сприяла такому рішенню.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

ІНВЕСТИВАННЯ В РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ, КРИТИЧНОЇ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Іншою важливою формою співпраці бізнесу з публічною владою в досягненні ЦСР є його участь у створенні (модернізації) критичної для досягнення ЦСР інфраструктури в тих країнах, де це є найбільш затребуваним.

Інвестиції в інфраструктуру завжди були притаманними бізнесу та цікавими для нього. Обираючи об'єкти для інвестування бізнес орієнтується на свою спеціалізацію та очікувану прибутковість проекту. При цьому не поспішає вкладати кошти в ризикованих та непередбачуваних країнах. Збереження таких

підходів до схвалення інвестиційних рішень не дасть змогу забезпечити ефективну участь бізнесу в досягненні ЦСР.

Для того щоб досягти запланованих Порядком денним – 2030 результатів на національному та глобальному рівні, необхідно:

- 1) зосередити увагу бізнесу на реалізації інфраструктурних проектів у тих країнах, які цього найбільше потребують у контексті ЦСР;
- 2) вибудувати систему, яка визначатиме пріоритетність реалізації проектів з огляду на їх важливість для досягнення ЦСР на національному рівні.

Перше є завданням для міжнародної спільноти та має вирішуватися в тому числі із засто-

суванням ОДР. Друге – завдання для національних урядів, яке передбачає застосування нового підходу до пріоритизації проектів, що має поєднувати в собі «комерційний успіх із соціальним прогресом», та стимулювання бізнесу до участі в їх реалізації. Передусім це має стосуватися надання бізнесу гарантій щодо відшкодування внесених ним інвестицій у разі виникнення політичних ризиків. По-друге, бізнес має розуміти перспективи розвитку території хоча б на середньострокову перспективу та відчувати себе реальним партнером влади в реалізації стратегії її розвитку. Крім того, держава має запропонувати інноваційні технології (механізми) фінансування, які дадуть змогу зробити комерційно нежиттєздатні, але пріоритетні для неї проекти, життєздатними та привабливими для приватних інвестицій.

ВСТАВКА 13

Зацікавленість інвесторів у фінансуванні критичної для ЦСР інфраструктури зростає

На сьогодні понад 1300 інвесторів, які управляють капіталом близько 60 трлн доларів США, дотримуються принципів відповідальних інвестицій ООН (PRI) (<https://www.unpri.org>). Серед них: приватні особи, установи, інвестиційні компанії та фінансові установи.

5 % серед 52 інституційних інвесторів, під управлінням яких містяться активи загальною вартістю 4 трлн доларів США, що базуються у всіх регіонах світу, засвідчили про свої плани співпрацювати з компаніями-інвесторами з питань, що охоплюються ЦСР; 84 % з цих компаній мали намір виділити капітал на інвестиції, що підтримують ЦСР; 89 % – що вони підтримують регуляторні реформи, які сприяють досягненню ЦСР.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

4.2. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Нестандартні та нові завдання, які постали перед бізнесом у контексті ЦСР, потребують і нових інноваційних підходів для їх вирішення. Останнім часом у світі було сформовано цілий ряд

таких механізмів, але попереду ще багато роботи в їх освоєнні та подальшому вдосконаленні.

Розглянемо деякі з них.

ВСТАВКА 14

Нові підходи до розподілу прибутку

Cafédirect, один з найбільших у Великобританії брендів для кави та чаю, використовує бізнес-модель, яка передбачає розподіл прибутку й серед фермерів, які входять до ради управління цієї компанії.

Іспанська компанія **Mondragon** належить її працівникам та поділяє прибутки серед тисяч її членів.

Компанія **Amul**, яка належить **Gujarat Cooperative Milk Marketing Federation**, є однією з найбільших молочних брендів в Індії та 13-ою за величиною молочною організацією у світі, об'єднує свій успішний комерційний бренд із фермерським господарським бізнесом, загальний річний обіг якого сягає 5 млрд доларів США. Прибуток від діяльності цієї компанії отримує 3,6 млн фермерів.

Американська компанія **Chobani**, яка володіє більш ніж 10 % ринку йогурту США, вирішила передати право власності компанії своїм працівникам.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – RAISING THE BAR. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

СТИМУЛЮВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ ДО АКТИВНОЇ УЧАСТІ В ДОСЯГНЕННІ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ

Одним з механізмів участі бізнесу в досягненні ЦСР шляхом запровадження нових стандартів ведення бізнесу та корпоративної поведінки стало залучення працівників компаній або суб'єктів, що входять до продуктових ланцюгів великих приватних компаній, до участі в отриманні прибутку.

Отже, з одного боку, створюються умови для збільшення прибутковості бізнесу – усі, хто впливає на результативність ведення бізнесу, зацікавлені в збільшенні прибутку. З іншого боку, це дає змогу просунути в досягненні низки інших ЦСР, наприклад таких, як ЦСР 1–3, 5, 8, 10, 12, 16, 17.

МЕХАНІЗМ ОБ'ЄДНАНОЇ УЧАСТІ

Останнім часом все ширше для досягнення ЦСР використовують так званий механізм об'єднаної участі, який полягає в залученні до вирішення завдань, що постають у рамках ЦСР, бізнесу, влади та суспільства, попередньо узгодивши роль у цьому процесі кожної із сторін.

Цей механізм може не лише об'єднати навколо вирішення важливих для суспільства завдань широке коло різних груп, а й дає змогу забезпечити програмний підхід до досягнення певної цілі, запропонувавши стратегію для масштабування проектів шляхом їх об'єднання в єдину програму, реалізація якої забезпечить синергію для всіх проектів, що увійдуть до її складу.

ВСТАВКА 15

Підтримка розвитку малого бізнесу в Африці

Компанія Сахара Груп (*Nigeria*) разом з Фондом ЦСР «Food Africa», Національним офісом ООН та урядом запровадили широку програму із підвищення професійної спроможності фермерів та малих фермерських господарств з питань культивування, переробки та просування на ринок сільськогосподарських продуктів, а також з практик раціонального використання ресурсів й утилізації відходів. Для поширення знань серед широкого кола людей проводили навчання за моделлю «тренінги для тренерів».

Джерело: A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

Харчова безпека серед дрібних фермерів у В'єтнамі

У провінції Фу-То 84 % населення займалося рисом і повністю залежало від цієї культури. У бідності жило 30 % населення. У рамках спільної ініціативи *Ebro Foundation*, *Ebro Foods* та *Fundación CODESPA* розпочався проект з покращення продовольчої безпеки серед рисових фермерів у цій провінції, метою якого стало покращення врожайності, сприяння зменшенню часткового дефіциту продовольства та збільшенню доходів фермерів. Результатами проведення навчальних програм і використання нових добрив, що продаються за доступною ціною та є екологічно безпечними, стало постійне використання добрив 60 тис. фермерських господарств та підвищення врожаю в межах від 13 до 25 % залежно від площі. Доходи фермерів збільшилися від 18 до 40 %; забруднення зменшилося на 90 %.

Ефіопія

У рамках партнерської угоди, підписаної в 2014 році між *H & M*, Міжнародною організацією праці (*МОП*) та Шведським агентством міжнародного співробітництва в галузі розвитку (*Sida*), в Ефіопії започатковано програму, спрямовану на покращення виробничих відносин та соціального діалогу в секторі одягу, де працюють постачальники *H & M*. Проект передбачав заходи із запровадження соціального діалогу, підвищення продуктивності праці та збільшення заробітної плати. Подібні програми *H & M* запроваджує також на заводах у Бангладеш, Індії та Китаї.

SABMiller, багатонаціональна компанія з пивоваріння та виготовлення напоїв, яка присутня в більш ніж 80 країнах та має понад 70 тис. співробітників, започаткувала ряд ініціатив, спрямованих на досягнення ефективнішого використання води. Зазначена діяльність базується не лише на зобов'язаннях щодо екологічної стійкості, а й на тому, що вода є невід'ємною частиною процесу пивоваріння та є важливою для забезпечення продуктивності *SABMiller*. Однією з таких ініціатив стало впровадження нової системи зрошення ячменю в Південній Африці. Ячмінь, що використовується компанією в цьому регіоні, конкурує за обмежені водні ресурси з гірничодобувним сектором, іншим сільським господарством та внутрішнім споживанням.

Для того щоб зменшити споживання води для вирощування ячменю *SABMiller* разом з Університетом вільної держави та фермерами, що приєдналися до цієї програми на добровільній основі, розробили систему, яка зменшила кількість води, що використовується для зрошення ячменю. Протягом двох років фермери-добровольці експериментували з новими методами зрошення, що дало змогу створити індивідуальну схему рекомендацій щодо зрошення для кожної ферми. До кінця програми участь фермерських господарств у цій програмі збільшилася з трьох до тринадцяти, а використання води було скорочено наполовину.

Джерело: Universality and the SDGs: A Business Perspective – 2016 SDG Fund. – <https://www.sdgfund.org/sites/default/files/Report-Universality-and-the-SDGs.pdf>

ЗМІШАНЕ ФІНАНСУВАННЯ

Одним з потужних механізмів з розвитку критичної для досягнення ЦСР інфраструктури є механізм змішаного фінансування. Зазначений механізм може використовуватися в різних формах:

- державно-приватне партнерство;
- фінансування через фонди, надходження до яких забезпечується за рахунок державних і приватних внесків;

- реалізація за попередньою домовленістю між публічною владою та приватним бізнесом окремих проектів, які здійснюють вплив один на одного тощо.

Змішане фінансування особливо затребуване у випадках неможливості відшкодування інвестицій у реалізацію проектів у країнах, що розвиваються, або в тих, які перебувають у стані конфлікту, на комерційних засадах. Водночас для застосування змішаного фінансування необхідно мати відповідні правові та інституційні механізми.

ВСТАВКА 16

Таджикистан є однією з найбідніших країн ЄЕК ООН. У той же час, із застосуванням механізму змішаного фінансування в цій країні стало можливим реалізувати проект ДПП з опалення будинків у бідному районі для тих людей, які не могли дозволити собі опалення. Зазначене стало можливим у результаті надання населенню субсидій на оплату цих послуг, які сплачувалися за рахунок гранту від швейцарської агенції допомоги SECO. Залучення додаткового фінансування дозволило зробити цей проект життєздатним і, зрештою, мало сильний та вигідний вплив на розвиток території (як соціальний, так і на навколишнє середовище).

Джерело: Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

Можливим є змішане фінансування й у інших, не формалізованих формах. Наприклад, фінансування державою (органом місцевої влади) суспільно значущого проекту, резуль-

тати якого можуть стати більш значущими для суспільства в разі залучення до його реалізації й інших ресурсів бізнесу та населення, наприклад на благодійних засадах.

ВСТАВКА 17

Досвід *Латинської Америки* доводить, що в цілому 30–40 % мігрантів зацікавлені виділяти від 1 до 10 % своїх власних доходів на соціальні проекти на батьківщині, якщо в їх співфінансуванні беруть участь місцева / федеральна влада. Загалом у світі на такі програми спрямовується до 10 млрд доларів США переказів на рік. Щорічно тільки Мексика отримує близько 250 млн доларів США переказів мігрантів на розвиток соціальних програм у селах і районах, у співфінансуванні яких також беруть участь місцеві, регіональні і федеральні влади (програма «3 x 1»).

Джерело: інтерв'ю з Андрієм Гайдуцьким, експертом з міграційної політики та грошових переказів «Економічні механізми реінтеграції мігрантів та діаспори», газета «Дзеркало тижня», 2018 р., Випуск № 3, 27 січня – 2 лютого.

Важливими є можливості накопичувати кошти, необхідні для реалізації тих чи інших актуальних для території програм, у спеціально створених для цих цілей фондах, які фінансуються за рахунок різних джерел фінансування (наприклад, дорожній, екологічний фонд, фонд енергоефективності). Так, відповідно до консервативних оцінок, наразі щонайменше 25,4 млрд доларів США інвестовані у майже 74 фонди змішаного фінансування (blended finances), не враховуючи сотні індивідуальних проектів, які отримали змішане фінансування³².

ОБЛІГАЦІЇ ВПЛИВУ (IMPACT BONDS)

Ще одним механізмом, який може бути ефективно використаним для створення (модернізації) інфраструктури є так звані облигації впливу:

- облигації соціального впливу (Social Impact Bonds);
- облигації впливу на розвиток (Development Impact Bonds).

Сутність цього механізму полягає у встановленні для приватного інвестора премії за досягнення тих чи інших результатів, прямо не пов'язаних з його зобов'язаннями за проектом. Як правило, облигації впливу застосову-

³² A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

ються в рамках проектів ДПП і передбачають додаткові виплати приватному партнеру з боку державного партнера у випадку, якщо в рамках реалізації проекту ним досягнуто додатковий соціальний або екологічний ефект.

Поки що ринок облігацій впливу є обмеженим у вартості. Відповідно до інформації ООН з промислового розвитку (далі – ЮНІДО), до цього часу в облігації соціального впливу було інвестовано 322 млн доларів США. Перші облігації соціального впливу було запущено у Великобританії для фінансування реабілітації колишніх ув'язнених та зменшення рецидивів. Найбільша операція з такими облігаціями була здійснена в Південній Кароліні, США (30 млн доларів США) з метою підтримки малозабезпечених матерів та їхніх дітей, а найбільша операція з облігаціями впливу на розвиток – у Вашингтоні, округ Колумбія, США (25 млн доларів США) для створення зеленої інфраструктури у сфері водопостачання та водовідведення³³.

Крім Великобританії та США, облігації соціального впливу використовувалися ще у 19 країнах у 8 секторах. Вартість премій відповідно до таких облігацій по відношенню до одного проекту зазвичай невелика, як правило, до 5 млн доларів США, але є серед них і такі, що перевищують 30 млн доларів США³⁴.

Джерелом фінансування облігацій впливу є кошти донорських агенцій або кошти ство-

рених для цього цільових фондів. У контексті досягнення ЦСР джерелом фінансування таких облігацій можуть стати й кошти в рамках ОДР. Такі приклади вже існують. Наприклад, ПРООН у Сербії використовує кошти ОДР для реалізації проекту, метою якого є боротьба з безробіттям серед молоді.

Слід зазначити, що розглянуті вище механізми, крім механізму спільної участі, на сьогодні не застосовуються в Україні.

Змішане фінансування в рамках ДПП передбачено спеціальним законом у цій сфері³⁵. Водночас до цього часу не врегульовані механізми його застосування, зокрема бюджетні.

В Україні існує цілий ряд фондів, які могли б стати джерелом фінансування облігацій впливу або використовуватися в рамках механізму спільного фінансування, але порядок використання коштів цих фондів не передбачає їх цільове спрямування на реалізацію проектів, що здійснюють вплив на досягнення національних індикаторів за ЦСР.

Узгоджена реалізація публічною владою та бізнесом взаємопов'язаних проектів у рамках єдиної програми, яка б передбачала формальне узгодження зобов'язань і відповідальності сторін, на сьогодні навіть не обговорюється. Те саме стосується й можливостей інкорпорації механізму облігацій впливу в проекти ДПП.

³³ Financing Solutions for Sustainable Development – UNDP. – <http://www.undp.org/content/sdfinance/en/home/solutions/social-development-impact-bonds.html>

³⁴ Там же.

³⁵ Закон України «Про державно-приватне партнерство». – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Розділ 5

ДПП ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ УЧАСТІ БІЗНЕСУ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР

Важливим завданням у контексті досягнення ЦСР є розбудова інфраструктури, критичної для забезпечення належної якості життя людей, стану навколишнього середовища, процвітання та спокою в суспільстві. Країни, що розвиваються, та з перехідною економікою відчувають потребу в додаткових інвестиціях у критичну для ЦСР інфраструктуру на рівні 2,5 трлн доларів США щорічно³⁶. Такі обсяги фінансових ресурсів навіть теоретично не можуть бути залучені за рахунок публічних бюджетів, особливо в таких країнах. З огляду на це, існує нагальна потреба в залученні до розбудови сучасної інфраструктури приватного капіталу.

Будівництво (модернізація) інфраструктури у сфері життєзабезпечення вимагає значних ресурсів, а отже, є ризикованою для приватного інвестора та може окупитися лише на довгостроковому горизонті. Реалізувати подібні проекти на комерційних засадах без зобов'язань за такими проектами з боку публічної влади не вбачається можливим – жоден бізнес не буде вкладати в такі проекти серйозні кошти. У світі подібні проекти реалізуються на умовах ДПП, яке продемонструвало себе як ефективний механізм розвитку інфраструктури.

На сьогодні не існує єдиного визначення ДПП на міжнародному рівні, вони різняться в різних країнах. Одним з таких, яке найточніше відображає сутність ДПП, є: *«ДПП – це юридично оформлене на певний термін, засноване на об'єднанні ресурсів (грошових коштів, професійних та інших знань, досвіду, навичок і вмінь) та розподілу ризиків (зокрема ризиків фінансування, будівництва, забезпечення доступності або попиту по відношенню до об'єкту ДПП або відповідних публічних послуг і пов'язаних з ними ризиків) взаємовигідне співробітництво публічного та приватного партнерів з метою вирішення державних,*

муниципальних або інших суспільно значущих завдань, що знаходяться в сфері публічного інтересу та контролю»³⁷.

Основні характеристики ДПП є співзвучними із ЦСР. Так, головною ознакою віднесення проекту до ДПП є публічний інтерес. Після схвалення Порядку денного – 2030 розуміння публічного інтересу набуло глобального стандартизованого змісту. Тим самим було створено основу для розробки національних (місцевих) стратегій сталого розвитку та визначення індикаторів їх успішності, які дадуть змогу при структуруванні проектів ДПП «вимірювати» публічний інтерес у системі координат, встановленій ООН. На базі таких індикаторів визначатимуться й результативні показники, яких має досягти приватний партнер унаслідок реалізації проекту.

До речі, орієнтація проекту на конкретні результати, а не на обсяг вкладених інвестицій, є другою ознакою його належності до ДПП. Відповідно до міжнародних стандартів, відшкодування інвестицій приватного партнера має здійснюватися, зважаючи на досягнення ним обумовлених договором результативних показників. Тобто головним для приватного партнера є створення (модернізація) інфраструктурного об'єкта та здійснення його експлуатації з метою надання суспільно значущих послуг у належній кількості та якості. Встановлюючи вимоги до таких послуг, публічний партнер має користуватися публічним інтересом у контексті ЦСР.

Оскільки проекти ДПП базуються на публічному інтересі, забезпечення якого належить до сфери відповідальності публічної влади, вони передбачають розподіл ризиків при реалізації проекту між приватним і державним партнерами. Зокрема державний партнер має брати на себе політичні та деякі інші ризики за проектами, зазвичай ті, на які при-

³⁶ UNCTAD: Investing in Sustainable Development Goals Action Plan for Private Investments in SDGs – Special edition for the third international conference on Financing For development. – UNCTAD/OSG/2015/3 United Nations Publication

³⁷ Модельний закон «О публично-частном партнерстве». – <http://www.parliament.am/library/modelayin%20orenqner/305.pdf>

ватний партнер не може впливати. Розподіл зазначених ризиків між партнерами та механізми виконання стороною, яка взяла на себе відповідальність за певний ризик, взятих на себе зобов'язань у разі його виникнення, мають бути зафіксовані в договорі, укладеному в рамках ДПП.

Ще однією важливою характеристикою ДПП є об'єднання на засадах партнерства ресурсів публічної влади й приватного бізнесу для реалізації суспільно значущого проекту. Останнє також співзвучно з принципами Порядку денного – 2030 й ЦСР 17 «Глобальне партнерство для сталого розвитку».

5.1. СВІТОВІ ТРЕНДИ ЩОДО РОЗВИТКУ ДПП В КОНТЕКСТІ ЦСР

Світовий досвід доводить, що ДПП у разі його коректного застосування є більш ефективним засобом реалізації інфраструктурних проєктів, ніж залучення приватного бізнесу в рамках державних закупівель.

«ДПП спроможне виправити слабкість традиційної системи державних закупівель. Проєкти, що здійснюються в рамках системи державних закупівель, часто перевищують бюджет (майже на суму до 60 % від загальної вартості бюджету), як правило, не виконуються вчасно та базуються на принципі «зробити та забути»»³⁸. У разі застосування ДПП забезпечується ефективність приватного сектору, своєчасне виконання проєктів у рамках запланованого бюджету, ефективніше використання державних бюджетів, а також сприяння більш ефективному управлінню та довгостроковим операційним і технічним підходам у державній інфраструктурі та наданні послуг (табл. 7).

Таблиця 7. Порівняння ефективності ДПП та державних закупівель

Показник	Державні закупівлі	ДПП
Перевищення вартості Проєкту для державного сектора порівняно з попередніми оцінками, %	73	22
Затримки з реалізацією Проєкту (порушення строків створення (модернізації) об'єктів), %	70	24

Джерело: UK National audit office Statistics – за даними презентації О. Ревзіної «Implementation of PPP Projects Under the Shortage of Financing Sources», International Law Firm Herbert Smith Freehills

³⁸ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

Механізм ДПП активно застосовується в світі для реалізації інфраструктурних проєктів як у розвинутих країнах світу, так і в тих, що розвиваються.

Залежно від способу оплати послуг, що надаються в рамках таких проєктів, ДПП поділяються на дві групи:

- концесійні договори («споживач платить» – «user pays»);
- партнерські контракти, або «контракти життєвого циклу» («публічний партнер платить» – «government pays»)³⁹.

Перші передбачають компенсацію інвестицій, внесених приватним партнером, переважно за рахунок плати споживачів послуг, які надаватимуться приватним партнером з використанням створеного (модернізованого) ним інфраструктурного об'єкта (повністю або переважно).

У свою чергу, у партнерських контрактах приватний партнер відшкодовує понесені ним витрати на реалізацію проєкту за рахунок платежів від публічного партнера (держави або муніципалітету), у формі «плати за доступність інфраструктурного об'єкта» (availability payment). У цьому випадку компенсація інвестицій приватного партнера залежить винятково від виконання ним своїх зобов'язань за договором, укладеним у рамках ДПП (доступність та якість послуг тощо) та не співвідноситься з платоспроможним попитом на відповідному ринку.

Перша модель є більш ризикованою для приватного партнера, особливо в країнах, що розвиваються, та з перехідною економікою,

³⁹ Public-Private Partnership Reference Guide. Version 2 – International Bank for Reconstruction and Development / World Bank, Asian Development Bank, and Inter-American Development Bank. – 2014. – 231 p.

де платоспроможний попит населення є низьким. З огляду на це, таку модель переважно застосовують у розвинутих країнах світу для реалізації комерційно привабливих проектів.

Друга модель є привабливішою для приватного партнера (безумовно за умов наявності фінансових механізмів забезпечення «плати за доступність»). У цій моделі ризики затребуваності створеного (модернізованого) об'єкта та відсутності платоспроможного попиту на послуги, що надаються з його використанням, лишаються у публічного партнера (держави або муніципалітету). Він, у свою чергу, здійснює ці платежі або за рахунок плати споживачів відповідних послуг, або за рахунок свого бюджету (фактично використовуючи для цього додаткові податкові та неподаткові надходження, які прямо або опосередковано виникають унаслідок

реалізації проекту). Подібні моделі широко використовуються у Великобританії, Австралії, Бразилії, Канаді, Японії, Республіці Корея, Мексиці та Південній Африці⁴⁰.

Різниця між концесійними та партнерськими контрактами проілюстрована в табл. 8.

Дотепер країни, що розвиваються, та з перехідною економікою переважно реалізовували проекти ДПП по відношенню до інфраструктури життєзабезпечення, у сфері електро-, водопостачання та водовідведення, а в країнах із холодним кліматом – й у сфері теплопостачання, а також проекти щодо модернізації транспортної інфраструктури. Усі ці проекти здійснювалися переважно у формі концесій⁴¹. Проекти, пов'язані із соціальною інфраструктурою, у цих країнах лишалися поза увагою

Таблиця 8. Порівняльна характеристика концесій та ДПП, заснованих на платі за доступність

Показник	ДПП, засновані на платі за доступність	Концесії
Характеристика послуг, що надаються в рамках договору	Будь-які послуги, як у сфері життєзабезпечення, так і в сфері соціальних послуг (медицина, освіта тощо). Послуги мають бути затребувані суспільством. У багатьох випадках платоспроможний попит на такі послуги відсутній	Як правило, це послуги у сфері життєзабезпечення (електро-, тепло-, водопостачання та водовідведення, користування автомобільними дорогами залізничним сполученням тощо). За користування цими послугами беруть плату з їх користувачів
Відповідальний за отримання платежів за послугу	Публічний партнер або послуги надаються на безоплатній основі	Приватний партнер
Компенсація приватному партнеру	Компенсація за послуги, що надаються приватним партнером за договором, встановлюється або на фіксованому рівні (але обов'язково залежно від виконання ним зобов'язань за договором), або залежно від досягнення приватним партнером певних показників (індикаторів), що характеризують виконання ним договору	Здійснюється переважно за рахунок продажу послуг споживачам. У випадку ринків природних монополій – за регульованими цінами
Державна підтримка	Можлива у формі надання державних гарантій. У деяких країнах, у тому числі в Україні, плата за доступність є одним з елементів державної підтримки здійснення ДПП	Можливі різні форми державної підтримки: <ul style="list-style-type: none"> • державні гарантії (мінімального трафіку, рівня цін тощо); • часткове співфінансування проекту державним партнером); • гарантована купівля певних послуг або продажу певних товарів. Відповідно до концесійного законодавства України така підтримка неможлива
Ризики приватного партнера	Комерційні ризики (будівництва та експлуатації); ризики управління проектом; валютні ризики	Комерційні ризики (будівництва та експлуатації); ризики управління проектом; валютні ризики; ризик попиту / трафіку

Джерело: Запатрина І.В. Публично-частное партнерство для Целей устойчивого развития – К. : Лыбидь, 2017. – 312 с.

⁴⁰ Edward Farquharson, Clemencia Torres de Mastle and E.R. Yescombe with Javier Encinas How to Engage the Private Sector in Public-Private Partnerships in Emerging Markets.

⁴¹ Як правило, з використанням державної підтримки.

публічної влади. Вони вважалися неокупними для бізнесу та не на часі.

Економічно розвинуті країни реалізовували на базі ДПП, переважно у концесійній формі, як великі й амбіційні транспортні проекти, так і проекти у сфері соціальної інфраструктури.

У контексті Порядку денного – 2030 ситуація кардинально змінилася. Переважна кількість ЦСР орієнтована на людину та забезпечення високої якості її життя. До 2030 року всі країни, а не лише економічно розвинуті, повинні будуть звернути увагу не лише на інфраструктуру життєзабезпечення, а й на об'єкти у сфері охорони здоров'я, освіти, культури та спорту. Пріоритети змінюються. Відповідно, мають трансформуватися й підходи до пріоритетизації проектів та до їх структурування.

Реалізовувати проекти з модернізації соціальної інфраструктури в країнах, що розвиваються, базуючись на концесійній моделі ще довго не буде можливим. Отже, пріоритетними для використання в цих країнах стають моделі ДПП, засновані на платі за доступність. Вони є більш складними для застосування та менш зрозумілими для публічної влади, ніж концесійні. Досвід їх використання є обмеженим порівняно з концесійними моделями. У країнах, що розвиваються, та з перехідною економікою він практично відсутній. Крім того, застосування таких моделей ставить високі вимоги до інституційного середовища у сфері ДПП, зокрема до кваліфікації публічної влади з питань стратегічного планування, бюджетного регулювання та ДПП. Водночас застосуванню цієї моделі має бути надано найвищий пріоритет з огляду на її можливості вирішувати завдання, передбачені ЦСР.

ВСТАВКА 18

«Рішення про те, що краще використовувати – ДПП, засновані на платі споживачів, або на платі за доступність – є і політичним, і таким, що відображає розуміння, кому краще платити за послугу. Використання заснованих на платі за доступність ДПП вірогідно буде предметом для розгляду в деяких країнах, що розвиваються, оскільки такі проекти потребують публічних ресурсів та не спроможні самостійно генерувати дохід через механізм «споживач платить»».

Джерело: Edward Farquharson, Clemencia Torres de Mastle and E.R.Yescombe with Javier Encinas How to Engage the Private Sector in Public-Private Partnerships in Emerging Markets – The World Bank. PPIAF. – 2011 – 178 p.

Також слід зазначити, що до сьогодні в більшості країн світу модель ДПП використовувалася як механізм реалізації окремих проектів, спрямованих на вирішення точкових проблем у секторах економіки, більше готових для залучення приватного бізнесу й комерційно привабливих. Дуже рідко ця модель застосовувалася як частина всеосяжного, добре продуманого національного інфраструктурного плану.

Водночас завдання, поставлені в рамках ЦСР, мають комплексний характер. Отже, досягти запланованих Порядком денним – 2030 результатів можливо лише за умов, якщо до реалізації проектів інфраструктурного розвитку буде застосовано програмний підхід. Усі проекти, які є пріоритетними для досягнення ЦСР, незалежно від механізму їх реалізації (державні капітальні інвестиції або ДПП) мають стати частиною загального плану трансформаційної інфраструктурної політики. Зазначене сприятиме вирішенню проблем планети, викориненню бідності та боротьбі із зміною клімату⁴².

Перехід від проектного до програмного підходу набирає оберти у світі й, безумовно, має бути впровадженим в Україні.

Ще одним трендом у розвитку ДПП після затвердження ЦСР стала трансформація традиційної моделі ДПП до моделі, сумісної із ЦСР, яка отримала назву «ДПП, орієнтовані на людину» (People-First PPPs). *«Цей новий різновид ДПП позиціонується як механізм досягнення сталого економічного та соціального розвитку через програми ДПП з акцентом на його функції щодо сприяння соціальній рівності та сталому розвитку. Аналогічно моделям ДПП першого та другого покоління, ДПП третього покоління також має своє значення. ДПП – це не просто інструмент державних закупівель публічних послуг або сприяння регіональному економічному розвитку. Тут акцент робиться на кінцевій меті розвитку, яка полягає в задоволенні потреб людей. Пріоритет людей підносить прин-*

⁴² Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

цпи роботи та цілі моделі ДПП на новий рівень»⁴³.

Особливість цієї моделі полягає в її орієнтації на ширше коло критеріїв – тих, які створюють «цінність для людей», а не просто базуються на вартості грошей.

У свою чергу, «цінність для людей» передбачає підвищення якості життя громад, особливо тих, які борються з бідністю, наприклад шляхом створення стабільних робочих місць. Отже, проекти, що реалізуються з викорис-

танням моделі «ДПП, орієнтовані на людину», мають вирішувати критичні проблеми, що стоять перед людством.

Робоче визначення «ДПП, спрямованих на людину» сформульоване ЄЕК ООН як «довгострокові договірні відносини, де приватний сектор бере на себе певні ризики й надає допомогу уряду з іншими партнерами в розробці, створенні, обслуговуванні (експлуатації) об'єктів інфраструктури, які підтримують і узгоджуються із стійким розвитком та людьми»⁴⁴.

ВСТАВКА 19

Завдання публічної влади щодо розвитку «ДПП, орієнтованих на людину»

- I. Уряди повинні захищати суспільні інтереси та зосереджуватися на сталому розвитку та людях.
- II. Уряди мають забезпечити загальну політику та керівництво для урядових відомств, щоб вони могли визначати проекти, мобілізувати інтерес та зробити проекти публічними на всіх етапах їх реалізації.
- III. Бенефіціари в обов'язковому порядку мають бути залучені до дизайну проекту. Проекти повинні включати представників місцевих користувачів і залишатися відкритими для всіх зацікавлених сторін, не залишаючи будь-кого осторонь.
- IV. Кожен проект має вимірюватися з огляду на його вплив, а також на правила, які застосовуються для поширення інформації про цей вплив, з тим, щоб можна було висловити з цього приводу думки та коментарі.
- V. Громадянське суспільство має проводити консультації на кожному етапі, інформуючи керівників проекту про те, що потрібно змінити, щоб зробити його сумісним із потребами людей і ЦСР. Громадянське суспільство, у свою чергу, має стати валідатором, який допомагає ініціаторам проекту в його вдосконаленні.
- VI. Значення економічної доцільності проекту має бути розширено, щоб включити принцип «цінності для людей» та забезпечити структурування процесу закупівель з огляду на досягнення цього принципу.

Джерело: Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

5.2. ДПП В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УЧАСТІ БІЗНЕСУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні правове регулювання ДПП в Україні в цілому відповідає кращим світовим практикам.⁴³

Починаючи з 2016 року діє оновлена редакція Закону України «Про державно-приватне партнерство», якою встановлено єдину прозору та зрозумілу процедуру ініціювання проектів на умовах ДПП. Відповідно до Закону, проекти можуть ініціюватися як публічною владою (центральною владою виконавчої

влади або ОМС), так і потенційними приватними партнерами.

Умови ініціювання проекту приватним партнером є привабливими для бізнесу з огляду на таке:⁴⁴

- 1) законодавством чітко визначено вимоги до підготовки пропозицій про здійснення державно-приватного партнерства (склад документа та питання, які мають бути в ньому висвітлено);

⁴³ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 5 of the provisional agenda Draft Proposal for Guidelines on Transformative PPP Implementation and Sustainable Development. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.14

⁴⁴ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

- 2) термін розгляду такої пропозиції та схвалення відповідного рішення для об'єктів державної власності обмежений 3 місяцями з моменту її надходження до майбутнього державного партнера. Для об'єктів комунальної власності цей термін також залежить від часу проведення сесій міських рад (відповідно до Закону, рішення має бути затверджено на найближчій сесії міськради);
- 3) законодавством чітко визначено підстави, на яких пропозиція про здійснення ДПП може бути відхилена: негативні соціально-економічні та/або екологічні результати, до яких може призвести реалізація проекту; наявність ризиків державного партнера, які можуть виникнути у зв'язку з реалізацією проекту на умовах ДПП та призвести до негативних фінансових наслідків, із зазначенням прямих і непрямих зобов'язань, які покладаються на державного партнера за договором, укладеним у рамках ДПП; порушення передбачених законодавством прав та обов'язків державного або приватного партнера в запропонованій формі здійснення ДПП; наявність іншого альтернативного механізму реалізації проекту, який є більш ефективним, ніж залучення приватного партнера; невідповідність відомостей, наведених у пропозиції, нормам законодавства (якщо така невідповідність суттєво впливає на організаційно-правовий механізм, запропонований для реалізації проекту на умовах державно-приватного партнерства);
- 4) потенційний приватний партнер – ініціатор пропозиції – в разі схвалення рішення щодо доцільності здійснення ДПП стосовно запропонованого ним проекту бере участь у конкурсі з вибору приватного партнера на загальних засадах. Водночас, якщо за результатами конкурсних торгів він програє, переможець відповідно до договору, укладеного в рамках ДПП, має відшкодувати йому витрати на підготовку пропозиції про здійснення ДПП відповідно до наданих ним підтверджувальних документів на такі витрати, але не більше, ніж 2,5 % від загальної вартості проекту, який планується реалізовувати в рамках ДПП.

ВСТАВКА 20

Закон України «Про державно-приватне партнерство» передбачає широке коло опцій для формування проектів на засадах ДПП та дає можливість структурувати проекти, що реалізуються з його застосуванням, на інноваційних засадах, так:

- на стороні приватного партнера може виступати декілька осіб. Крім того, приватним партнером може виступати юридична особа, створена для здійснення ДПП переможцем (переможцями) конкурсу з визначення приватного партнера, якщо переможець (переможці) прямо або опосередковано будуть володіти понад 50 % статутного капіталу цієї юридичної особи;
- на стороні державного партнера можуть виступати державні або комунальні підприємства;
- у рамках здійснення ДПП можуть укладатися договори про концесію; управління майном (за умови інвестиційних зобов'язань приватного партнера); спільну діяльність; інші договори, а також змішані договори, що містять елементи різних договорів;
- спори, що виникають із договорів, укладених у рамках ДПП за участю нерезидентів, підприємств з іноземними інвестиціями, можуть розглядатися міжнародним арбітражним судом за місцем, обумовленим у договорі

Законом передбачено можливість надання державної підтримки здійснення ДПП у таких формах:

- надання державних гарантій, гарантій Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування;
- фінансування за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та інших джерел згідно із загальнодержавними та місцевими програмами;
- виплати приватному партнеру інших платежів, передбачених договором, укладеним у рамках ДПП, зокрема плати за готовність

(доступність) об'єкта ДПП до експлуатації (використання) тощо;

- придбання державним партнером певного обсягу товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) приватним партнером за договором, укладеним у рамках ДПП;
- постачання приватному партнеру товарів (робіт, послуг), необхідних для здійснення ДПП.

Рішення про надання державної підтримки здійснення ДПП для об'єктів державної влас-

ності схвалюється Кабінетом Міністрів України чи уповноваженим ним органом виконавчої влади, для об'єктів комунальної власності – органами місцевого самоврядування.

Механізми надання державної підтримки здійснення ДПП на сьогодні недостатньо від-

працьовані та поки що мають встановлюватися окремо для кожного проекту. Водночас наявність можливості їх застосування є сприятливою для структурування «ДПП, орієнтованих на людину» для створення (модернізації) інфраструктури, критичної для досягнення ЦСР, у тому числі за ініціативою приватного бізнесу.

ВСТАВКА 21

Приклади ДПП для ЦСР

Лесото: Меморіальна лікарня Королеви Мамохато

Лікарня, створена на умовах ДПП, забезпечила покращення якості медичного обслуговування, а також надання послуг, які раніше не надавалися в країні. Охоплення медичними послугами населення зросло на 30 %.

Кабо-Верде (поновлювані джерела енергії)

У рамках проекту ДПП побудовано 4 вітрових електростанції, які виробляють електроенергію в обсязі близько 40 % від загальних енергетичних потреб острова. Ці вітрові електростанції замінили імпорт дорогих і екологічно забруднюючих викопних видів палива.

Філіппіни (водопостачання)

Жителі Маніли страждали від серйозного дефіциту води. Вода була поганої якості і для задоволення наявних потреб частково постачалася вуличними продавцями. Проект ДПП у сфері водопостачання був реалізований у східній частині Маніли після консультацій з бідними міськими жителями. За результатами його реалізації охоплення населення водопостачанням збільшилося з 26 % у 1997 році до 99 % на сьогодні. Споживачі стали платити за воду за тарифами у 20 разів нижче ставок, які вони раніше сплачували постачальникам води.

Ефіопія (доступ до енергоносіїв для таборів для біженців у Shire)

Спеціальне партнерство у сфері міжсекторного співробітництва дало змогу забезпечити регулярне постачання електроенергії біженцям у їх таборах.

Таджикистан (гідроенергетика)

Енергетичний проект ДПП у Памірі, Східний Таджикистан, поєднав у собі комерційний успіх та соціально-економічну ефективність, вирішивши проблему відсутності цілодобового електропостачання та недостатнього опалення взимку для бідних. Відтепер за результатами цього ДПП бідні громадяни мають цілодобове електропостачання. Цей проект був розширений, щоб охопити всю країну, та навіть вийшов за її межі – у сусідній Афганістан. У проекті брали участь багато зацікавлених сторін, включаючи IFC, Фонд Ага Хана, а також швейцарську агенцію SECO. Остання надавала субсидії для тих, хто не може платити за послугу.

Джерело: Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

Підсумовуючи, слід зазначити, що законодавство у сфері ДПП в Україні в цілому відповідає сучасним трендам та кращим міжнародним практикам у цій сфері:

- дає змогу реалізовувати проекти створення (модернізації) критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та може бути застосованим для інтегрування нової генерації ДПП, орієнтованих на людину;
- містить чітку та прозору процедуру розгляду та оцінювання проектів, які плану-

ється реалізувати на умовах ДПП, у тому числі ініційованих приватним бізнесом;

- передбачає цілий ряд форм державної підтримки здійснення ДПП, які можуть стати основою для застосування в Україні таких інноваційних механізмів як спільне фінансування, облігації соціального впливу та впливу на розвиток;
- дає можливість застосовувати стимулюючі заходи для залучення приватного бізнесу до реалізації проектів, що спрямовані на досягнення національних індикаторів ЦСР.

Водночас проблемними лишаються питання:

- низької інституційної спроможності публічної влади щодо сталого розвитку та ДПП (ініційовані приватним бізнесом проекти розглядаються з порушенням передбачених законодавством строків, результативні показники проектів не співвідносяться з індикаторами, визначеними державними (місцевими) стратегічними документами та індикаторами, встановленими Націо-

нальною доповіддю «Цілі сталого розвитку: Україна» тощо);

- на низькому рівні перебуває система планування розвитку галузей, міст і держави в цілому. У країні не існує ані національного, ані місцевих інфраструктурних планів, що робить неможливим застосування програмного підходу до розвитку інфраструктури, зокрема такої, яка є критичною для досягнення ЦСР.

Розділ 6

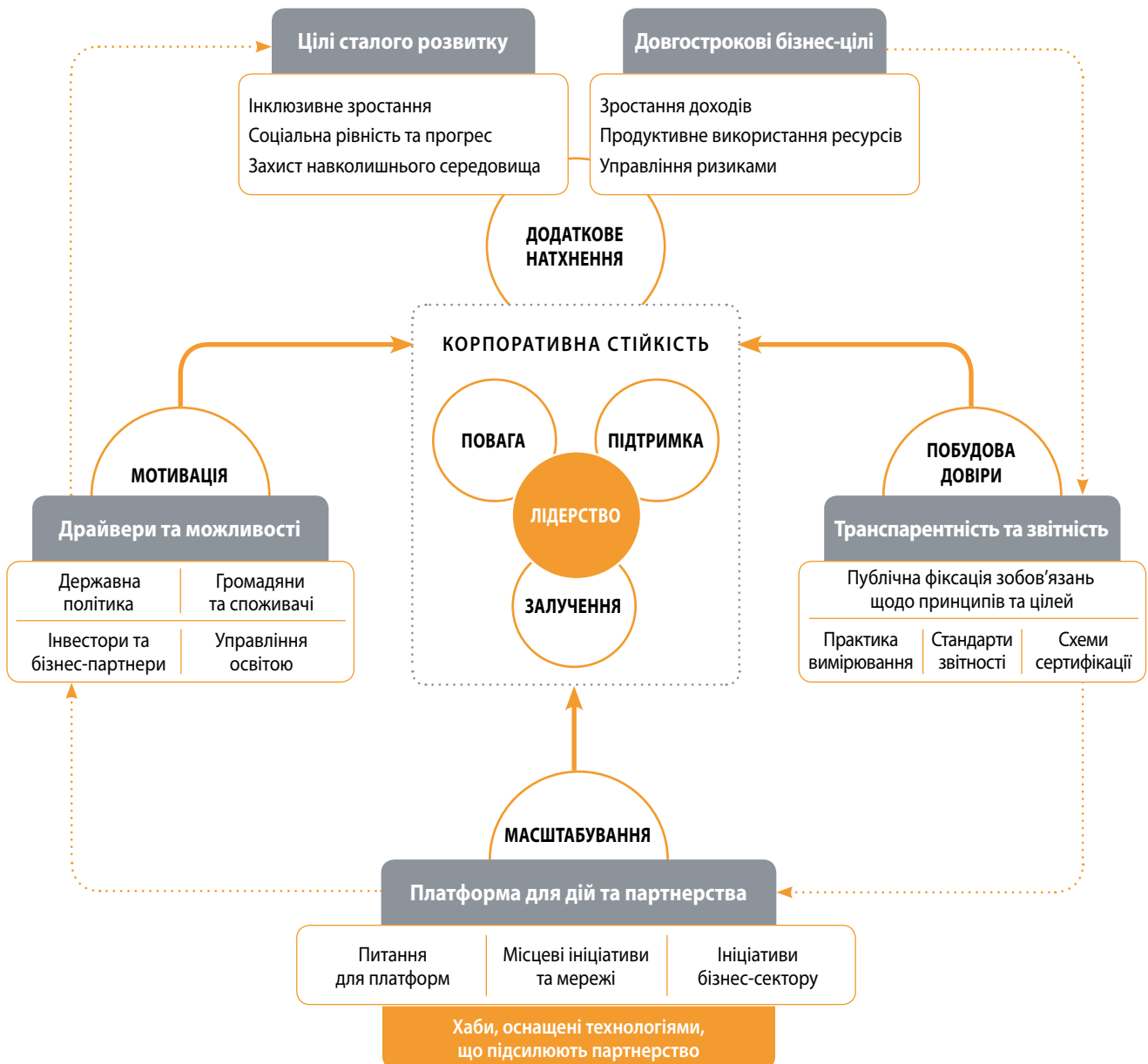
ЯК БІЗНЕС МОЖЕ ДОЛУЧИТИСЯ ДО ПРОЦЕСУ ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Урахування бізнесом у своїй діяльності як самих ЦСР, так і принципів, закладених у Порядок денний – 2030, відкриває перед ним нові горизонти для майбутнього розвитку і для підсилення корпоративної стійкості. Додатковими перевагами включення бізнесу в цей процес є можливість відбудови на базі єдиних цінностей

партнерських відносин з публічною владою та суспільством на національному рівні та із системою інституцій ООН та інших міжнародних організацій – на глобальному рівні (рис. 2).

Залучення бізнесу до процесу досягнення ЦСР передбачає здійснення таких кроків (рис. 3).

Рис. 2. Архітектура залучення бізнесу до досягнення ЦСР

Джерело: UNCTAD: Investing in Sustainable Development Goals Action Plan for Private Investments in SDGs – Special edition for the third international conference on Financing for development – UNCTAD/OSG/2015/3 United Nations Publication

Рис. 3. Алгоритм залучення бізнесу до ЦСР

Джерело: <https://sdgcompass.org>

Першим кроком є проведення аналізу потенційного впливу бізнесу на досягнення ЦСР. Необхідно визначити, яким чином поточна діяльність компанії перешкоджає тим чи іншим ЦСР та як може підтримати їх досягнення. Бажано, щоб цей аналіз здійснювався по всьому продуктовому ланцюгу бізнесу – починаючи від купівлі сировини й завершуючи постачанням товарів (послуг) безпосередньо їх споживачам. Такий аналіз має застосовуватися комплексно, урахувавши вплив на всі ЦСР, а не лише на ті, що безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності компанії.

Результати цього аналізу мають стати базисом як для зміни корпоративної поведінки в межах компанії, так і для переосмислення довгострокової стратегії розвитку бізнесу. Саме базуючись на висновках такого аналізу, бізнес має визначити пріоритетні для нього ЦСР; встановити конкретні цільові показники для кожної з них; інтегрувати їх у свою кор-

поративну поведінку та стратегію розвитку й забезпечити моніторинг і звітність у цій сфері. Обираючи пріоритетні ЦСР та визначаючи завдання щодо їх досягнення, бажано уникати ситуацій, за яких позитивний вплив на досягнення однієї з ЦСР супроводжується негативним впливом на іншу.

Для полегшення розуміння бізнесу щодо тих дій, які він має здійснити у напрямку підтримки ЦСР, у вересні 2017 року Глобальним договором ООН (далі – Глобальний договір) за широкою участю міжнародних і національних організацій була підготовлена Дорожня карта (керівництво Blueprint) щодо залучення бізнесу до ЦСР. У цьому документі запропоновано єдині методологічні підходи для застосування компаніями, які схвалили рішення приєднатися до Плану дій – 2030, незалежно від їх розміру та країни розташування, а також визначено план дій для нової генерації лідерів у бізнесі щодо їх сприяння досягненню ЦСР⁴⁵.

ВСТАВКА 22

Глобальний договір ООН (United Nations Global Compact) — ініціатива ООН, спрямована на сприяння соціальній відповідальності бізнесу, підтримку вирішення підприємницькими колами глобальних проблем суспільства та створення стабільнішої та всеохопної економіки.

Глобальний договір є платформою для розробки, реалізації та поширення відповідальної корпоративної політики і практики. Ділові кола, що приєднуються до цієї ініціативи, беруть на себе зобов'язання привести свою діяльність і стратегії у відповідність із десятьма загально визнаними принципами в таких сферах, як права людини, трудові відносини, навколишнє середовище, протидія корупції.

Глобальний договір ООН налічує понад 9500 підписантів у більш ніж 135 країнах світу і є найбільшою добровільною ініціативою у сфері корпоративної відповідальності.

Офіційним представником глобальної мережі UN Global Compact в Україні є Мережа Глобального договору в Україні (<https://globalcompact.org.ua>)

⁴⁵ Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact. – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

У Дорожній карті запропоновано запровадити в поточну діяльність компаній алгоритм забезпечення участі в ЦСР, який передбачає повторення таких дій⁴⁶ (рис. 4):

- пріоритезація дій щодо ЦСР (встановлення пріоритетних для бізнесу ЦСР та цілей щодо їх досягнення – кроки 2–3, див. рис. 3);
- здійснення діяльності в рамках цих пріоритетів (інтеграція обраних ЦСР у корпоративну поведінку компанії та стратегії розвитку бізнесу, а також здійснення відповідних заходів – крок 4, див. рис. 3);
- аналіз впливу здійснених заходів на досягнення ЦСР для поліпшення власних дій та надання порад іншим учасникам цього процесу (крок 5, див. рис. 3)

Розглянемо дії бізнесу в рамках запропонованого алгоритму детальніше.

ВСТАВКА 23

Пропоновані дії щодо залучення бізнесу до ЦСР

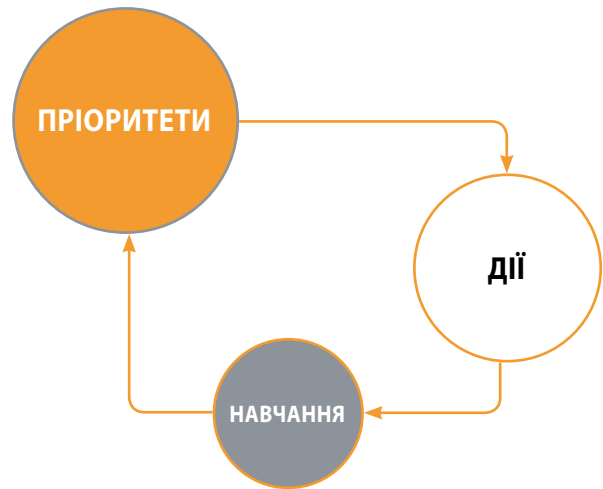
По-перше, компанії повинні зосередитися на тих сферах або цілях, де їх бізнес має найбільший потенційний вплив – позитивний чи негативний. Це вимагає всебічної оцінки сфер впливу, щоб зрозуміти повну широту зв'язків з програмою сталого розвитку. Перед будь-яким прийняттям рішення «зробити добре» підприємства повинні пересвідчитися в тому, що їх поточна діяльність не чинить негативного впливу на результати сталого розвитку та не перешкоджає спроможності інших (уряду, інших підприємств, організацій громадянського суспільства) у досягненні ними ЦСР.

По-друге, інтеграція сталого розвитку в основні бізнес-операції. Це вимагає від компаній визначити, як впливає на ЦСР виконання їх бізнес-функцій, таких як пошук, працевлаштування, податкове планування та корпоративна стратегія, а також застосувати цілісний підхід до взаємодії з ЦСР. Цей глибший рівень залучення вимагає від бізнесу підвищення рівня своїх амбіцій, виявлення ключових напрямків взаємозв'язку між комерційною практикою та ЦСР, а також прагнення знайти способи перебудови бізнес-функцій.

По-третє, потрібні більш трансформаційні способи мислення щодо майбутньої ролі бізнесу в стійкому розвитку. Соціальні, політичні та екологічні кризи, з якими стикається суспільство, вимагають, щоб бізнес переглянув деякі економічні парадигми, які керували його поведінкою протягом кількох останніх десятиліть, та подолав структурні бар'єри, які перешкоджають процвітанню та більш стабільному бізнесу. Перспективним шляхом для досягнення стійкості в глобальному масштабі є розбудова нових бізнес-моделей, які більшою мірою узгоджують бізнес-програми із суспільними цілями⁴⁷.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Рис. 4. Еволюція лідерства бізнесу в досягненні ЦСР: пріоритезує, дій, вивчай

Джерело: Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact. – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

6.1. ВНУТРІШНЯ ДІАГНОСТИКА ТА ПРІОРИТЕЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ НА ПЕРСПЕКТИВУ В КОНТЕКСТІ ЦСР

На цьому етапі Дорожньою картою Глобального договору пропонується здійснити такі дії⁴⁸.

1. Визначення заходів, які можуть бути передбачені компанією для досягнення завдань кожної із ЦСР, на яку тією чи іншою мірою впливає (або може вплинути) діяльність бізнесу (рис. 5)⁴⁹.

⁴⁶ Там же.

⁴⁷ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

⁴⁸ Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact. – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

⁴⁹ У звіті Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach проілюстровано застосування цього кроку по відношенню до кожної ЦСР.

Рис. 5. Визначення заходів

Джерело: Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

На цьому етапі для кожної із сімнадцяти ЦСР необхідно визначитися із заходами, які можуть

позитивно вплинути на вирішення завдань, що входять до складу відповідної ЦСР, або можуть пом'якшити негативний вплив від діяльності компанії на досягнення ЦСР чи взагалі його позбавитися (за наявності таких заходів). Рекомендується проаналізувати всі завдання, визначені за кожною ЦСР на національному рівні (якщо бізнес компанії здійснюється винятково в межах однієї країни) та на глобальному рівні (якщо бізнес компанії представлено в кількох країнах).

Це не означає, що всі компанії мають займатися всіма сімнадцятьма ЦСР одночасно. Будь-яка компанія, яка вирішила залучитися до цього процесу, може зосередити свою увагу лише на деяких ЦСР, дотичних до її бізнесу. Водночас пріоритетні цілі мають визначатися на основі розуміння більш широкого їх впливу на стійкий розвиток та базуючись на попередньому аналізі всіх ЦСР.

Рис. 6. Уточнення запропонованих заходів

	Відповідність меті	Амбіційність	Послідовність	Інклюзивність	Підзвітність
	Підтримка ЦСР є невід'ємною частиною стратегії компанії	Рівень амбіцій компанії значно перевищує наявний рівень амбіцій, її дії є суттєвими в контексті кінцевих результатів та зосереджені на довгострокових наслідках	Підтримка ЦСР вбудована в організаційні функції та зовнішні комунікації компанії	Підтримка ЦСР передбачає партнерські стосунки, у тому числі з іншим бізнесом, урядом, громадянським суспільством та іншими учасниками	Компанія є прозорою, управляє ризиками, взаємодіє із зацікавленими сторонами та несе відповідальність за негативні наслідки
Питання пристосовані до певного бізнесу	<p>Чи підтримує компанія досягнення відповідної ЦСР?</p> <p>Чи має вона комплексну стратегію, яка це відображає, та спрямована на широке коло суспільства?</p> <p>Чи підтримується стратегія вищим рівнем керівництва компанії, включаючи раду директорів?</p>	<p>Чи передбачають заплановані заходи досягти довгострокових результатів, які є більш значимими, ніж це є для існуючої бізнес-практики у відповідній сфері?</p> <p>Чи ці заходи дійсно відповідають потребам досягнення відповідної ЦСР?</p>	<p>Чи є підтримка відповідної ЦСР та принципів, що у неї закладені, вмонтованою в організаційні процедури компанії?</p> <p>Чи знайомі з ініціативою досягнення ЦСР співробітники та рада директорів компанії?</p>	<p>Чи практично вивчалися можливості встановлення партнерських стосунків з урядами, агенціями ООН, постачальниками, інститутами громадянського суспільства, промисловими асоціаціями та іншими групами інтересів з питання інформування їх, як поліпшити вклад у досягнення відповідної ЦСР?</p>	<p>Чи виражалися публічно наміри компанії щодо досягнення ЦСР?</p> <p>Чи Ви ідентифікуєте, моніторите та звітуєте щодо впливу Ваших заходів на ЦСР, включаючи потенційний?</p> <p>Чи Ви пом'якшуєте ризики, що асоціюються з Вашими діями?</p> <p>Чи Ви залучаєте до цього процесу різні групи інтересів?</p>
Ключові висновки стосовно обраної ЦСР	Викладаються ключові висновки, до яких прийшла компанія, вивчивши відповіді на питання, окреслені вище, у тому числі рекомендації щодо запровадження реалізації визначених на першому етапі заходів на всіх рівнях діяльності компанії				

Джерело: Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact. – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

2. Здійснення аналізу запропонованих заходів щодо їх відповідності якостям лідерства.

На цьому етапі пропонується більш широко поглянути на заходи, запропоновані для досягнення пріоритетних для бізнесу ЦСР, та визначитися, яким чином вони можуть бути підсилені внаслідок застосування 5 якостей лідерства бізнесу (рис. 6).

За результатами цього аналізу запропоновані на першому етапі заходи мають бути уточнені та деталізовані.

3. Співвіднесення запланованих для досягнення відповідної ЦСР заходів з іншими ЦСР.

На цьому етапі пропонується проаналізувати вплив запропонованих для виконання заходів

для кожної з пріоритетних ЦСР на досягнення інших ЦСР (як позитивний, так і негативний). Ті заходи, які містять додатковий позитивний вплив на інші ЦСР, отримують вищий пріоритет. Ті, які негативно впливають на інші ЦСР, мають бути відкориговані таким чином, щоб їх загальний вплив на досягнення ЦСР лишився позитивним (рис. 7).

Зауважимо, що оцінити вплив бізнесу на ЦСР не просто.

По-перше, всі ЦСР є взаємопов'язаними. *«Наприклад, діяльність підприємств щодо зміни клімату (збільшення обсягів відновлюваних джерел енергії шляхом придбання землі) може мати несприятливі наслідки для доступу до землі та спровокувати конфлікти. І навпаки, досягнення таких цілей, як гендерна*

Рис. 7. Співвіднесення заходів за пріоритетними ЦСР з іншими ЦСР

Вплив на досягнення інших ЦСР	ЦСР, на які здійснюється додатковий вплив	Пояснення, яким чином цей вплив відбувається, та яким чином його можна збільшити (у разі позитивного впливу), або зменшити (у разі негативного впливу)
+	(позитивний)	
-	(негативний)	

Джерело: Blueprint for business leadership on the SDGs. A principal-based approach – United Nations Global Compact – <https://www.unglobalcompact.org/library/5461>

ВСТАВКА 24

Приклади того, як бізнес спричиняє заподіяння шкоди

Міжнародна організація праці (МОП) вважає, що 21 млн людей працюють як примусові робітники, щорічно забезпечуючи отримання близько 150 млрд доларів США прибутку для власників компаній.

Найбільші у світі швейні компанії, пов'язані з бавовняно-прядильними комбінатами в Індії, регулярно використовують примусову працю дівчаток.

Швейцарська багатонаціональна організація *Nestlé* за результатами дослідження, проведеного у 2014 році, встановила, що її компанії-контрагенти використовують трудових мігрантів, заманюючи їх фальшивими обіцянками. Розкриття цієї інформації привернуло увагу засобів масової інформації (ЗМІ), при цьому «Guardian» підкреслював, що *«практично всі американські та європейські компанії, які купують морепродукти з Таїланду, піддаються таким самим ризикам зловживання у своїх ланцюгах постачань»*.

Ці приклади довели важливість завдання щодо визначення можливої шкоди, пов'язаної з правами людини, у продуктових ланцюгах транснаціональних компаній. Цей вид шкоди не може компенсуватися ініціативами соціального розвитку, які компанія може обрати як пріоритетні як внесок у досягнення ЦСР.

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

рівність, також матиме позитивний вплив і на інші цілі. Хоча визначення пріоритетів є необхідним і неминучим, застосування надто вузького фокусу може призвести до втрати потенційної синергії та непередбачених негативних наслідків»⁵⁰.

По-друге, важко порівняти та зіставити позитивний і негативний вплив на ЦСР від діяльності бізнесу. Існує багато потенційних негативних наслідків бізнесу для сталого розвитку: підприємства можуть (навмисно чи ні) знищувати природні ресурси, закріплювати або легітимізувати практики, що продовжують маргіналізацію жінок, заміщають якісну роботу з нестабільними робочими місцями, стимулювати корупцію тощо⁵¹. Подібні наслідки мають бути проаналізовані.

Крім того, часто ЦСР уявляються бізнесу лише як новий комерційний потенціал, маркетингова стратегія або можливість доступу до нових ринків. З огляду на це, як пріоритетні обираються винятково ті ЦСР, що стимулюють зростання бізнесу та прибутковість і можуть перешкоджати здатності інших суб'єктів досягти ЦСР. *«Сьогодні занадто багато компаній спрямовують ресурси на ініціативи соціального розвитку, які позитивно їх характеризують ззовні. При цьому, вони ігнорують серйозні негативні наслідки для людей від власних операцій та систем ціноутворення. Таким чином, вони в кінцевому підсумку дають однією рукою, забираючи або дозволяючи іншим це робити – іншою. Це не є шлях до сталого розвитку»⁵².*

6.2. ІНТЕГРАЦІЯ ЗАВДАНЬ ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ЦСР У КОРПОРАТИВНУ ПОВЕДІНКУ ТА БІЗНЕС-СТРАТЕГІЇ КОМПАНІЙ

Заходи, визначені компаніями для досягнення пріоритетних для них ЦСР, мають знайти свої відображення у зміні корпоративної поведінки як безпосередньо самих компаній, так і в компаніях, що входять до їх продуктових ланцюгів. Механізми для реалізації цього завдання можуть бути різні:

- схвалення кодексів корпоративної поведінки, сумісних з цінностями ЦСР;
- внесення змін в організаційні процедури компаній;
- запровадження системи соціальної підтримки працівників;
- проведення навчальних і просвітницьких заходів як для співробітників компанії, так і для мешканців населених пунктів, де здійснюється діяльність компанії;

- відбір постачальників товарів та послуг для компанії з урахуванням дотримання ними основоположних принципів ЦСР тощо.

Важливим є інкорпорація цілей і заходів щодо досягнення ЦСР у довгострокові бізнес-стратегії компаній. Зазначене завдання є складнішим та потребує пріоритезації проектів, зокрема інвестиційних, що плануються для реалізації у середньо- та довгостроковій перспективі, відповідно до критеріїв, що відображають їх відповідність принципам ЦСР.

Пріоритезація проектів має здійснюватися таким чином, щоб забезпечити синергію між комерційним успіхом та соціальними й екологічними наслідками діяльності бізнесу.

6.3. ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Резолюцією ООН наголошується на важливості якісних, доступних, своєчасних і надійних даних, які допоможуть вимірювати прогрес у досягненні ЦСР. Такі дані мають стати ключо-

вим важелем при схваленні рішень у рамках реалізації Порядку денного – 2030. Запровадження моніторингу є важливим як для національних урядів, так і для бізнесу.

⁵⁰ Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

⁵¹ Там же.

⁵² John G. Ruggie, former UN Secretary-General's Special Representative on Business and Human Rights in the article: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February, 2017. – www.oxfam.org

ВСТАВКА 25

«З точки зору Global Report Initiative, якщо компанії приведуть свої стратегії у відповідність до ЦСР та будуть вимірювати свій вплив через звітування за їх показниками, і якщо уряди розумітимуть цей вплив, відстежуючи прогрес у рамках своїх юрисдикцій, ми побачимо, які сталі рішення мають бути схвалені для досягнення цих цілей»

Мікаел Механ, Голова Global Report Initiative

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – Raising the bar. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February, 2017. – www.oxfam.org

Постійний аналіз впливу запланованих приватними компаніями заходів на підтримку ЦСР дасть їм змогу своєчасно відкоригувати свої бізнес-стратегії, врахувати при їх реалізації думки широкого кола зацікавлених сторін тощо.

Не менш важливим є запровадження моніторингу та звітності щодо ЦСР і публічною владою. Для успішного просування бізнесу в досягненні ЦСР він має бути обізнаний з національними та міськими стратегіями у цій сфері, а також з результативністю їх реалізації. Не рідкісними є випадки, коли національними або

місцевими урядами затверджуються подібні стратегії, але жодних практичних заходів для їх виконання не здійснюється. За таких умов бізнес не буде зацікавлений співпрацювати з публічною владою.

Важливо визначитися з індикаторами, які підлягають моніторингу. Вимірювання прогресу в досягненні ЦСР має охоплювати більш широке коло індикаторів, ніж такі традиційні показники, як валовий внутрішній продукт – для держави, або прибуток – для бізнесу. Необхідно встановлювати додаткові індикатори для визначення якості життя населення, стану навколишнього середовища та умов для ведення підприємницької діяльності, якими одночасно мали б оперувати як публічна влада, так і бізнес. Такі показники повинні бути відомі суспільству та постійно оприлюднюватися у ЗМІ, на офіційних сайтах органів публічної влади та бізнесу й стати основою для оцінки ефективності їх діяльності.

Серйозні компанії зазвичай відстежують наслідки своєї діяльності та використовують відповідну інформацію для впровадження нових ідей. Те саме має здійснюватися й по

ВСТАВКА 26

Глобальна ініціатива звітності

Ініціатива звітності – міжнародна незалежна неприбуткова організація, яка пропагує економічну, екологічну та соціальну сталість. Організація була заснована у 1997 році в партнерстві з Програмою ООН з навколишнього середовища (далі – ЮНЕП). Ініціативою звітності розроблені керівництва із звітування щодо сталості (Sustainability Reporting Guidelines), метою яких є покращення прозорості та підзвітності бізнесу шляхом оприлюднення економічних, екологічних і соціальних індикаторів, а також забезпечення компаній методологією звітності.

Починаючи з 2016 року до індикаторів звітності включено посилання на ЦСР, що базуються на Дорожній карті SDG Compass (<https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>).

Компас ЦСР

Компас ЦСР – проект, що реалізується Ініціативою звітності, Глобальним договором та Всесвітньою діловою радою для сталого розвитку, з метою забезпечення компаній, урядових та академічних установ, а також організацій громадянського суспільства по всьому світу методологічними засадами приведення їх стратегій та передбачених ними заходів відповідно до ідеології та принципів ЦСР (<https://sdgcompass.org>).

Всесвітня ділова рада для сталого розвитку

Всесвітня ділова рада – глобальна організація, до складу якої входять понад 200 керівників високого рівня провідних компаній світу, які працюють разом для прискорення переходу до сталого світу. До складу Всесвітньої ділової ради входять компанії, які представляють усі бізнес-сектори в усіх основних країнах, оперують капіталами понад 8,5 трлн доларів США та в яких працює понад 19 млн осіб.

Всесвітня ділова рада допомагає своїм компаніям-учасникам стати більш успішними та стабільними, забезпечуючи при цьому максимально позитивний вплив на навколишнє середовище й суспільство (<http://www.wbcsd.org/Overview/About-us>)

відношенню до заходів бізнесу щодо досягнення ЦСР. Водночас, враховуючи глобальний характер ЦСР, вплив цих заходів слід вимірювати відповідно до єдиних підходів, що застосовуються на міжнародному рівні.

Для розроблення таких підходів, Глобальним договором спільно з Ініціативою вимірювання підготовлено Практичний посібник «Аналіз цілей та завдань. Звітування бізнесу за ЦСР»⁵³ (далі – Посібник), який став першим кроком у впровадженні єдиної методології щодо звітування бізнесу про його вплив на досягнення ЦСР.

Посібник містить рекомендації щодо:

- інформації, яка має розкриватися у звітах з оцінки впливу стосовно ЦСР відповідно до існуючих і визначених компанією джерел;
- виявлення прогалин, де розкриття інформації на сьогодні не існує або ще не налагоджено;
- можливих дій, які може здійснити бізнес у проведенні моніторингу своєї діяльності у напрямку досягнення ЦСР з питань, для яких інформація із загальнодоступних джерел є обмеженою (ілюстративно);
- використання переліку показників, розроблених Спільною експертною групою, що підтримується ООН, щодо показників ЦСР (Міжвідомча експертна група з показників ЦСР).

6.4. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Одним з ключових принципів Порядку денного – 2030 є досягнення інклюзивності сталого розвитку. Важливість залучення до цього процесу широкого кола гравців як на національному, так і на глобальному рівні, знайшло своє відображення й у ЦСР 17 «Глобальне партнерство для розвитку».

Важливим є залучення до цього процесу й національних бізнес-асоціацій, які мають широкі можливості для співпраці з публічною владою та впливу на її діяльність або бездіяльність з питань просування країни до сталого розвитку.

ВСТАВКА 27

Деякі рекомендації бізнесу у створенні нових партнерств для ЦСР та активізації приватних інвестицій у країнах, що перебувають у стані конфлікту:

- бізнес має посилити своє звітування про вплив на досягнення ЦСР, співпрацюючи з ООН щодо зв'язку цільових показників ЦСР з бізнес-індикаторами (performance indicators);
- бізнес має розширювати співпрацю із Штаб-квартирою ООН через участь у політичних форумах високого рівня та Генеральній Асамблеї ООН з питань Порядку денного до 2030 року;
- глобальні лідери повинні наголошувати, що ЦСР є важливими для бізнесу, та краще комунікувати з бізнесом про те, які економічні можливості вони надають;
- ООН, уряди та великі компанії повинні збільшувати співпрацю з малими та середніми підприємствами, які мають відігравати більш значну роль у досягненні ЦСР;
- уряди та бізнес мають тісніше працювати разом у досягненні ЦСР за підтримки бізнесом національних урядів у підсиленні публічних інститутів;
- бізнес повинен отримати довіру місцевих громад шляхом використання відкритих і прозорих каналів комунікацій, враховуючи позицію громади щодо наявних пріоритетів;
- бізнес має стати більш інклюзивним, включаючи впровадження принципів ЦСР щодо юнацтва та жінок;
- ООН, уряди та бізнес мають стати партнерами у масштабуванні інвестицій у країнах, що перебувають у стані конфлікту, у тому числі через механізми змішаного інвестування, спільної участі та облігацій впливу на розвиток

Джерело: A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

⁵³ Business Reporting on the SDGs: An Analysis of the Goals and Targets – United Nations Global Compact. – <https://www.unglobalcompact.org/library/5361>

Розділ 7

РОЛЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ЗАЛУЧЕННІ БІЗНЕСУ ДО ЦСР: КРАЩІ СВІТОВІ ПРАКТИКИ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Бізнес може та має відігравати активну роль у досягненні ЦСР, допомагаючи національним урядам здійснювати правильні кроки в цій сфері та підтримуючи їх у схваленні рішень, які спрямовані на досягнення ЦСР навіть у випадках, якщо вони певною мірою зачіпають комерційні інтереси бізнесу. Однак першу скрипку в реалізації Порядку денного – 2030 має відігравати публічна влада.

Саме уряди мають визначитися з пріоритетами для країни в досягненні ЦСР та забезпечити створення правового й інституційного середовища, що відповідає принципам, закладеним у ЦСР. Уряди мають найкращі можливості координувати зусилля, спрямовані на забезпечення сталого розвитку на національному рівні, оскільки більшість питань, що мають бути вирішеними в контексті ЦСР, є міжгалузевими та охоплюють безліч зацікавлених сторін й потребують колективних зусиль. Крім того, уряди та регулятори також мають ключове

значення для встановлення підходів до проведення моніторингу сталої поведінки бізнесу та впровадження сталої поведінки населення шляхом просвітницької діяльності та запровадження стимулюючих заходів.

У той же час, участь бізнесу в цьому процесі, зважаючи на його можливості в модернізації критичної для ЦСР інфраструктури та підтримку з боку міжнародних бізнес-асоціацій та агенцій ООН, діяльність яких пов'язана з ЦСР, є визначальною.

Інтереси та відповідальність урядів і бізнесу в цій сфері все більше переплітаються, що дає змогу бізнесу впливати на вибір способу розв'язання існуючих проблем і на розвиток правового регулювання, сприятливого для досягнення ЦСР.

Розглянемо основні сфери відповідальності публічної влади в контексті ЦСР.

7.1. РОЗВИТОК ПРАВОВОГО ТА ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА, СПРИЯТЛИВОГО ДЛЯ ЦСР

Правила гри на ринках; принципи, на яких будуються відносини бізнесу та влади; пріоритети при наданні державної підтримки певним сферам і напрямам діяльності значною мірою визначають потенціал для участі бізнесу в завданнях, що поставлені Порядком денним – 2030. З огляду на це, бажання та можливості бізнесу брати участь у досягненні ЦСР значною мірою залежать від правового регулювання на національному рівні.

Позитивним прикладом запровадження законодавства, сприятливого для здійснення ЦСР, є схвалений у 2015 році в Уельсі закон про благополуччя майбутніх поколінь⁵⁴. Зазначений правовий акт визначив національні ЦСР та обов'язки державних органів у цій сфері;

зафіксував принципи, якими має керуватися публічна влада при схваленні нею управлінських рішень. Законом уведено спеціальну державну посаду Комісар з майбутніх поколінь і встановлено його обов'язки щодо забезпечення сталого розвитку. Визначено вимоги до здійснення моніторингу діяльності в цій сфері (встановлено національні показники та підходи до їх вимірювання, процедуру щорічних звітів про добробут і майбутні тенденції розвитку країни, включаючи вимоги до доповідей міністрів і керівників інших державних інституцій з цих питань). Визначено заходи, які має здійснювати публічна влада щодо сприяння досягненню ЦСР та просування ідеології сталого розвитку в суспільстві. Передбачено обов'язковість підготовки міських планів із сталого розвитку й залучення громадськості до їх формування та моніторингу виконання.

⁵⁴ Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015. – <http://www.legislation.gov.uk/anaw/2015/2/contents/enacted>

Деякі інші країни також розпочали впровадження нового або вдосконалення чинного законодавства, яке підтримує зростання підприємств соціального спрямування в контексті ЦСР (наприклад, Південна Корея, Сінгапур, В'єтнам, Тайвань та Великобританія). Дуже важливо, щоб такі заходи набули підтримки в усьому світі.

У цілому ряді країн законами встановлюються вимоги до публікації провідними

бізнес-компаніями своєї звітності та даних щодо дотримання ними певних соціальних та екологічних індикаторів. Зокрема в Індії існує законодавча вимога про те, щоб 100 провідних компаній, зареєстрованих на індійських фондових біржах, публікували дані про екологічні, соціальні та управлінські показники. Існує практика встановлення критеріїв відповідності індикаторам ЦСР й при здійсненні державних закупівель.

ВСТАВКА 28

США

Закон Dodd-Frank від 2009 року вимагає, щоб компанії публічно звітували про проведення належної перевірки в своїх ланцюгах постачання мінеральної сировини.

Великобританія

Законом вимагається від компаній звітувати про заходи, спрямовані на те, щоб рабство та торгівля людьми не існували в будь-якому ланцюгу їх ділових операцій або постачання.

Франція

Розроблено та обговорюються проекти законодавчих актів, які вимагатимуть, щоб компанії забезпечували виявлення ризиків для прав людини та навколишнього середовища (у тому числі їх дочірніх компаній та постачальників).

Джерело: Namit Agarwal, Uwe Gneiting and Ruth Mhlanga – RAISING THE BAR. Rethinking the role of business in the Sustainable Development Goals – OXFAM Discussion papers February 2017. – www.oxfam.org

Впровадження подібних законодавчих актів є корисним з огляду на необхідність досягнення ЦСР. Не менш важливим є розвиток інституційної спроможності публічної влади в цій сфері, особливо у країнах з низьким рівнем доходу, які зазвичай не мають необхідних знань щодо ЦСР та спроможності формувати програми щодо їх підтримки. Їм бракує базових інститутів, кадрів і технічних можливостей, які можуть забезпечити консолідацію суспільства та бізнесу навколо ЦСР.

У той же час, «важливим є не лише наявність відповідного регулювання, а й спроможність публічної влади застосовувати та належно виконувати норми законодавства»⁵⁵. Якщо бізнес буде спостерігати, що представники публічної влади не послідовні у застосуванні певних норм і правил законів, не дотримуються належної прозорості та підзвітності, він не буде зацікавлений у партнерських відносинах з такою владою та не виявлятиме готовності інвестувати в критичну для ЦСР інфраструктуру.

7.2. ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА ЩОДО ЦСР

Значною проблемою в залученні бізнесу та суспільства до процесу досягнення ЦСР, особливо в країнах економік, що розвиваються, є відсутність інформації щодо принципів та цілей Порядку денного – 2030; завдань, що поставлені перед національним урядом і бізнесом у цій сфері; наслідків нехтування принципами, які покладені в основу ЦСР для життя нинішніх і майбутніх поколінь; позитивного досвіду, що існує в інших країнах у запровадженні принципів сталого розвитку в життєдіяльність людини та ведення бізнесу.

Без привернення уваги до цього питання важко розраховувати й на залучення бізнесу до ЦСР, й на зміну поведінки населення по відношенню до навколишнього середовища та використання наявних ресурсів. З огляду на зазначене, відповідні завдання містяться безпосередньо у ЦСР.

⁵⁵ A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

7.3. РОЗРОБЛЕННЯ ДОВГОСТРОКОВИХ СТРАТЕГІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ (НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІСЦЕВИХ)

Не менш важливим для залучення бізнесу до досягнення ЦСР є наявність державної та міських стратегій сталого розвитку на довгострокову перспективу, які мають стати орієнтиром для приватних компаній у розбудові ними своїх бізнес-стратегій. Розуміючи це, багато країн світу розпочало розроблення відповідних стратегій задовго до формального схвалення ЦСР Генеральною Асамблеєю ООН у 2015 році. Так, наприклад, Парламент Угорщини схвалив нову Національну рамкову стратегію сталого розвитку на 2012–2024 роки⁵⁶ ще в березні 2013 року⁵⁷. У грудні 2013 року нову стратегію сталого розвитку до 2050 року під назвою «Фінляндія – якою ми хочемо її бачити до 2050 року – Суспільні зобов'язання із сталого розвитку»⁵⁸ схвалила Фінляндія⁵⁹. У лютому 2015 року була схвалена нова «Стратегія екологічного переходу до сталого розвитку на 2015–2020 роки»⁶⁰ у Франції⁶¹. На початку 2016 року нова стратегія сталого розвитку була схвалена у Швейцарії⁶². У тому ж році Нідерланди визначили та опублікували свої національні цілі, спрямовані на покращення навколишнього середовища в контексті ЦСР⁶³. Працюють у цьому напрямі й інші країни світу.

Цими документами встановлюються національні пріоритети й цілі в рамках завдань, поставлених для досягнення ЦСР, визначаються критерії для прийняття стратегічних довгострокових рішень на державному рівні, розробляються фінансові механізми їх реалізації.

Мета розробки і прийняття таких стратегічних документів полягає не тільки і не стільки

у визначенні орієнтирів для публічної влади у сфері стратегічного розвитку. Вони надзвичайно важливі для формування загального національного розуміння серед бізнесу, інститутів громадянського суспільства та окремих людей щодо того, куди буде рухатися країна в найближчі десятиліття. Останнє забезпечує стійкість для тих перетворень, що відбуваються в країні, та закладає основу для прогнозування майбутнього.

Завдання, поставлені в рамках ЦСР для всієї світової спільноти, визначають пріоритети соціально-економічного розвитку планети в цілому на найближчі 15 років. Досягнення цих цілей буде оцінюватися за середньозваженими показниками, базуючись на аналізі досягнень усіх країн світу. Зрозуміло, що цільові показники по кожному з 169 завдань у рамках ЦСР, а також пріоритетність ЦСР на національному рівні для різних країн будуть дуже сильно відрізнятися. Деякі з поставлених завдань взагалі не будуть актуальними для ряду економічно розвинутих країн (наприклад, подолання голоду, забезпечення доступу до початкової освіти для всіх тощо). Відрізнятися для різних країн та територій буде і пріоритетність вирішення тих чи інших завдань у рамках кожної із ЦСР, а також можливості щодо виконання цими країнами взятих на себе зобов'язань.

Для того щоб допомогти національним урядам країн, що розвиваються, у досягненні ЦСР, і бізнес, і міжнародні організації мають знати, які проблеми є найбільш критичними для країни і в яких питаннях їх підтримка є найбільш затребуваною.

У цьому контексті важливим є забезпечити перегляд (розробку) національних стратегічних документів на принципах та за ідеологією Порядку денного – 2030, приведення їх у єдину, зрозумілу всьому світу систему координат.

Такі стратегічні документи на рівні країни (міста) мають дати відповіді бізнесу, населенню та світовій спільноті на такі питання⁶⁴:

⁵⁶ National Framework Strategy on Sustainable Development.

⁵⁷ Umberto Pisano, Lisa Lange and Gerald Berger «Implementation of the 2030 Agenda for SDGs at the EU and national level – Designing effective governance architectures and strategic framework – ESDN Conference 2015 – Background and Discussion Paper – 2015 European Sustainable Development Network (ESDN).

⁵⁸ The Finland we want by 2050 – Society's commitment to sustainable development

⁵⁹ Там же.

⁶⁰ National Strategy of Ecological Transition towards Sustainable Development.

⁶¹ Там же.

⁶² Там же.

⁶³ Lucas PL et al. (2016), Sustainable Development Goals in the Netherlands – Building blocks for Environmental policy for 2030. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, The Hague.

⁶⁴ I. Zapatrina Sustainable Development Goals for Developing Economies and Public-Private Partnership – European Procurement & Public Private Partnership Law Review 1/2016 : P. 39–45.

- наскільки далеко та чи інша країна (територія) сьогодні перебуває від досягнення ЦСР (виходячи із середньозважених показників досягнення відповідних індикаторів);
- які цільові показники планується досягти за кожним із завдань у рамках сімнадцяти ЦСР до 2030 року і поетапно;
- яка інфраструктура є критичною для досягнення кожної із ЦСР;
- де й в чому публічна влада потребує допомоги бізнесу для досягнення цільових показників з тієї чи іншої ЦСР до 2030 року;
- чи планується державою (місцевою владою) надання сприяння в залученні бізнесу до досягнення певних завдань у рамках ЦСР?

Бажаним у цьому контексті є наявність національного інфраструктурного плану, підготовленого з урахуванням національних цільових показників ЦСР.

Важливу роль в досягненні ЦСР повинні відігравати міста. Місцева влада може проводити самостійну політику щодо розвитку міста та має для цього значний потенціал. Незалежно від наявності національної стратегії сталого розвитку та національного інфраструктурного плану, міста можуть готувати власні стратегії сталого розвитку та за результатами їх реалізації забезпечувати поліпшення якості життя громадян, стану навколишнього середовища та умов для розвитку підприємництва.

7.4. СТИМУЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ ДО УЧАСТІ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР

Бізнес може забезпечувати позитивний вплив на досягнення ЦСР двома засобами:

- шляхом упровадження принципів сталості й поваги до людини, навколишнього середовища та правопорядку у свою корпоративну поведінку та у практику діяльності компаній, що входять до його продуктового ланцюга;
- шляхом активної участі у створенні (модернізації) критичної для досягнення ЦСР інфраструктури.

І перше, і друге потребує від бізнесу певних зусиль, зокрема витрат часу та фінансових коштів. Щоб активно включитися в цей процес, він має відчувати підтримку своєї діяльності з боку уряду та місцевої влади.

Для впровадження нової корпоративної культури як всередині компанії, так і ззовні достатньо відчувати моральну підтримку з боку влади та визнання нею важливості заходів, що застосовуються бізнесом у цій сфері. Для того щоб інвестувати в інфраструктурний розвиток території, бізнес потребує більш суттєвої участі публічної влади. Зокрема йому потрібно, щоб влада була готова брати на себе частину ризиків, на які бізнес впливати не може, та в певних випадках брати участь у співфінансуванні відповідних проектів з використанням механізмів, які влаштовуюватимуть бізнес. Це стосується як невеликих проектів, що реалізуються за короткий термін часу, але потре-

бують спільних зусиль, так і довгострокових та складних інфраструктурних проектів, що реалізуються на умовах ДПП.

Слід зауважити, що реалізація інфраструктурних проектів у країнах, що розвиваються, та з перехідною економікою дуже рідко є можливою без державної підтримки⁶⁵. Здійснити модернізацію існуючих, а тим більше будівництво нових об'єктів у сфері життєзабезпечення винятково за рахунок плати споживачів в умовах низького платоспроможного попиту не вважається можливим. І особливо це стосується проектів, що мають бути реалізованими в контексті ЦСР та спрямовані на підвищення якості життя людей, передусім малозабезпечених, та поліпшення навколишнього середовища.

Принципи, закладені у ЦСР, вимагають застосування принципово інших підходів для вибору пріоритетних для держави проектів та визначення механізмів їх реалізації. Головним пріоритетом публічної влади має стати не економія бюджетних коштів у короткостроковій перспективі (рік – два), а забезпечення доступності та якості послуг у сфері життєзабезпечення для населення й у першу чергу для бідного, яке не в змозі самостійно забезпечити себе певним мінімальним комфортом проживання без втручання в цей процес держави (забезпечення електро-, тепло-, водо-

⁶⁵ У багатьох країнах, навіть якщо проекти реалізуються у формі концесії.

постачання та водовідведення, можливості отримувати медичні та освітні послуги тощо). Це вимагає застосування методології оцінки ефективності проектів, що пропонуються для реалізації, базуючись на їх соціальній спрямованості та з огляду на їх вплив на ЦСР. Якщо проект є дійсно важливим для суспільства та критичним для досягнення національних ЦСР, а реалізувати його без залучення приватного бізнесу не вважається можливим, необхідно визначитися, за яких умов бізнес буде готовий взятися за його реалізацію.

Важливим для приватного бізнесу є й публічні зобов'язання урядів щодо рефор-

мування, створення надійних інституцій, забезпечення верховенства закону та виконання своїх зобов'язань. У цьому випадку бізнес не лише буде готовим інвестувати в інфраструктуру, критичну для досягнення ЦСР, а й надасть допомогу публічній владі у запровадженні кращих міжнародних стандартів у тій сфері правового регулювання, якої стосується впроваджуваний ним інфраструктурний проект.

Україні є що запозичити з міжнародного досвіду за всіма напрямками діяльності публічної влади, які мають стимулювати залучення бізнесу до досягнення ЦСР.

Розділ 8

ПОРАДИ ЩОДО СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ПРИВАТНОГО СЕКТОРА ЩОДО УЧАСТІ В ДОСЯГНЕННІ ЦСР В УКРАЇНІ

8.1. ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ У СФЕРІ ЦСР

Україна визначила орієнтири щодо ЦСР, схваливши Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» та представивши її громадськості. Визначені в цій доповіді завдання та індикатори є амбіційними та не простими в досягненні, зважаючи на ситуацію, що склалася на сьогодні в країні.

Вирішити поставлені завдання без залучення приватного бізнесу у встановлені строки навряд чи буде можливим, особливо це стосується національних індикаторів за ЦСР 2–4, 6, 7, 9, 11, 12, 15, 16.

Основними сферами, які потребують залучення приватного бізнесу в Україні, вважаються такі: енергоефективність і чиста енергія, водопостачання та водовідведення, транспортна інфраструктура, наука та інновації, поводження з побутовими відходами, туризм, охорона здоров'я, освіта, інфраструктура на територіях, що постраждали внаслідок конфлікту (табл. 9).

Зазначені вище сфери мають бути визначені як пріоритетні для створення критичної для їх досягнення інфраструктури, у тому числі із залученням бізнесу на умовах ДПП.

Багато амбіційних завдань щодо проведення реформ у певних сферах поставлено і для публічної влади, зокрема:

- забезпечення підвищення рейтингу України в легкості ведення бізнесу, піднявшись з 81 на 20 місце (ЦСР 8), що вимагає вдосконалення правового регулювання щодо ведення бізнесу;
- забезпечення 100 % затвердження регіонами стратегій розвитку та планів заходів щодо їх реалізації за участю громадськості (ЦСР 11);
- збільшення чистого притоку іноземних інвестицій майже в 6 разів (ЦСР 17);

- збільшення кількості проектів, що реалізовані на умовах ДПП, до 45 (ЦСР 17).

Розглянемо, чи готові органи влади до виконання тих завдань, що постали перед Україною в контексті Порядку денного – 2030, та для реалізації яких лишилося всього 12 років.

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ

На сьогодні тільки в Мінекономрозвитку існують спеціальні підрозділи, що опікуються питаннями Порядку денного – 2030 та державно-приватним партнерством. У всіх інших міністерствах і державних агенціях таких підрозділів не існує. Лише при Мінінфраструктурі створено офіс «СПІЛЬНО», який опікується реалізацією проектів у сфері інфраструктури на умовах ДПП. Діяльність цього офісу підтримується ЄБРР та МФК. Водночас цей офіс працює як громадська організація, його співробітники не є державними службовцями та не несуть жодної відповідальності у сфері схвалення рішень міністерства щодо ДПП. Крім того, діяльність цього офісу зосереджена винятково на портових проектах комерційного спрямування та концесійному законодавстві. Отже, вона жодним чином не стосується реалізації завдань, що визначені як пріоритетні для України в контексті досягненні ЦСР.

Що стосується органів місцевого самоврядування, то їх інституційна спроможність у сфері ЦСР та ДПП є доволі низькою: спеціальних інституційних одиниць, що опікуються цими питаннями, на місцевому рівні зазвичай не існує; кваліфікаційна підготовка працівників ОМС, відповідальних за стратегічне планування розвитку територій, з цих питань є недостатньою. Система координації діяльності всіх цих міністерств та відомств у сфері ЦСР та ДПП не визначена, комплексного взаємозв'язку між цими сферами в діяльності публічної влади не

Таблиця 9. Завдання у пріоритетних для України сферах ЦСР

Сфера та ЦСР	Національні завдання	Органи, у сферу відповідальності яких входить вирішення відповідних завдань
Енергоефективність та чиста енергія, ЦСР 7	<ul style="list-style-type: none"> збільшити частку енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у 3,5 рази; знижити енергоємність ВВП у 2 рази; зменшити технологічні витрати електричної енергії в розподільчих мережах в 1,3 рази; зменшити втрати тепла у тепломережах в 1,7 рази 	Міненерговугілля Мінрегіонбуд Держенергозбереження ОМС
Водопостачання та водовідведення, ЦСР 6, 15	<ul style="list-style-type: none"> забезпечити доступ до питної води гарантованої якості 100 % міського та сільського населення; скоротити обсяги скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти майже втричі; скоротити частку скидів забруднених стічних вод у загальному обсязі скидів до морського середовища втричі 	Мінрегіонбуд Мінприроди ОМС
Транспортна інфраструктура, ЦСР 9	<ul style="list-style-type: none"> зменшити частку сільського населення, яке проживає на відстані понад 3 км від дороги з твердим покриттям, у 10 разів; підвищити частку транспорту громадського користування у 3,3 рази та частку транспортної інфраструктури й дорожнього сервісу, що враховують потреби людей з інвалідністю, у 4 рази; підвищити частку доріг загального користування державного значення з твердим покриттям, що відповідають нормативним вимогам, у 7 разів; 	Мінінфраструктури Укравтодор ОМС
Наука та інновації, ЦСР 2, 9	<ul style="list-style-type: none"> збільшити частку реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової більш ніж у 10 разів; підвищити витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт у 5 разів; підвищити продуктивність сільського господарства за рахунок використання інноваційних технологій удвічі 	Міносвіти Мінагрополітики
Поводження з побутовими відходами, ЦСР 12	<ul style="list-style-type: none"> збільшити частку спалених та утилізованих відходів у загальному обсягу їх утворення майже у 2 рази 	Мінрегіонбуд Мінприроди ОМС
Туризм, ЦСР 11	<ul style="list-style-type: none"> збільшити кількість робочих місць у сфері туризму майже вдвічі 	Мінекономрозвитку ОМС
Охорона здоров'я, ЦСР 3	<ul style="list-style-type: none"> зменшити смертність дітей у віці до 5 років майже у півтора рази; зменшити кількість хворих з діагнозом ВІЛ майже у 2 рази; зменшити кількість смертей від цереброваскулярних хвороб серед чоловіків в 1,4 рази, серед жінок – у 1,3 рази; зменшити кількість смертей від злоякісних новоутворень у жінок у віці 30–59 років в 1,3–1,4 рази 	МОЗ ОМС
Освіта, ЦСР 4	<ul style="list-style-type: none"> збільшити показник охоплення дітей до 5 років дошкільними навчальними закладами в 1,3 рази; збільшити кількість університетських міст у 2 рази 	Міносвіти ОМС
Відновлення інфраструктури на територіях, що постраждали внаслідок конфлікту, ЦСР 16	<ul style="list-style-type: none"> забезпечити задоволення населення Донецької та Луганської областей користуванням інфраструктурними об'єктами та рівнем надання послуг у сфері адміністративного управління на 100 % 	МТОТ

встановлено. У той же час, саме ОМС можуть відігравати важливу роль у досягненні ЦСР, особливо це стосується завдань щодо створення (модернізації) інфраструктури у сфері водопостачання та водовідведення, тепло-

постачання, поводження з побутовими відходами, доріг місцевого значення та міського громадського транспорту, муніципальних закладів освіти та охорони здоров'я, об'єктів туристичної інфраструктури. Усі ці об'єкти

перебувають у комунальній власності. Отже, залучення бізнесу до створення (модернізації) цієї інфраструктури повністю залежить від інституційної спроможності органів місцевої влади з цих питань.

В Україні створено та діє цілий ряд спеціальних бюджетних фондів цільового спрямування в рамках державного бюджету, кошти яких могли би бути використані як джерела для застосування механізмів змішаного фінансування, спільної участі, облігацій соціального впливу чи впливу на розвиток, а також виступати джерелом плати за доступність у рамках

ДПП (табл. 10). У багатьох містах існують цільові фонди в рамках спеціальних фондів місцевих бюджетів. Стратегічними документами передбачено створення й інших фондів (наприклад, Фонду забезпечення безпеки дорожнього руху). Серед критеріїв обрання проектів, що фінансуються за рахунок коштів цих фондів, спрямованість їх на досягнення індикаторів національних завдань ЦСР не визначається. У той же час, наприклад, Фонд енергоефективності та Дорожній фонд за своїм цільовим призначенням можуть бути використані для досягнення цільових індикаторів відповідно до національних завдань у рамках ЦСР.

Таблиця 10. Деякі спеціальні фонди в Україні

Назва Фонду	Коментарі
Дорожній фонд	Розпочав діяти з 01.01.2018 р. в рамках спеціального фонду Державного бюджету України. Основна мета – створення цільового джерела фінансування будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних доріг
Фонд енергоефективності	Фонд енергоефективності утворено у формі державної установи, засновником якої є Кабінет Міністрів України. Метою утворення Фонду є підтримка ініціатив щодо енергоефективності, впровадження інструментів стимулювання і підтримки здійснення заходів з підвищення рівня енергетичної ефективності будівель та енергозбереження, зокрема в житловому секторі
Державний фонд регіонального розвитку	Державний фонд регіонального розвитку створено у складі загального фонду державного бюджету. Надходження до нього мають передбачатися в обсязі не менше 1 % прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період. Кошти цього фонду спрямовуються на виконання державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку, включаючи програми й заходи розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць

СТРАТЕГІЧНІ ПЛАНИ РОЗВИТКУ

Підготовка Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» стала важливим кроком у визначенні стратегічних орієнтирів нашої країни на довгострокову перспективу. Однак цього недостатньо для розв'язання тих складних завдань, які нею передбачені.

До цього часу в Україні не затверджено довгострокову стратегію сталого розвитку. Більш того, робота в цьому напрямі навіть не ведеться.

Далеко не всі з державних органів, що є ключовими для розбудови критичної для досягнення ЦСР інфраструктури, мають стратегічні документи розвитку. Ті з них, які мають такі документи, не враховують у них необхідність досягнення індикаторів відповідно до національних завдань у рамках ЦСР.

Пріоритетів щодо залучення приватного бізнесу до розбудови інфраструктури життєзабезпечення на державному рівні не визна-

чено. Отже, бізнес не розуміє, у яких сферах та по відношенню до реалізації яких проектів була б бажаною його участь.

Що стосується стратегій розвитку міст, то вони існують у переважній більшості міст України. Водночас усі вони розроблені відповідно до різних методологічних підходів, мають різний горизонт планування, не орієнтовані на ЦСР, не містять загальних та зрозумілих у контексті ЦСР індикаторів, здебільшого мають декларативний характер та не передбачають механізмів їх реалізації, у тому числі за участю приватного сектору. Перша стратегія сталого розвитку міста, що була розроблена на базі підходів і принципів ЦСР, була затверджена містом Олександрія у вересні 2016 року. На жаль, цей процес далі не просувається.

ІНШІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Правове регулювання у сфері державних капітальних інвестицій та діяльності бізнесу в розбудові сучасної інфраструктури в Україні не врахо-

вує потреби, що існують у цій сфері з огляду на участь України в процесі досягнення ЦСР.

Завдання, поставлені в рамках ЦСР, не знаходять свого відображення при формуванні напрямів та обсягів бюджетних видатків, як капітальних, так і видатків на наукові дослідження та розробку й впровадження нових технологічних рішень, на заходи з охорони здоров'я тощо. Не враховуються й національні індикатори виконання завдань у рамках ЦСР як критерії при відборі проектів, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів (повністю або частково), а також при проведенні державних закупівель товарів / послуг.

Не врегульовано на рівні законодавства й механізми державної підтримки здійснення ДПП, передбачені відповідним спеціальним законом. Як наслідок, надання державних і місцевих гарантій, а також взяття довгострокових зобов'язань органами державної влади для проектів, що реалізуються на умовах ДПП, на сьогодні не є можливим. Зазначене суттєво обмежує залучення приватного бізнесу до проектів створення (модернізації) критичної для ЦСР інфраструктури.

До цього часу не реалізовано жодного проекту ДПП, що відповідає ознакам «ДПП, орієнтованим на людину». Ініціативи бізнесу в цій сфері дуже стримано сприймаються публічною владою.

Недостатньо активно веде себе влада й щодо **інформування суспільства з питань ЦСР**. На

сайті Мінекономрозвитку розміщено лише Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». Інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування не здійснюють жодних кроків щодо просування ідеології сталого розвитку у сферах своєї відповідальності або на своїх територіях. Інформацію про ЦСР, національні завдання, що перебувають у сфері компетенції відповідних органів, плани щодо їх досягнення та відповідальних осіб щодо їх виконання не можна знайти на офіційних сайтах таких органів. Швидше за все їх і не існує.

Бракує й комунікативних заходів, що стосуються питань сталого розвитку, як на державному, так і на регіональному рівні. Існуючі ініціативи в цій сфері як бізнесу, так і окремих невеликих ОМС, не підтримуються на загальнодержавному рівні та не визначаються як позитивні приклади, які підлягають розповсюдженню.

Не є активними в цих питаннях і потужні бізнес-асоціації та асоціації органів місцевого самоврядування. Питання сталого розвитку відповідно до вимог ЦСР поки ще не зайняли належного місця в їх діяльності.

До цього часу в Україні не запроваджено єдиної системи моніторингу та звітності з питань ЦСР ані для публічної влади, ані для бізнесу. Водночас перед організацією звітності з питань ЦСР кожен з органів публічної влади має визначити та оприлюднити свої плани щодо досягнення індикаторів за тими національними завданнями ЦСР, які стосуються сфери його відповідальності.

8.2. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

РОЗВИТОК ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Створення сприятливих умов для залучення приватного бізнесу до досягнення ЦСР вимагає покращення інституційного середовища в цій сфері та підвищення інституційної спроможності публічної влади з питань сталого розвитку, стратегічного планування розвитку й ДПП.

У цьому контексті рекомендується здійснити такі заходи:

- 1) визначити уповноважений орган влади, доручивши йому координацію:
- розроблення та реалізації органами державної влади та місцевого самоврядування Плану дій з досягнення ЦСР;

- розроблення та впровадження механізмів реалізації національних завдань ЦСР, у тому числі тих, що стимулюватимуть участь у цьому процесі приватного бізнесу;
- проведення заходів з підвищення інституційної спроможності з питань сталого розвитку для представників органів виконавчої влади та ОМС, що опікуються питаннями стратегічного розвитку відповідних галузей або територій;
- забезпечення моніторингу та звітності щодо реалізації розробленого та затвердженого Плану дій з досягнення ЦСР публічною владою та приватним бізнесом;

- 2) визначити підрозділи, що опікуватимуться питаннями ЦСР та ДПП, в органах державної влади, які мають ключове значення для розбудови критичної для досягнення ЦСР інфраструктури, та забезпечити їх навчання;
- 3) підсилити інституційну спроможність та підвищити роль органу, уповноваженого з питань ДПП, щодо здійснення методологічного забезпечення в цій сфері, а також проведення моніторингу та контролю у сфері ДПП на центральному та місцевому рівні.

Існує потреба в підвищенні компетентності тих посадових осіб, до сфери відповідальності яких належатимуть питання сталого розвитку, зокрема розбудови критичної для досягнення ЦСР інфраструктури, як на рівні органів центральної виконавчої влади, так і в органах місцевого самоврядування. Зазначені фахівці мають бути готовими для впровадження міжнародних стандартів і схем сертифікації, які дозволять забезпечити ефективне вжиття заходів щодо:

- проведення тренінгів з означених питань;
- підготовки методичних рекомендацій та інструкцій для їх застосування;
- запровадження атестації державних службовців з цих питань.

Ефективним вважається і забезпечення проведення просвітницьких заходів з питань сталого розвитку та ДПП для приватного бізнесу, який має зацікавленість у реалізації інфраструктурних проектів, що сприятимуть сталому розвитку України, а також для інститутів громадянського суспільства.

Важливим у цьому контексті є підготовка детальних методичних рекомендацій та інструкцій, а також модельних (стандартизованих) документів, які можуть бути використані під час підготовки проектів на умовах ДПП, проведенні їх аналізу ефективності, розробленні конкурсної документації та проектів договорів, а також під час організації моніторингу реалізації таких проектів.

РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ

Доцільним є підготовка Національного Плану дій із досягнення ЦСР, що включає деталізацію заходів, передбачених Національною доповіддю «Цілі сталого розвитку: Україна», визначення відповідальних за їх виконання інституцій та

порядку здійснення моніторингу його реалізації, а також розроблення механізмів досягнення національних індикаторів ЦСР. Такі механізми мають враховувати кращий досвід залучення до цього процесу приватного бізнесу.

Також зважаючи на міжнародний досвід і рекомендації, надані безпосередньо в Порядку денному – 2030, пропонується розробити та затвердити:

- Національну стратегію сталого розвитку до 2030 року, що базується на цільових індикаторах національних завдань ЦСР, та план дій щодо її реалізації включно з Національним інфраструктурним планом;
- методологічні рекомендації щодо адаптації галузевих стратегій до національних індикаторів завдань ЦСР;
- методологічні рекомендації з розроблення стратегій сталого розвитку міст відповідно до принципів та базуючись на ідеології ЦСР; зазначені стратегії мають стати основою для розроблення муніципальних інфраструктурних планів та об'єднання навколо них бізнесу й громадськості.

Важливо передбачити залучення до розроблення таких стратегій і планів приватного бізнесу та інститутів громадянського суспільства: «... бізнес бажає та має бути запрошеним до столу із самого початку; він має бути залученим до розробки та дизайну програм з нульового циклу»⁶⁶.

Впровадження національних планів у процес стратегічного розвитку країни та міст дасть змогу комплексно підійти до пріоритетизації інфраструктурних проектів відповідно до їх впливу на ЦСР, забезпечити синергію в реалізації окремих проектів у рамках державних або міських програм, що зробить їх привабливішими для інвестування.

РОЗВИТОК ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Найбільш пріоритетними на сьогодні для України питаннями у сфері розвитку правового регулювання в контексті залучення бізнесу до досягнення ЦСР, на які слід звернути увагу як органам державної влади, так і законодавцям,

⁶⁶ A New Way of Doing Business: Partnering for Peace and Sustainable Development – International Peace Institute, SDG Fund, and CONCORDIA – September 2017. – <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2017/09/IPI-Rpt-New-Way-of-Doing-Business.pdf>

є розвиток системи державної підтримки здійснення ДПП відповідно до міжнародних стандартів. У цій сфері зокрема пропонується:

- передбачити в Бюджетному кодексі окрему категорію державних гарантій здійснення ДПП, яка має виступати як гарантія виконання публічним партнером зобов'язань за договором, укладеним у рамках ДПП. Виплати за цією гарантією на користь приватного партнера або фінансової установи – кредитора – виникатимуть лише у випадку, якщо публічний партнер (держава або ОМС) порушив свої зобов'язання за договором, укладеним у рамках ДПП, що призвело до порушення прав приватного партнера за відповідним договором.
- запровадити в Бюджетному кодексі можливість надання довгострокових зобов'язань у рамках ДПП подібно до того, як це було зроблено для проектів ЕСКО.

Зазначене створить умови для залучення як міжнародного, так і вітчизняного бізнесу до реалізації проектів із створення (модернізації) інфраструктури, що є критичною для досягнення ЦСР.

Крім того, доцільним було б передбачити у підзаконних актах, зокрема тих, що визначають порядок використання бюджетних фондів у складі спеціального фонду державного бюджету (Дорожній фонд, Державний фонд регіонального розвитку тощо) та спеціальних фондів місцевих бюджетів, застосування критеріїв для вибору проектів, на які виділяється відповідне фінансування, що визначатимуть вплив проекту на сталий розвиток. Наприклад, підвищення частки використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел; забезпечення зайнятості населення, у тому числі жінок та молоді. Рекомендується також відпрацювати можливості використання коштів цих фондів як джерела для облігацій впливу та плати за доступність, а також у рамках застосування механізмів змішаного фінансування.

При проведенні тендерів для закупівлі товарів / послуг за державні кошти корисним було б передбачати вимоги, які б, зокрема, дали змогу забезпечити⁶⁷:

- поліпшення доступу населення, особливо бідного, до послуг у сфері життєзабезпечення;

⁶⁷ У Нідерландах та Данії всі проекти, що реалізуються за державний кошт, як мінімум мають містити критерії (метрики) для оцінки їх відповідності ЦСР 8 та ЦСР 17.

- подолання соціальної нерівності в суспільстві;
- протидію загрозам зміни клімату;
- скорочення викидів CO₂;
- покращення становища жінок як підприємців⁶⁸.

КОМУНІКАЦІЇ В РАМКАХ ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

Більше уваги слід приділяти питанням просування ідеології сталого розвитку в суспільстві та серед бізнесу. Порядок денний – 2030 має яскраво виражений інклюзивний характер та потребує залучення до його реалізації всіх зацікавлених сторін.

З огляду на це, важливим завданням публічної влади повинно стати донесення інформації про сталий розвиток та свої плани в цьому напрямі до широких кіл громадськості та бізнесу. Зазначене потребує:

- розміщення відповідної інформації на офіційних сайтах органів державної влади та місцевого самоврядування;
- проведення громадських заходів, присвячених питанням сталого розвитку, та поширення кращих практик у цій сфері;
- підготовки навчальних програм та освітніх курсів для дітей і молоді, що сприятимуть формуванню світоглядних засад на принципах ЦСР та переходу суспільства до сталої поведінки, зокрема у використанні ним невідновлюваних ресурсів, ощадного використання ресурсів;
- увести в практику своєї діяльності організацію громадських обговорень інфраструктурних проектів, що плануються для реалізації на умовах ДПП, у тому числі щодо їх впливу на досягнення ЦСР.

МОНІТОРИНГ ТА ЗВІТНІСТЬ

Для того щоб залучити бізнес до досягнення ЦСР, публічна влада має почати співпрацювати з бізнесом на справедливих і прозорих засадах, демонструючи до нього повагу та довіру. Важливим елементом побудови саме

⁶⁸ Economic Commission for Europe Committee on Innovation, Competitiveness and Public-Private Partnerships Working Party on Public-Private Partnerships First session Geneva, 21–22 November 2017. Item 3 of the provisional agenda. – Draft Guiding Principles on People-First Public-Private Partnerships for the United Nations Sustainable Development Goals. – ECE/CECI/WP/PPP/2017/CRP.1

таких відносин є підзвітність влади перед суспільством, доступність інформації щодо діяльності влади в контексті досягнення ЦСР. Останнє потребує запровадження єдиних інтегрованих систем моніторингу та оцінки діяльності влади щодо забезпечення сталого розвитку, базуючись на національних індикаторах у рамках ЦСР та методологічних засадах до звітності.

8.3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ БІЗНЕСУ

Відповідальний бізнес може зайняти провідну роль у досягненні ЦСР навіть у тому випадку, якщо публічна влада дуже повільно просувається в цьому напрямі.

Перш за все, нічого не заважатиме йому впровадити принципи сталості й поваги до людини, навколишнього середовища та правопорядку у свою корпоративну поведінку та в практику діяльності компаній, які входять до його продуктового ланцюга, зокрема:

- схвалити корпоративний кодекс етики, встановивши прозорі та зрозумілі процедури для всіх співробітників компанії, які не містять ознак дискримінації за статтю, національністю, політичними уподобаннями, та дотримуватися його норм у своїй поточній діяльності;
- передбачити соціальні заходи для співробітників компанії (медичне страхування, часткову оплату відпочинку, організацію програм для дітей співробітників компанії тощо);
- впроваджувати навчальні програми для оволодіння співробітниками сучасними технологіями та підходами до ведення бізнесу, а також знаннями й навичками з питань сталого розвитку.

Додатковими заходами, що можуть бути здійснені в цій сфері, є:

- запровадження у своїй діяльності нетерпимості до корупції;
- проведення просвітницьких заходів із сталого розвитку для мешканців територій, на яких здійснюється діяльність бізнесу;
- встановлення партнерських відносин з місцевою владою, реалізація з нею спільних програм, що сприятимуть досягненню національних індикаторів ЦСР;

У рамках проведення такого моніторингу також ефективним було б запровадити проведення незалежних опитувань бізнесу щодо оцінки ним дій органів публічної влади на предмет відповідності їх тим завданням, які поставлені в рамках національних ЦСР.

- активне співробітництво з малим та середнім бізнесом, що зацікавлений взяти участь у процесі забезпечення сталого розвитку;
- пріоритетне залучення до своїх продуктових ланцюгів компаній, які є соціально відповідальними та здійснюють свою діяльність на принципах, співзвучних із ЦСР.

Значний вплив на досягнення національних ЦСР може відіграти участь бізнесу у створенні (модернізації) критичної для цього інфраструктури, зокрема на умовах ДПП.

В Україні є можливість для ініціювання бізнесом відповідних проектів. За умов розуміння бізнесом стратегічних пріоритетів влади як на центральному, так і на місцевому рівнях, а також наявності механізмів гарантування відшкодування внесеним ним інвестицій, бізнес може активно включитися в цей процес.

Ефективність усіх цих заходів значно зростає, якщо бізнес проведе дослідження щодо аналізу свого впливу на досягнення ЦСР (чинного та потенційного), обере за результатами цього дослідження пріоритетні для нього ЦСР, визначить заходи для їх реалізації та інкорпорує їх у свою бізнес-стратегію.

Важливим для виконання такої стратегії є запровадження моніторингу та звітності щодо її реалізації в поточну діяльність компанії. Така звітність має оприлюднюватися на національному та міжнародному рівнях.

Партнерство з іншими бізнес-компаніями в досягненні ЦСР, зокрема в рамках діяльності бізнес-асоціацій, та органами публічної влади, що виявлять зацікавленість у такому співробітництві, підсилять можливості бізнесу в реалізації своїх стратегій сталого розвитку та збільшать їх вплив на досягнення національних індикаторів ЦСР.

ДОДАТОК

ДЕЯКІ ПРИКЛАДИ ЗАХОДІВ, ЯКІ МОЖЕ ЗДІЙСНЮВАТИ БІЗНЕС
У РАМКАХ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ЦСР

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
-----	---------------	---------------------------------	--	---

Ціль 1. Подолання бідності в усіх її формах та повсюдно, у тому числі:

Ліквідувати крайню бідність для всіх	Створення фондів підтримки підприємництва	Широко залучати малий та середній бізнес у своїх продуктових ланцюгах Встановлення квот (мінімального рівня) щодо працевлаштування молоді, інвалідів, біженців тощо	Брати участь у створенні інфраструктури, що є важливою для бідних людей (надійні та недорогі системи тепло-, водопостачання, об'єкти соціальної інфраструктури, хоспіси тощо)	Підтримка дій уряду щодо збільшення мінімальної заробітної плати та інших заходів щодо підтримки мало-забезпечених
Скоротити частку людей будь-якого віку, що живуть у злиднях				
Підвищити життєстійкість і вразливість малозабезпечених перед екстремальними явищами, економічними, соціальними й екологічними потрясіннями й лихами	Підтримка осіб, які постраждали внаслідок стихійних лих і надзвичайних ситуацій	Страховання співробітників компанії	Участь у створенні відповідної інфраструктури на умовах ДПП (системи оповіщення про лиха, будівництво сталої та надійної інфраструктури)	

Ціль 2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства, у тому числі:

Покінчити з голодом, цілорічний доступ до безпечної, поживної та достатньої їжі для всіх	Організація харчування бідних (безоплатні обіди, дешеві їдальні тощо)	Запровадження постійного навчання співробітників компаній щодо інноваційних технологій у сфері вирощування та переробки продукції, створення в компаніях дослідницьких центрів	Створення фермерських господарств і сучасних перероблювальних підприємств. Створення логістичних комплексів, організація закупівлі продукції в дрібних виробників та організація її збуту й перероблення	Спільна участь у наукових дослідженнях з питань підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва
Подвоїти продуктивність сільського господарства і доходи дрібних виробників продовольства				
Забезпечити створення стійких систем виробництва продуктів харчування й методів ведення сільського господарства				

Ціль 3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці, у тому числі:

Знизити глобальний коефіцієнт материнської смертності та покласти край смертності, якій можна запобігти	Створення сучасних медичних центрів на умовах ДПП
---	---

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
Покласти край епідеміям СНІДу, туберкульозу, малярії та тропічних хвороб, забезпечити боротьбу з гепатитом та іншими інфекційними захворюваннями	Підтримка просвітницьких програм для молоді з питань здорового способу життя. Організація пунктів безоплатної психологічної допомоги	Створення здорової атмосфери в колективі. Забезпечення можливості отримати послуги психолога		
Покращити профілактику та лікування залежності від психоактивних речовин, у тому числі. наркотичних засобів й алкоголю				
Удвічі скоротити кількість смертей і травм унаслідок дорожньо-транспортних пригод	Проведення просвітницької діяльності серед дітей та молоді з цих питань		Створення систем автофіксації порушень дорожнього руху на умовах ДПП. Участь у проектах розвитку дорожньої інфраструктури	Брати активну участь у розробленні стратегічних документів та законодавства в сфері безпеки дорожнього руху
Забезпечити загальний доступ до послуг з охорони сексуального та репродуктивного здоров'я	Підвищення обізнаності населення щодо можливостей отримання таких послуг	Створення підрозділів розвитку нових технологій у цій сфері	Створення сучасних медичних центрів	Участь у спільних дослідженнях з науковцями з цих питань

Ціль 4. Забезпечення всеохоплюючої та справедливої якісної освіти й заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх, у тому числі:

Забезпечити доступ до недорогої та якісної освіти різного рівня для всіх	Встановлення партнерських відносин і надання підтримки (зокрема викладацької) університетам і школам	Запровадження постійних тренінгів для персоналу з підвищення їх кваліфікації. Проведення тренінгів для малих підприємців із своїх продуктивних ланцюгів	Будівництво (модернізація) закладів освіти на умовах ДПП Створення он-лайн платформ навчання	Участь у спільних програмах щодо запровадження електронних урядів, комп'ютеризації навчальних та освітніх заходів, зокрема базуючись на досвіді розвинутих країн світу
Забезпечити знання і навички, необхідні для сприяння сталому розвитку та сталого способу життя, прав людини, гендерної рівності, пропаганди культури миру та ненасильства				

Ціль 5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток, у тому числі

Всебічну і реальну участь жінок і рівні для них можливості для лідерства на всіх рівнях прийняття рішень у політичному, економічному та суспільному житті	Створення можливостей для жінок працювати дистанційно, Уведення соціальних пакетів для жінок, які мають дітей	Створення інфраструктурних об'єктів, які полегшать умови ведення жінками домашнього господарства (пральні, домашні кухні, дитячі садочки тощо)	Підтримувати дії уряду щодо підсилення участі жінок у публічній владі
---	---	--	---

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
-----	---------------	---------------------------------	--	---

Ціль 6. Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх, у тому числі:

Забезпечити загальний і рівноправний доступ до безпечної та недорогої питної води й санітарії для всіх

Підвищити якість води шляхом зменшення забруднення, ліквідації скидання відходів і зведення до мінімуму викидів небезпечних хімічних речовин і матеріалів, скорочення вдвічі частки неочищених стічних вод

Істотно підвищити ефективність водокористування в усіх секторах

Створення сучасних об'єктів у сфері водопостачання та водовідведення, що передбачають застосування інноваційних екологічно безпечних технологій

Підтримка дій урядів щодо підвищення вимог до якості води та ступеня очищення стічних вод

Ціль 7. Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх, у тому числі:

Забезпечити загальний доступ до недорогого, надійного і сучасного енергопостачання

Збільшити частку енергії з відновлюваних джерел

Подвоїти глобальний показник підвищення енергоефективності

Реалізація проектів у сфері енергоефективності та збільшення використання відновлюваних джерел енергії на умовах ДПП

Участь у розвитку законодавства з питань енергоефективності та застосування відновлюваних джерел енергії. Ознайомлення органів влади, відповідальних за ці питання, із сучасними технологіями в цій сфері

Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх, у тому числі:

Зростання валового внутрішнього продукту на рівні не менше 7 % на рік у найменш розвинутих країнах

Підвищувати ефективність використання ресурсів у системах споживання і виробництва, знижувати негативний вплив на навколишнє середовище

Захищати трудові права й сприяти забезпеченню надійних і безпечних умов праці

Схвалення кодексів корпоративної етики компанії, релевантних принципам ЦСР. Визначення порядку використання ресурсів у компанії та організація контролю в цій сфері

Реалізація проектів, які передбачають підвищення зайнятості населення та широке впровадження інновацій

Активна участь у розробленні галузевих і міських стратегічних документів

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
Розвиток сталого туризму			Створення (відновлення) об'єктів туристичної інфраструктури. Будівництво доріг до об'єктів туристичної інфраструктури та забезпечення іншого сервісу, що сприятиме підвищенню привабливості цих послуг	Участь у спільних з публічною владою заходах щодо просування вітчизняного туристичного продукту

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям, у тому числі:

Розвивати якісну, надійну, стійку та сталу інфраструктуру			Участь у реалізації інфраструктурних проєктів, що є важливими з огляду на публічний інтерес, на умовах ДПП	Участь у розробленні національного та міських інфраструктурних планів
Суттєво підвищити рівень зайнятості у промисловості та частку промислового виробництва у ВВП				
Підвищити ефективність використання ресурсів і ширшого застосування чистих та екологічно безпечних технологій і промислових процесів				
Активізувати наукові дослідження та інноваційну діяльність		Створення в компанії підрозділів з досліджень та інновацій. Ширше використовувати інформаційні технології у робочому процесі, зокрема дистанційному		
Розширити доступ до інформаційно-комунікаційних технологій				

Ціль 10. Скорочення нерівності всередині країн і між ними

Організація тренінгів для молоді та жінок з питань ведення підприємницької діяльності	Введення моделі спільного розподілу прибутку з фермерами, постачальниками продукції. Відповідальна поведінка щодо сплати податків	Участь у застосуванні недискримінаційної політики щодо країн, які розвиваються
---	---	--

Ціль 11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів, у тому числі:

Забезпечити загальний доступ до достатнього, безпечного і недорогого житла	Реалізація проєктів будівництва (модернізації) міської інфраструктури на умовах ДПП	Участь у розробленні стратегій сталого міського розвитку та міських інфраструктурних планів
Забезпечити безпечні, недорогі, доступні та екологічно стійкі транспортні системи		

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
-----	---------------	---------------------------------	--	---

Зменшити негативний екологічний вплив міст у перерахунку на одну особу, зокрема шляхом видалення міських та інших відходів

Забезпечити загальний доступ до безпечних, доступних і відкритих для всіх зелених зон і громадських місць

Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва, у тому числі:

Перейти до використання раціональних моделей споживання і виробництва

Домогтися раціонального освоєння й ефективного використання природних ресурсів

Скоротити вдвічі в перерахунку на одну особу загальносвітовий обсяг харчових відходів

Зменшити обсяг відходів шляхом запобігання їх утворенню, скорочення, переробки та повторного використання

Застосовувати стійкі методи виробництва та відображати інформацію про раціональне використання ресурсів у своїх звітах

Забезпечити, щоб люди в усьому світі мали відповідну інформацію та відомості про сталий розвиток і спосіб життя в гармонії з природою

Проведення просвітницьких заходів для дітей та молоді

Організація і проведення просвітницьких заходів про сталий розвиток та життя в гармонії з природою

Запровадження в практику здійснення бізнесу сталих моделей споживання та виробництва

Реалізація проектів, що передбачають зменшення обсягу відходів, **у тому числі** на засадах ДПП

Включення до корпоративного регулювання (кодексів етики) компаній вимог для здійснення моніторингу та звітності щодо ЦСР та раціонального використання ресурсів

Участь у розвитку правового регулювання щодо застосування стимулюючих механізмів ефективного використання ресурсів та екологічно дружньої поведінки бізнесу

Допомагати публічній владі у розповсюдженні інформації про сталий розвиток і спосіб життя в гармонії з природою, зокрема шляхом поширення кращих практик у цій сфері

Ціль 13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками, у тому числі:

Поліпшити просвітництво, поширення інформації та можливості людей та установ щодо пом'якшення гостроти й послаблення наслідків зміни клімату

Організація і проведення просвітницьких заходів з цього питання

Участь у розробленні державних програм щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками

ЦСР	Благодійність	Внутрішня корпоративна політика	Створення критичної для досягнення ЦСР інфраструктури та її експлуатація	Активна участь у формуванні державної (місцевої) політики
-----	---------------	---------------------------------	--	---

Ціль 14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку, у тому числі:

Запобігати та суттєво скоротити будь-які забруднення морського середовища, у тому числі внаслідок діяльності на суші

Організація і проведення просвітницьких заходів з цього питання

Підтримка дій уряду щодо застосування штрафних санкцій за забруднення морського середовища, у тому числі внаслідок діяльності на суші

Ціль 15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття

Створення фондів для підтримки стартапів з розроблення нових інноваційних екологічно безпечних методів господарювання, а також нових продуктів та упаковки

Встановлення внутрішніх стандартів у діяльності компаній, що спрямовані на досягнення національних індикаторів цієї ЦСР

Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях

Значно зменшити незаконні фінансові потоки та потоки зброї

Значно скоротити масштаби корупції та хабарництва в усіх їхніх формах

Створити ефективні, підзвітні та прозорі установи на всіх рівнях

Проведення просвітницьких заходів і публікація інструкцій (методичних рекомендацій з цього питання)

Схвалення кодексів корпоративної етики, заснованих на принципах та ідеології ЦСР

Встановлення партнерських відкритих відносин в публічною владою. Розповсюдження інформації з питань такого партнерства серед громадськості

ЦІЛІ **СТАЛОГО**
РОЗВИТКУ
17 ЦІЛЕЙ ДЛЯ ЗМІН У НАШОМУ СВІТІ

КЕРІВНИЦТВО

Посилення ролі бізнесу в досягненні ЦСР в Україні

БЕРЕЗЕНЬ
2018

